LEWIS CARROLL
ALICE'İN HARİKALAR DİYARINDAKİ MACERALARI

n

LEWIS CARROLL ALICE'İN HARİKALAR DİYARINDAKİ MACERALARI

© NORGUNK YAYINCILIK 2015
SERTİFİKA NO: 11140
ISBN 978 975 8686-79-7

"EDEBİYAT BİR SAĞLIKTIR"

ALICE'S ADVENTURES IN WONDERLAND
MACMILLAN AND CO., LONDRA, 1891

BİRİNCİ BASKI
TEMMUZ 2015

İKİNCİ BASKI
ARALIK 2019

İNGİLİZCEDEN ÇEVİREN
ARMAĞAN EKİCİ

RESİMLEYEN
PELİN KIRCA

KAPAK TASARIMI
BÜLENT ERKMEN

BASKI VE CİLT
MAS MATBAACILIK SAN. VE TİC. A.Ş.
HAMİDİYE MAHALLESİ SOĞUKSU CADDESİ 3
KAĞITHANE 34408 İSTANBUL
T. (212) 294 10 00 / F. (212) 294 90 80
KITAP@MASMAT.COM.TR
SERTİFİKA NO: 44686

NORGUNK YAYINCILIK
BOĞAZKESEN CADDESİ 31 RA BİNASI
TOPHANE 34425 İSTANBUL
T. (212) 351 48 38
INFO@NORGUNK.COM / WWW.NORGUNK.COM

LEWIS CARROLL

ALICE'İN HARİKALAR DİYARINDAKİ MACERALARI

Ahesteyiz kayıkta o altın ikindide
Üç kız kürekleri beceriksizce çekmede;
Güya küçük koluyla sanırsın ki hız verir,
Güya küçük eliyle güzergâhı gösterir.

Tutturdu üç çocuk beni hiç kâle almadan:
"Olmaz kayık sefâsı masal anlatılmadan!"
Tembellik etme vakti, bu pek diktatörcedir
Üç ses kenetlenince boyun kıldan incedir!

İlkin Prima: "başla!" E, sultan o, emreder!
Nazik Secunda "saçmalık olsun" rica eder—
Bir dak'ka sabredip lafı dinler mi Tertia
İstop eder masal sözü kestikçe daima.

Birdenbire susup masalı dinlemekteler,
Rüyada bir çocukla beraberce gezdiler,
Hayvan ve kuşla dostça konuştuğu ülkeyi—
Nerdeyse sahici sanacaklar hikâyeyi.

Tekmil hayal gücü tükenip kaldı tıknefes
Yorgun masalcı, bak, bırakıp şimdi etti pes:
"Artık," dedi, "öbür sefere kaldı sonrası—"
Derler "şu an öbür seferin tam da sırası!"

Keşfoldu böyle harikalar ülkesi bize:
Aheste, parça parça, tuhaflıklar iç içe—
Bittiyse öykümüz eve dönme zamanıdır,
Tam şimdi gün batar, bu bize saâdet ânıdır.

Cânım Alice! Koru bu çocuksu hikâyeyi,
Esrarlı hatıralara yoldaş hazineyi,
Saklar, nasıl, hacı yaban elden getirdiği
Solmuş ve kupkuru o çiçekler çelengini.

İÇİNDEKİLER

I. Tavşan Yuvasına Düşüş, **011**

II. Gözyaşı Havuzu, **023**

III. Delege Yarışı ve Masalın Kuyruğu, **033**

IV. Tavşan, Bill'i Bir Miktar Bilinçlendiriyor, **043**

V. Bir Tırtılın Tavsiyeleri, **055**

VI. Domuz ve Biber, **067**

VII. Delice Bir Çay Daveti, **081**

VIII. Kraliçe'nin Kroket Sahası, **093**

IX. Yalancı Tosbağa'nın Hikâyesi, **105**

X. Istakoz Kadrili, **117**

XI. Turtaları Kim Çaldı?, **129**

XII. Alice'in İfadesi, **139**

Çevirmenin Notları, **149**

I.

TAVŞAN YUVASINA DÜŞÜŞ

Alice nehir kıyısında yapacak hiçbirşey bulamadan ablasının yanında oturmaktan fena halde sıkılmaya başlamıştı: ablasının okuduğu kitaba bir iki kere gözatmıştı, ama kitapta ne resim vardı ne de konuşma; "içinde hiç resim ve konuşma olmayan bir kitap" diye düşündü Alice, "ne işe yarar ki?"

Papatyalardan bir taç yapmanın vereceği keyfin kalkıp papatya toplamakla uğraşmanın zahmetine değip değmeyeceğini düşünüyordu ki (düşünmeyi becerebildiğince tabii, çünkü sıcaktan mahmurlaşmış, şapşallaşmıştı), âniden pembe gözlü bir Ak Tavşan yanıbaşından geçiverdi.

Bunda öyle *çok da* şaşacak birşey yoktu; Alice de Tavşan'ın kendi kendine "Amanın! Amanın! Geciktim" dediğini duyunca bunu öyle *çok da* acayip bulmadı (bu meseleyi sonradan tekrar düşündüğünde, buna aslında şaşırması gerektiğini farkedecekti, ama o anda gayet doğal gelmişti ona); ama, iş Tavşan'ın *yelek cebinden bir saat çıkarıp*, saate baktıktan sonra seğirtmesine varınca, Alice de ayağa fırladı; çünkü o anda kafasına dank etmişti ki, hayatında hiç yelek cebi ve ayrıca o cepten çıkaracak bir de saati olan tavşan görmemişti; meraktan kudurarak hayvanın peşinden koşup tüm tarlayı geçti, ama çitin altındaki kocaman bir tavşan yuvasına cup diye atladığını görmeye yetişebildi ancak.

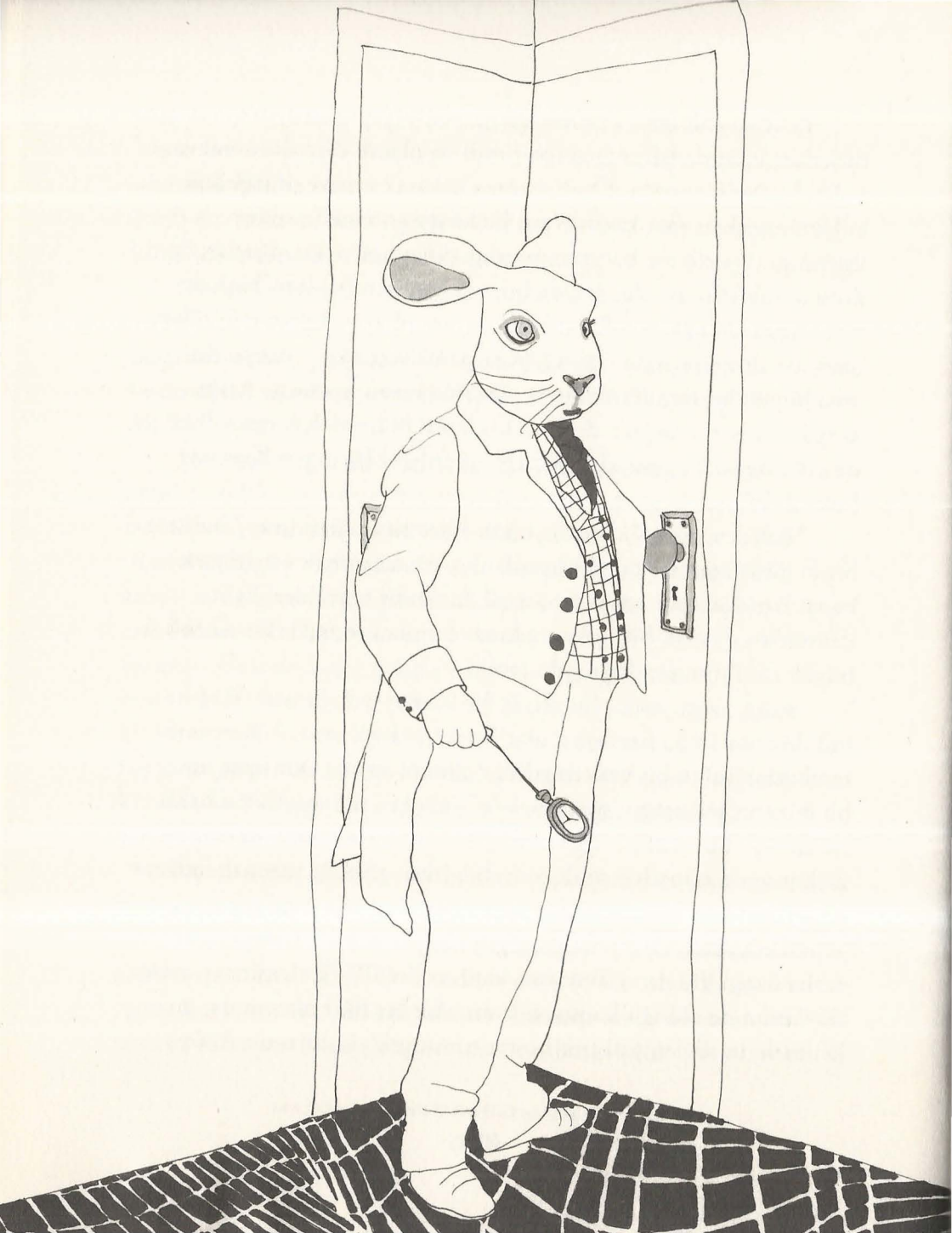
Bir an sonra Alice de, sonra nasıl çıkacağını aklının ucundan bile geçirmeden, Tavşan'ın peşinden aşağı atlayıverdi.

Tavşan yuvası bir tünel gibi dümdüz gitti bir süre, sonra âniden aşağı dönüverdi. Öylesine âni oldu ki bu, Alice'in fren yapmak için bir saniyesi bile olmadı; kendini derin mi derin bir kuyuya benzeyen birşeyin içine düşerken buluverdi.

Ya kuyu çok derin, ya da düşüşü çok yavaş olmalıydı, çünkü düşerken etrafına bakınıp acaba şimdi ne olacak diye düşünmeye bol bol vakti oluyordu. Önce aşağıya bakarak nereye düştüğünü anlamaya çalıştı ama karanlıktan hiçbirşey göremedi: sonra kuyunun çeperlerine bakınca, mutfak dolapları ve kitap raflarıyla dolu olduklarını gördü; şurada burada kancalara asılmış haritalar ve resimler de vardı. Rafların birinin yanından geçerken raftan bir kavanoz aldı: üzerinde "PORTAKAL MARMELADI," yazıyordu, ama büyük bir hayalkırıklığıyla gördü ki boştu kavanoz. Aşağı atmak istemedi, aşağıda dolaşan birilerini öldürmek istemezdi ne de olsa; neyse ki, yanından geçtiği raflardan birine geri koymayı becerebildi.

"Bak sen şu işe!" diye düşündü Alice kendi kendine. "Bir kere böyle düştükten sonra merdivenlerden yuvarlanmak vız gelecek bana! Eve dönünce cesaretimi nasıl da takdir edecekler! Evin damından düşsem bile gıkım çıkmaz bundan sonra!" (Bu da çok büyük bir ihtimalle doğruydu tabii.)

Aşağı, aşağı, aşağı. Bu düşüş *hiç* bitmeyecek miydi? "Kaç mil düştüm acaba şimdiye kadar?" dedi yüksek sesle. "Dünyanın merkezine yakın bir yerlere geliyor olmam lazım. Dur bakayım: bu dörtbin mil aşağısı olsa gerek—" (çünkü, var ya, Alice okulda bu cinsten bir sürü şey öğrenmişti; her ne kadar, onu dinleyecek hiçkimsenin olmadığı şu durum, bilgisiyle gösteriş yapmak için *çok da* iyi bir fırsat değildiyse de, yine de bunları tekrar edip alıştırma yapmak faydalıydı) "—evet, aşağı yukarı uzaklık bu olmalı—ama acaba hangi Enlem ve Boylama vardım şimdi?" (Enlemin, ve ayrıca Boylamın ne olduğu konusunda en ufak bir fikri olmasa da, bu kelimelerin söylenişini pek hoş ve tumturaklı buluyordu Alice.)

Sonra yine konuşmaya başladı. "Ya dünyanın *içinden* geçiverirsem! Tepetaklak yürüyen insanların arasından çıkıverirsem ne komik olur! Antipatiler deniyordu galiba onlara—" (duyacak hiçkimsenin *olmamasından* epey memnundu bu sefer, çünkü bu kelime hiç de doğru kelime gibi gelmemişti kulağına) "—ama onlara ülkenin adını sormam gerekecek mâlum. Afedersiniz, Ham'fendi, burası Yeni Zelanda mı yoksa Avustralya mı acaba?" (konuşurken de bir yandan reverans yapmaya çalıştı—düşerken havada *reverans* yaptığını düşün bir! Ne dersin, becerebilir miydin?) "Kadın da amma cahil kızmış bu diyecek tabii bu soruyu duyunca! Yok, sorarak olmayacak bu iş: belki ülkenin adını görünür bir yere yazmışlardır, onu okurum."

Aşağı, aşağı, aşağı. Yapacak başka hiçbirşey yoktu, Alice de ne yapsın, tekrar konuşmaya başladı. "Dinah beni amma özleyecek bu akşam, diye düşünmekteyim!" (Dinah evin kedisiydi). "Umarım çay saati gelince kabına süt koymayı unutmazlar. Dinah, güzelim benim! Keşke burada olsaydın da beraber düşseydik! Havada pek fare yok, maalesef, ama belki de bir yarasa tutardın, o da biliyorsun fareye pek benzer. Ama kediler yarasa yer mi ki acaba?" Bu noktada Alice pek mahmurlaştı; kendi kendine, sanki düşteymiş gibi, "Kediler yarasa yer mi ki? Kediler yarasa yer mi ki?" ve bazen de "Yarasalar kedi yer mi ki?" demeye başladı, nitekim, anlıyorsunuz ya, her iki soruyu da cevaplayamadığından, soruyu nasıl formüle ettiği de pek farketmiyordu. Yavaş yavaş uyuyakalmaya başladığını, düşünde Dinah ile elele tutuşmuş yürümekte olduğunu farketti, Dinah'ya büyük bir ciddiyetle "Söyle bakalım Dinah, gerçeği benden saklama: hayatında hiç yarasa yedin mi ki?" diye soruyordu ki, âniden, güm! güm! diye

kuru yapraklar ve dallardan oluşan bir yığının üzerine düşüverdi; düşüşü son bulmuştu.

Alice'in canı azıcık bile yanmamıştı, hemencecik ayağa fırlayıverdi: yukarı baktı, ama yukarısı zifiri karanlıktı: önünde ise başka, uzun bir geçit vardı, Ak Tavşan hâlâ görünüyor, aceleyle geçitten aşağı iniyordu. Kaybedecek tek bir saniyesi olmayan Alice de rüzgâr gibi peşinden fırladıysa da ancak Tavşan'ın bir köşeyi dönerken "Oy kulaklarım oy bıyıklarım, amma geç oldu!" demesini duymaya yetişebildi. Köşeyi dönerken Tavşan'ın hemen peşinde olmasına rağmen hayvan şimdi gözden kayboluvermişti: Alice kendini uzun, alçak tavanlı, tavana asılı bir dizi lamba ile aydınlatılmış bir koridorda buldu.

Koridorun her tarafında kapılar vardı, ama kilitliydi hepsi; Alice tüm kapıları tek tek deneyerek koridorun bir tarafını boylu boyunca geçip öbür taraftan geri döndükten sonra üzgün üzgün koridorun ortasında yürümeye başladı; buradan nasıl geri çıkacağını düşünüyordu.

Âniden küçük bir sehpanın yanına geldi, sehpa yekpare camdandı: üzerinde miniminnacık altın bir anahtardan başka hiçbirşey yoktu. Alice'in ilk aklına gelen anahtarın koridordaki kapılardan birine ait olabileceği oldu; ama, heyhat! ya kilitler çok büyüktü, ya da anahtar çok küçük; hiçbir kapıyı açmıyordu bir şekilde. Yine de, kapıları ikinci kez denerken, daha önce farketmediği alçak bir perde gözüne ilişti, arkasında da yaklaşık onbeş parmak yüksekliğinde ufacık bir kapı vardı: küçük altın anahtarı kilitte deneyince büyük bir memnuniyetle gördü ki açıyordu!

Alice kapıyı açınca kapının bir fare deliğinden çok da büyük olmayan ufacık bir geçide açıldığını gördü: dizüstü çöküp geçide

bakınca hayatınızda görebileceğiniz en şirin bahçeyi gördü. O karanlık koridordan çıkıp o pırıl pırıl renkli çiçeklerin olduğu tarhların, o serin çeşmelerin arasında yürümeyi ne çok isterdi, ama kafasını bile o kapıdan geçiremiyordu; "zaten kafam geçebilseydi bile," diye düşündü zavallı Alice, "omuzlarım olmadan tek başına pek bir işe yaramazdı. Ah, keşke teleskop gibi katlanabilir olsaydım! İstesem becerebilirim sanırım da, nereden katlanmaya başlayacağımı bilmiyorum." Çünkü, anlıyorsunuz ya, son zamanlarda öyle acayiplikler gelmişti ki başına, Alice artık pek az şeyin sahiden de olanaksız olduğunu düşünmeye başlamıştı.

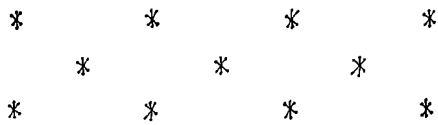
Küçük kapının başında beklemenin birşeye faydası yok gibi görünüyordu. Sehpaya geri döndü; belki orada başka bir anahtar bulurum diye hafif bir umut besliyordu, olmadı insanları teleskop gibi katlamanın kurallarını anlatan bir kitap bulurdu belki: ama bu sefer küçük bir şişe buldu sehpada ("eminim bu daha demin burada yoktu," dedi Alice). Şişenin boynuna kâğıttan bir etiket bağlanmış, etiketin üzerine de "İÇ BENİ" kelimeleri kocaman kitap harfleriyle güzelce yazılmıştı.

"İç beni" demek çok güzeldi tabii de, bizim akıllı Alice'çiğimiz *o kadarına da* hemencecik atlamayacaktı yani. "Hayır, önce şişeye bakacağım," dedi, "bakayım üzerinde '*zehirlidir*' yazıyor mu?"; çünkü yanmış, vahşi hayvanlar tarafından yenmiş ve başlarına benzer türden fena şeyler gelmiş çocuklarla ilgili pek çok güzel hikâye okumuştu, hepsinin de başlarına böyle şeylerin gelmesinin ortak nedeni, arkadaşlarının onlara öğrettiği basit kuralları *unutuvermiş* olmalarıydı: mesela, akkor halinde bir ocak maşasını elinde çok uzun süre tutarsan elini yakar; parmağını bir bıçakla çok derin kesersen, genellikle kanar; ve hiçbir zaman unutmuyordu,

"zehirlidir" yazan bir şişeden çok fazla içiverirsen, mideni illa ki bir miktar bozar, er ya da geç.

Neyse ki, bu şişenin üzerinde "zehirlidir" *yazmıyordu*, Alice de içindekini tatmaya cüret etti; çok da nefis buldu tadını (nasıl desem, kirazlı turta, muhallebi, ananas, hindi rostosu ve karamela tatlarıyla, tereyağı sürülmüş sıcacık kızarmış ekmek tadının karışımıydı), kısa sürede içti bitirdi şişeyi.

"Ne garip bir his!" dedi Alice. "Aynen bir teleskop gibi katlanıyor olmalıyım!"

Öyleydi de sahiden: epi topu on parmak uzunluğuna inivermişti; bu boyuyla o küçük kapıdan geçip o güzel bahçeye girebileceğini düşününce yüzü aydınlandı. Fakat, girmeden önce bir iki saniye daha bekleyip daha da çekip çekmeyeceğini anlamak istedi; biraz endişelenmişti bu durumundan, "çünkü, var ya," dedi Alice kendi kendine, "bu gidiş tümden sönmeme bile yol açabilir, aynı bir mumun söndüğü gibi. Öyle olursa neye benzerim acaba?" Mumun alevinin söndürüldükten sonra neye benzediğini gözünün önüne getirmeye çalıştı, hatırladığı kadarıyla hiç böyle birşey görmemişti çünkü.

Bir süre sonra, durumda daha başka bir değişiklik olmadığını görünce, hiç zaman kaybetmeden bahçeye gitmeye karar verdi, ama, yazıktır aciz Alice'e! kapıya varınca küçük altın anahtarı almayı unuttuğunu farketti, anahtarı almak için sehpaya geri

dönünce de bu boyuyla sehpaya yetişmesinin olanaksız olduğunu gördü: camın altından anahtarı apaçık görebiliyordu; sehpanın ayaklarından birine tırmanmak için elinden geleni yaptı, ama çok kaygandı sehpa; sonunda debelenmekten yorgun düşen zavallı kızcağız oturup ağlamaya başladı.

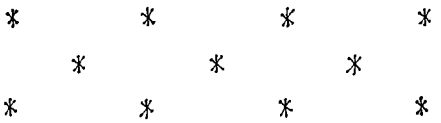
"Hadi hadi, böyle ağlamanın bir faydası yok!" dedi Alice kendine epey sert bir sesle. "Sana hemen şu saniye ağlamayı kesmeni tavsiye ediyorum!" Genellikle kendine çok iyi tavsiyelerde bulunurdu böyle (öte yandan, kendi tavsiyelerine pek seyrek kulak asardı), kimi zaman da kendi kendini öyle bir azarlardı ki gözlerinden yaş gelirdi; bir defasında kroket oynarken kendi kendine karşı hile yaptığı için kendi kulaklarını yumruklamaya çalıştığını hatırlıyordu; bu garip çocuk iki kişiymiş gibi yapmaktan büyük keyif alırdı. "Ama şimdi," diye düşündü zavallı Alice, "iki kişiymiş gibi yapmanın da bir faydası yok! Baksana, benden geriye *bir adet* saygıdeğer kişi yapmaya yetecek kadar bile kalmadı."

Kısa süre sonra gözleri sehpanın altında durmakta olan küçük bir cam kutuya takıldı: kutuyu açınca içinde ufacık bir kek buldu, kekin üzerine "YE BENİ" kelimeleri kuru üzümlerle güzelce yazılmıştı. "Ee, yerim ben de," dedi Alice; "eğer beni geri büyütürse, anahtara ulaşabilirim; beni daha da küçültürse, kapının altından sürünerek geçebilirim: iki durumda da bahçeye girmiş olurum, hangi yoldan olacağı da umurumda değil!"

Biraz yiyip, endişeyle kendi kendine "ne yönde? ne yönde?" diye sordu, elini kafasının üzerinde tutarak ne yönde büyüdüğünü anlamaya çalışıyordu; ama aynı boyda kaldığını görünce çok şaşırdı. Tabii ki, insan kek yiyince genellikle

olan budur, ama Alice'in artık yalnızca fevkalâde şeylerin olması yönündeki beklentisi öylesine ilerlemişti ki, hayatın bildiğimiz akışını sürdürerek gitmesi ona epey renksiz ve aptalca geliyordu.

Böylece işe girişerek keki kısa sürede yiyip bitirdi.

iC.
BEN

II.

GÖZYAŞI HAVUZU

"Garibâne ki ne garibâne!" diye bağırdı Alice (öylesine şaşalamıştı ki, bir an için düzgün İngilizce konuşmayı unutuvermişti). "Şimdi de gelmiş geçmiş en büyük teleskop gibi açılıyorum! Elveda, ayaklarım!" (ayaklarını görmek için aşağı baktığında gözden kaybolmak üzere gibiydiler çünkü, öylesine hızlı uzaklaşıyorlardı). "Ah, zavallı ayacıklarım, artık kim size pabuçlarınızı ve çoraplarınızı giydirecek, canlarım benim? Eminim o kişi ben olamayacağım! Sizin derdinizi düşünemeyecek kadar uzaklarda olacağım: elinizden geldiğince kendi başınızın çaresine bakacaksınız artık—ama onlara iyi davranmam lazım," diye düşündü Alice, "ister misin benim istediğim gibi yürümemeye başlayıversinler! Dur bakayım. Her Noel'de onlara yeni bir çift ayakkabı alırım ben de."

Sonra da kendi kendine bunu nasıl kotaracağını planlamaya başladı. "Kuryeyle göndermek şart olacak," diye düşündü; "amma da komik olacak kendi ayaklarına hediyeler göndermek! Adres de ne acayip olacak!

Alice'in Sağ Ayağı beyefendi hazretleri,
Ocak paspası,
Ocak ızgarasının yanı,
(Alice'in sevgileriyle).

Aman ya, ben de amma saçmalıyorum!"

Tam da bu anda kafası koridorun tavanına çarptı: çünkü boyu dokuz kademi epey geçmişti artık. Bir an önce küçük altın anahtarı kapıp bahçe kapısına doğru seğirtti.

Zavallı Alice! Tüm yapabildiği yan yatıp kapıdan bahçeye tek

gözüyle bakmak oldu, bu boyuyla kapıdan geçmek eskisinden de ümitsiz bir çabaya dönüşmüştü: oturup tekrar ağlamaya başladı.

"Utanman lazım bu halinden," dedi Alice. "Koca kız oldun," (yalan da değildi hani), "böyle ağlamak sana yakışıyor mu! Çabuk kes zırlamayı, diyorum sana!" Buna rağmen ağlamayı sürdürerek galonlarca gözyaşı döktü, öyle ki sonunda tüm çevresinde yaklaşık dört parmak derinliğinde ve koridorun yarısını kaplayan bir havuz oluştu.

Bir süre sonra uzaktan bir ayak pıtırtısı duydu, kimin geldiğini görmek için aceleyle gözlerini kuruladı. Ak Tavşan'dı bu, geri dönüyordu, şahane giyinmişti, bir elinde beyaz güderi eldivenler, öbür elinde kocaman bir yelpaze vardı: büyük bir aceleyle tırıs tırıs geldi, gelirken kendi kendine, "Oh! Düşes, Düşes! Oh! Eğer onu beklettiysem kimbilir ne biçim vahşileşecektir!" diyordu.

Alice öylesine çaresiz hissediyordu ki kendini, önüne ilk çıkandan yardım istemeye hazırdı: Tavşan ona yaklaşınca, alçak, çekingen bir sesle, "Afedersiniz, beyefendi—" diye söze başladı. Tavşan dehşetle sıçradı, güderi eldivenlerle yelpazeyi düşürdü, vargücüyle kaçarak karanlığın içinde kayboldu.

Alice yelpazeyle eldivenleri aldı; koridor çok sıcak olduğundan durmadan kendini yelpazeleyerek konuşmaya başladı. "Aman, aman! Bugün de herşey amma tuhaf! Oysa daha dün herşey gayet normal gidiyordu. Acaba gece uyurken değiştim mi? Düşüneyim bakayım: Acaba sabah kalktığımda aynı kişi miydim ki? Kendimi biraz farklı hissettiğimi hayal meyal hatırlar gibiyim. Ama ben aynı kişi değilsem, o zaman şunu sormak gerekiyor, 'Kimim ki ben şimdi?' İşte, *al sana* müthiş bir muamma!" Sonra da tanıdığı

yaşıtı çocukları sırasıyla gözünün önüne getirerek onlardan birine dönüşüp dönüşmediğini anlamaya çalıştı.

"Eminim Ada değilim," dedi, "çünkü onun saçının upuzun bukleleri var, benimkininse hiç buklesi yok; Mabel olamayacağımdan da eminim, çünkü ben bir sürü şey biliyorum, oysa o var ya, hiçbirşeyden haberi yok! Ayrıca, *o* o ve *ben* de benim, ve—üf, ne karışık iş bu! Bakayım eskiden bildiğim herşeyi biliyor muyum. Dur bakayım: dört kere beş oniki eder, dört kere altı onüç eder, dört kere yedi ise—üf! Bu gidişle yirmiye hiç varamayacağım! Öte yandan, Çarpım Tablosu sayılmaz: hadi Coğrafya'yı deneyelim. Londra Paris'in başkentidir, Paris ise Roma'nın başkentidir, Roma ise—yok yok, bunlar *tümden* yanlış, eminim bundan! Mabel'a dönüşmüş olmalıyım! Bir de '*Çalışkandır minik*—'i ezberden okumayı deneyeceğim," diyerek ellerini dersini ezberden okurkenki gibi kucağında kavuşturup okumaya başladı, ama sesi çatlak ve bir acayip çıkıyordu, ağzından çıkan kelimeler de normaldekinden farklıydı:—

"Çalışkandır minik timsah
Işıldar hep kuyruğu!
Nil'in suyu serin, ferah,
Temizdir her bir pulu!

Sırıtır hep neş'elidir
Uzundur her tırnağı,
Küçük balıklara açar
Gülümserken ağzını!"

"Eminim sözleri böyle değildi," dedi zavallı Alice; gözleri tekrar yaşlarla doldu. "Mabel olmuş olmalıyım sahiden de, artık hayatım boyunca o ufacık tıkış tıkış evde yaşamak zorunda kalacağım, neredeyse hiçbir oyuncağım olmayacak, üstüne bir de onca dersi öğrenmek zorunda kalacağım! Yok, kararım karar; eğer ben Mabel'sam buradan yukarı çıkmam bir daha! Kafalarını sarkıtıp 'Hadi çık yukarı, canımcım!' demelerinin hiçbir faydası olmayacak! Ben kafamı kaldırıp şunu demekle yetineceğim, 'Kimim ben, o zaman? Önce şunu bana bir söyleyin hele, eğer o kişi olmak aklıma yatarsa çıkarım: yatmazsa başka biri olana kadar burada aşağıda kalırım'—ama, üf!" diye bağırdı Alice, gözyaşları âniden fışkırmıştı, "*umarım* kafalarını aşağı sarkıtırlar! Burada bir başıma olmaktan *öylesine* bezdim ki!"

Bunu söylerken kafasını eğip ellerine bakınca, konuşurken Tavşan'ın küçük beyaz güderi eldivenlerinin bir tekini takmış olduğunu görerek şaşırdı. "*Bunu* nasıl yapmış olabilirim ki?" diye düşündü. "Yine küçülüyor olmalıyım." Ayağa kalktı ve sehpanın yanına gidip sehpaya göre boyunu ölçünce gördü ki, tahmin edebildiği kadarıyla, şu anda yaklaşık iki kadem uzunluğuna inmişti ve hızla çekmeye devam ediyordu: bunun nedeninin elinde tuttuğu yelpaze olduğunu kısa süre içinde farketti ve aceleyle elinden attı, tümden çekip yokolmasına ramak kalmıştı.

"İşte kılpayı kurtulmak diye *buna* derler!" dedi Alice, bu âni değişimden pek korktuysa da, hâlâ varoluş âleminde olmaktan memnundu. "Haydi şimdi doğru bahçeye!" diyerek olanca hızıyla küçük kapıya geri koştu: ama, heyhat! küçük kapı yine kilitliydi, küçük altın anahtar da en baştaki gibi cam sehpanın üzerinde duruyordu, "şimdi işler hiç olmadığı kadar kötüledi,"

diye düşündü zavallı çocuk, "çünkü daha önce hiç bu kadar ufalmamıştım, hiç! Bak buraya yazıyorum, çok fena bir durum bu, çok fena!"

Bunları söylerken ayağı kayıverdi ve bir anda, şappadanak! çenesine kadar tuzlu suyun içine battı. İlk düşüncesi bir şekilde denize düşmüş olduğuydu, "eğer öyleyse trenle geri dönebilirim," dedi kendi kendine. (Alice hayatında bir kere deniz kıyısına gitmiş, bu tecrübesinden şöyle bir genel çıkarıma ulaşmıştı: İngiliz sahillerinde nereye giderseniz gidin, denizde birtakım kapalı deniz hamamları, tahta küreklerle kumu kazan birtakım çocuklar, bir sıra pansiyon ve onların arkasında bir tren istasyonu bulursunuz.) Ne var ki, kısa süre sonra boyu dokuz kademken döktüğü gözyaşlarından oluşan havuzun içinde olduğunu anladı.

"Keşke o kadar ağlamasaydım!" dedi Alice çıkış yolunu bulmaya çalışarak sağa sola yüzerken. "Cezasını şimdi çekeceğim galiba, kendi gözyaşlarımda boğulacağım! *Al sana* tuhaf bir durum işte! Ona bakarsan, bugün her şey bir tuhaf."

Tam o sırada biraz ötede suyu birşeyin şıpırdattığını duyunca ne olduğunu anlamak için ona doğru yüzdü: ilk başta onun bir mors ya da hipopotam olması gerektiğini düşündü, ama sonra o anda ne kadar ufalmış olduğunu hatırladı; kısa süre sonra şıpırdayanın kendisi gibi kayıp düşmüş bir fareden başka birşey olmadığını anladı.

"Acaba şu fareyle konuşmanın," diye düşündü Alice "herhangi bir faydası olur mu ki? Bugün herşey öylesine fevkalâde ki, bunun da konuşuyor olmasına hiç şaşmam: her ihtimalde, denemenin kimseye zararı yok." Söze başladı: "Ey Fare, bu havuzdan çıkış yolunu biliyor musun? Buralarda yüzüp

durmaktan yorgun düştüm, Ey Fare!" (Alice bir fareye hitap etmenin doğru yolunun bu olduğunu düşünüyordu; daha önce bir fareye hitap etmişliği olduğundan değil, ağabeyinin Latince Grameri kitabında "Bir fare—bir farenin—bir fareye—bir fare—Ey fare!" yazdığını gördüğünü hatırlamıştı.) Fare ona epey sorgulayıcı gözlerle baktı ve sanki bir gözünü kırpar gibi oldu, ama birşey demedi.

"Belki İngilizce bilmiyordur," dedi Alice. "Ola ki bir Fransız faresidir, Fatih William'la beraber gelenlerdendir." (Çünkü, tüm o tarih bilgisine rağmen, geçmişteki olayların ne kadar zaman önce olduğu Alice'in kafasında pek net değildi.) Tekrar başladı: "Où est ma chatte?", Alice'in Fransızca ders kitabındaki ilk cümleydi bu. Fare hemen sudan sıçrayıverdi, korkudan tir tir titriyor gibiydi. "Ay, kusuruma bakmayın!" dedi Alice telaşla, zavallı hayvanın kalbini kırdığından korkmuştu. "Kedileri pek sevmediğinizi unutuverdim."

"Pek sevmediğinizi!" dedi Fare keskin, heyecan dolu bir sesle. "Benim yerimde olsaydınız, *siz* sever miydiniz kedileri?"

"Bilmem ki, sevmezdim belki" dedi Alice teskin edici bir sesle: "kızmayın o kadar. Yine de kedimiz Dinah'yı size göstermeyi isterdim. Onu bir görseniz inanın kedileri sevmeye başlardınız. Nasıl da tatlı ve sessiz birşeydir o," diye devam etti Alice, konuşurken havuzda tembel tembel yüzüyor, aslında yarı yarıya kendi kendine konuşuyordu, "şöminenin başında oturup güzel güzel torlaması, patilerini yalayıp yüzünü temizlemesi—kucağınıza alıp okşayınca nasıl yumuşacıktır—fare tutmaya gelince de onun üstüne yok—ay, çok afedersiniz!" diye bağırdı Alice tekrar; bu sefer Fare zangır zangır titremeye başlamıştı, işte *bu* lafa çok

alınmış olduğundan hiç şüphe yoktu. "Dinah konusunu kapatırız eğer isterseniz."

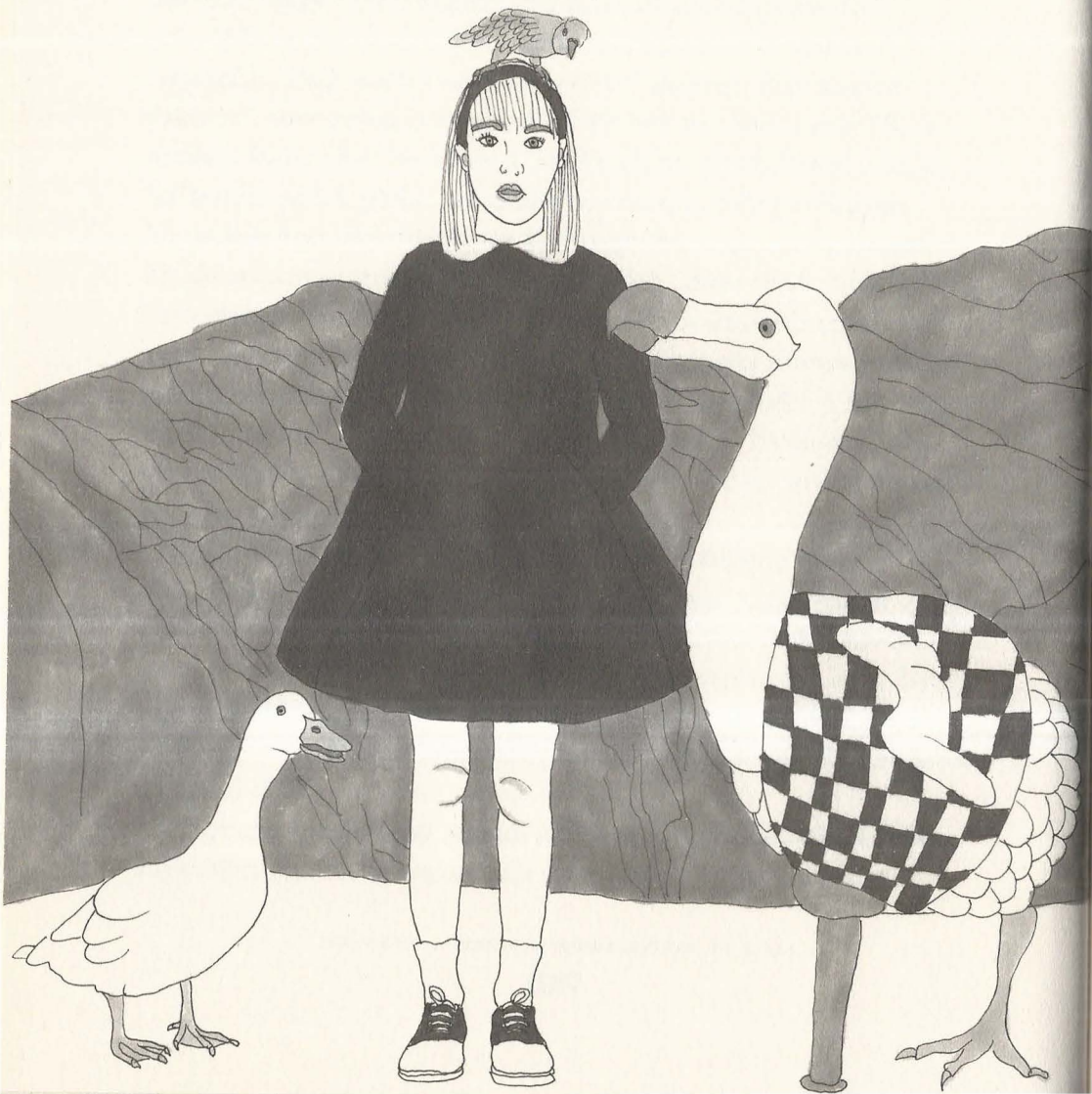
"Biz kapatırmışız!" diye bağırdı Fare, kuyruğunun ucuna kadar titriyordu. "Sanki *ben* bu konuda tek kelime söylermişim gibi! Sülalecek kedilerden her zaman *nefret* etmişizdir: yaman, aşağılık, adi mahluklar! O adı ağzınıza bir daha almayın rica ederim!"

"Almam, söz!" dedi Alice, konuyu değiştirmek için acele ediyordu. "Peki acaba—acaba siz—nasıl desem—köpek sever misiniz?" Fare cevap vermedi, Alice de hevesle devam etti: "Bizim orada o kadar şirin bir köpecik var ki, ah bir görebilseniz! Küçük bir teriye, parlak gözlü, anlatabiliyor muyum, öyle güzel uzun kıvırcık kahverengi tüyleri var ki! Attığınız herşeyi geri getiriyor, bir de oturup yemek dilenmesi var ki, daha daha türlü türlü halleri var—yarısını bile hatırlayamıyorum şimdi—sahibi bir çiftçi, var ya, o kadar faydalıymış ki çiftçiye, yüz lira verseler satmazmış! Tüm sıçanları öldürdüğünü söylüyor—ay aman!" diye bağırdı Alice kederli bir sesle. "Korkarım yine alındı sözüme!" Nitekim, Fare olanca hızıyla Alice'ten uzağa doğru yüzüyor, bu esnada da havuzda epey bir çırpıntı yaratıyordu.

Alice arkasından seslendi: "Fareciğim! Hadi geri gel ne olur, artık kedilerden bahsetmeyiz, istemiyorsan köpeklerden de bahsetmeyiz!" Fare bunu duyunca, döndü, ona doğru yavaş yavaş geri yüzdü: beti benzi atmıştı (çok heyecanlandığı için, diye düşündü Alice); hafif, titrek bir sesle "Hadi kıyıya çıkalım, sana hikâyemi anlatayım, o zaman kediden köpekten niye nefret ettiğimi anlarsın" dedi.

Oradan ayrılmanın zamanı gelmiş de geçiyordu, çünkü havuz suya düşen kuşlar ve hayvanlarla dolup taşmaya başlamıştı: bir

Ördek ve bir Dodo vardı, bir Lori Papağanı ve bir Kartal Yavrusu vardı, başka da bir sürü garip mahluk vardı. Alice önden gitti, hep beraber kıyıya yüzdüler.

III.

DELEGE YARIŞI VE MASALIN KUYRUĞU

Kıyıda toplaşmış olan kalabalık sahiden de bir tuhaf görünüşlüydü—kuşların tüyleri ıslanıp sarkmış, hayvanların kürkleri vücutlarına yapışmıştı, hepsi sırılsıklam ıslak, kızgın ve rahatsızdılar.

İlk meseleleri, tabii ki, geri kurumanın yolunu bulmaktı: bu konuda istişarelerde bulundular. Birkaç dakika içinde Alice'e onlarla sanki tüm ömrü boyunca tanışıyormuş gibi teklifsizce konuşuyor oluvermek gayet doğal gelmeye başlamıştı. Öyle ki, Alice Lori ile epey uzun bir tartışmaya girince sonunda Lori surat asmaya başlayarak "ben senin büyüğünüm, senden daha iyi bilirim"den başka tek birşey dememeye başladı. Lori'nin kaç yaşında olduğunu bilmeden Alice'in bunu kabul etmesinin mümkünatı yoktu; Lori de yaşını söylemeyi kesinkes reddettiğinden, söylenecek başka bir söz kalmamıştı.

Sonunda, üzerlerinde bir miktar otorite sahibi olduğu anlaşılan Fare, "Hepiniz oturun, beni dinleyin! Ben *şimdi* hepinizi kâfi derecede kurutacağım!" diye seslendi. Hepsi hemen Fare'yi ortalarına aldıkları büyük bir çember oluşturarak oturdular. Alice de gözlerini endişeyle ona dikmişti, eğer hemen kurumazsa fena halde üşütmekten korkuyordu çünkü.

"Öhöm!" dedi Fare önemli biri havalarıyla. "Herkes hazır mı? Hayatta duyduğum en iç kurutucu şey budur. Lütfen herkes sessiz olsun! 'Bir önder aramakta olan ve son vakitlerde gasp ve fethe maruz kalmaya ziyadesiyle alışmış olan İngilizler Papa'nın tercihine şayan olan Fatih William'a biat etmişlerdi. Mercia ve Northumbria kontları Edwin ve Morcar—' "

"Iyy!" dedi Lori titreyerek.

"Pardon?" dedi Fare, yüzünü buruşturuyordu ama son derece kibardı. "Birşey mi dediniz acaba?"

"Yok canım, ben birşey demedim!" dedi Lori, aceleyle.

"Bana dediniz gibi geldi," dedi Fare. "Devam ediyorum. 'Mercia ve Northumbria kontları Edwin ve Morcar, ona bağlılıklarını ilan ettiler; hatta Canterbury'nin vatansever başpiskoposu Stigand dahi tavsiyeye şayan bulmuştu bunu ve—'"

"*Neyi* bulmuştu?" dedi Ördek.

"*Bunu* bulmuştu" dedi Fare, epey kızmıştı: "herhalde 'bu' ne anlama geliyor biliyorsunuzdur."

" 'Bu' ne demek biliyorum tabii, ben birşey bulduğum zaman," dedi Ördek: "genellikle ya bir kurbağadır bu, ya da bir solucandır. Ama benim sorum şu, başpiskopos neyi bulmuştu?"

Fare bu soruyu dikkate almayıp aceleyle devam etti, "—'tavsiyeye şayan bulmuştu bunu ve Edgar Atheling ile buluşarak gidip William'a tacı önermeye karar verdi. Fakat kendisine bağlı Normanların dikbaşlılığı—' Nasıl gidiyor, hayatım, ne durumdasın?" diye devam etti, konuşurken Alice'e dönerek.

"Hâlâ sırılsıklamım," dedi Alice melankolik bir tınıyla: "hiç beni kurutuyor gibi görünmüyor."

"Bu hâlükârda," dedi Dodo ağırbaşlılıkla ayağa kalkarak, "meclisin tatil edilerek bir nebze daha enerjik önlemlerin saniye sektirilmeden hayata geçirilmesini teklif edi—"

"İngilizce konuşsana!" dedi Kartal Yavrusu. "Bu dediğin uzun uzun lafların yarısının bile anlamını bilmiyorum, ayrıca sen kendin biliyorsan da neyim!" Kartal Yavrusu gülümsemesini saklamak için başını eğdi; diğer kuşlardan bazıları bariz bir şekilde kıkırdadılar.

"Diyeceğim şuydu," dedi Dodo alınmış bir sesle, "bizi kurutacak en iyi şey bir Delege Yarışıdır."

"Delege Yarışı da *ne* ola ki?" dedi Alice; öyle çok merak ettiğinden değil, Dodo sanki *başka birinin* birşeyler demesini bekler

gibi durakladığından ve kimsenin de konuşmaya niyeti olmadığından sormuştu bunu.

"Aa," dedi Dodo, "bu en iyi yaparak öğrenilen birşeydir." (Sen de, ileride bir kış gününde bunu kendin de bir denemek isteyebileceğinden, şimdi sana Dodo'nun bunu nasıl becerdiğini anlatacağım.)

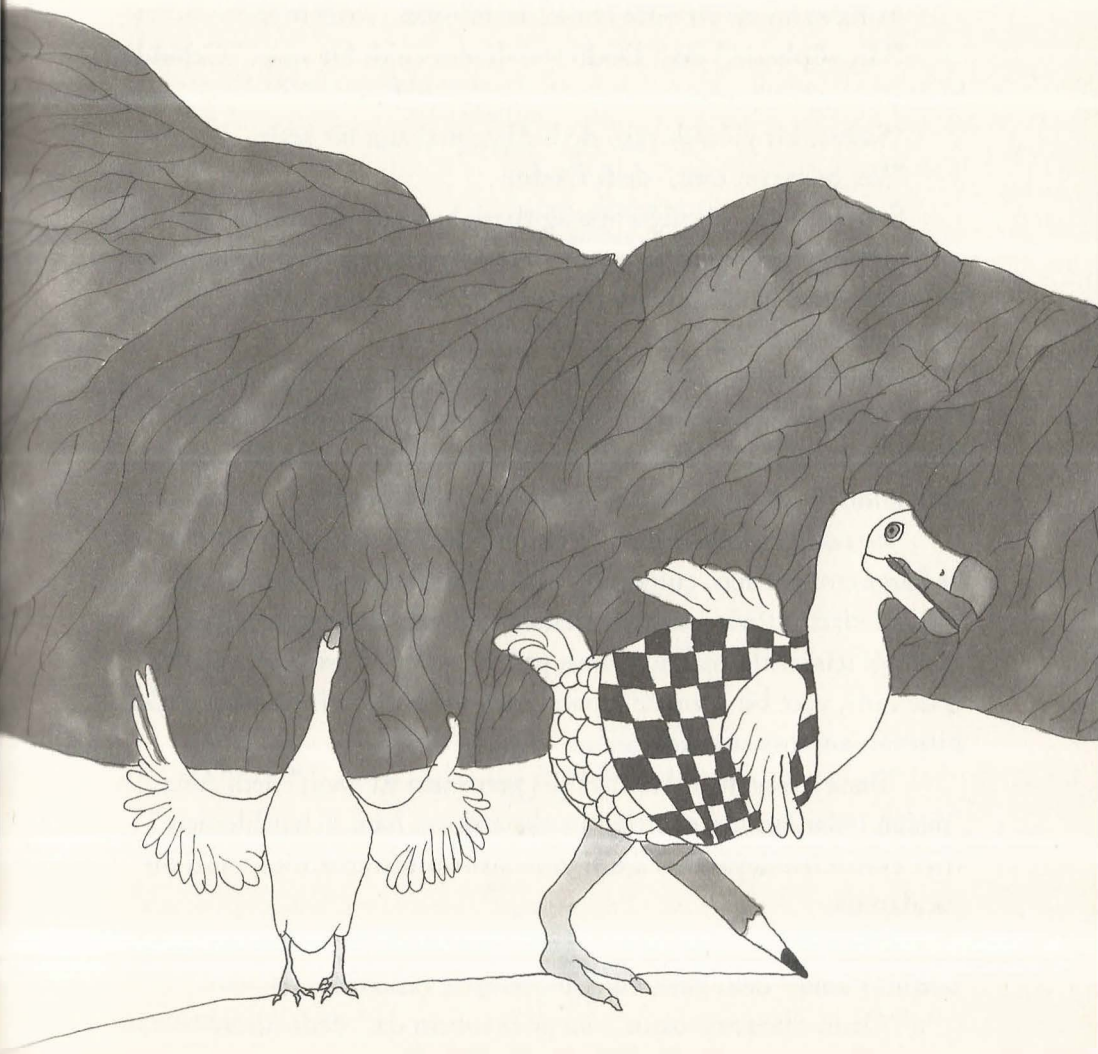
Önce bir yarış pisti çizdi, yaklaşık olarak bir tür çember şeklindeydi bu pist, ("şeklin tam ne olduğu önemli değil," dedi) sonra oradaki herkesi pistin orasına burasına yerleştirdi. "Bir, ki, üç, başla!" falan yoktu, herkes canı istediği zaman koşmaya, canı istediği zaman da durmaya başladı, bu yüzden yarışın ne zaman bittiği pek anlaşılmıyordu. Buna rağmen, yaklaşık yarım saat kadar koşuşturup iyice kurudukları zaman, Dodo âniden "Yarış bitti!" diye seslendi. Hepsi onun etrafına yığıştılar, nefes nefeseydiler, "Ama kim kazandı?" diye soruyorlardı.

Bu soruyu Dodo uzun uzun düşünüp taşınmadan cevaplayamadı; uzun süre bir parmağını alnına dayamış halde oturdu (hani, resimlerinde Shakespeare'i normal olarak gördüğün pozisyon var ya, öyle). Diğerleri bu esnada sessizce bekliyorlardı. En sonunda Dodo "*Herkes* galip ve *herkes* ödül almalı," dedi.

"Ama ödülleri kim verecek?" diye sordu koskoca bir koro.

"Aa, tabii ki *o* verecek," dedi Dodo, bir parmağıyla Alice'i işaret ediyordu; tüm topluluk hemen Alice'in etrafına doluşuverdi, karmançorman olmuş "Ödüllerimiz! Ödüllerimiz!" diye bağırıyorlardı.

Alice ne yapacağını bilemez haldeydi; çaresizlik içinde elini cebine atarak bir şekerleme kutusu çıkardı (neyse ki tuzlu su kutunun içine girmemişti), ödül olarak şekerlemeleri dağıttı. Herkese tam tamına bir şekerleme düşmüştü.

"Ama kızın da bir ödül alması lazım yani," dedi Fare.

"Hiç şüphesiz," dedi Dodo son derece ciddi bir sesle. "Cebinde başka ne var?" diye devam etti, Alice'e dönerek.

"Sadece bir yüksük var," dedi Alice mahzun bir sesle.

"Ver bakayım onu," dedi Dodo.

Sonra, Dodo yüksüğü ona ağırbaşlı hareketlerle sunup "bu zarif yüksüğü kabul etmenizi istirham ediyoruz" derken hepsi bir kez daha Alice'in etrafında toplaştılar; bu kısa nutuk bitince de hep beraber alkışladılar.

Alice'e tüm bu olay son derece saçma gelmişti, ama hepsi de öyle ağırbaşlı duruyorlardı ki gülmeye cesaret edemedi; diyecek birşey de bulamadığından eğilip selam vermekle yetinerek yüksüğü aldı, elinden geldiğince ciddi görünmeye çalışıyordu.

Sonraki iş şekerlemeleri yemekti: bu da bir miktar gürültü ve kargaşaya yol açtı, çünkü büyük kuşlar şekerlemelerinden tat alamadıklarını söylerken, şekerlemeler küçük kuşların boğazına dizildiği için sırtlarına vurulması gerekiyordu. Neyse, sonunda bu iş de bitti, yine bir çember yaparak oturdular, Fare'den onlara başka birşeyler anlatmasını rica ettiler.

"Bana hikâyeni anlatmaya söz vermiştin ya hani," dedi Alice, "neden onlardan nefret ettiğini anlatacaktın, hani K harflilerden," diye ekledi fısıldayarak, Fare'yi yine küstürmekten korkuyordu bir yandan da.

"Yüzüp yüzüp kuyruğuna geldiğimiz bu hikâye uzun ve hazindir ama!" dedi Fare, Alice'e dönüp iç çekerek.

"Uzun olmasına uzun, *onu* görüyorum da," dedi Alice, Fare'nin kuyruğuna şaşkınlıkla bakıyordu, "ama acaba bunun nesi hazin ki?" Fare konuşmaya başladığı zaman hâlâ bu konuyu

tartmaya devam etti, bu yüzden hikâyeden anladığı da şöyle birşey oldu:—

"Çomar gezerken evde,
Görüverdi
bir fare, 'Yürü
mahkemeye,'
dedi, *davacıyım*
senden.— Ben
dinlemem
bahane;
Görülecek
bu celse:
'Nasılsa
ben bu
sabah her
açıdan
boştayım.'
Fare dedi
ki ite,
'böylesi bir
mahkeme,
Hakimsiz ve
jürisiz, olur
nefes israfı.'
'Hakim ve
jüri benim,
ne sandın
be güzelim:
Heyette
bir ben
varım,
bil ki
idâmın
yakın.' "

"Dikkatle dinlemiyorsun ki!" dedi Fare Alice'e hiddetle. "Aklın nerelerde?"

"Çok özür dilerim," dedi Alice büyük bir alçakgönüllülükle: "beşinci kıvrıma varmıştınız galiba, değil mi?"

"Yok canım! Dinlesene *düdüğüm!*" dedi Fare hışımla, çok kızmıştı.

"Bir düğüm!" dedi Alice, her zaman bir işe yaramak için hazır ve nazır olduğundan, endişeyle etrafına bakınıyordu. "Ay ne olur izin verin de çözmenize yardımcı olayım!"

"Hayatta öyle birşey yapmam," dedi Fare, ayağa kalkıp uzaklaşmaya başlamıştı. "Böyle zırvalayarak bana hakaret ediyorsun!"

"Öyle demek istememiştim!" diye yakardı zavallı Alice. "Ama siz de hemen alınıveriyorsunuz, canım!"

Fare cevap olarak hırlamakla yetindi.

"Ne olur geri dönün de hikâyenizi bitirin!" diye seslendi Alice arkasından. Diğerleri de koroya katılıp "hadi, ne olur!" dediler. Fare ise sabırsızca kafasını sallayıp biraz daha hızlı yürümekle yetindi.

"Keşke kalsaydı!" diye iç çekti Lori, Fare gözden iyice kaybolduğunda. Yaşlı bir yengeç fırsattan istifade kızına "Bak evladım! Bu da sana bir ders olsun, hiçbir zaman sinirlenmeyeceksin hayatta!" diyordu. "Kapa çeneni, Anne!" dedi küçük Yengeç (azıcık yan yan bakıyordu annesine), "sen midyeye bile kutuyu açtırırsın!"

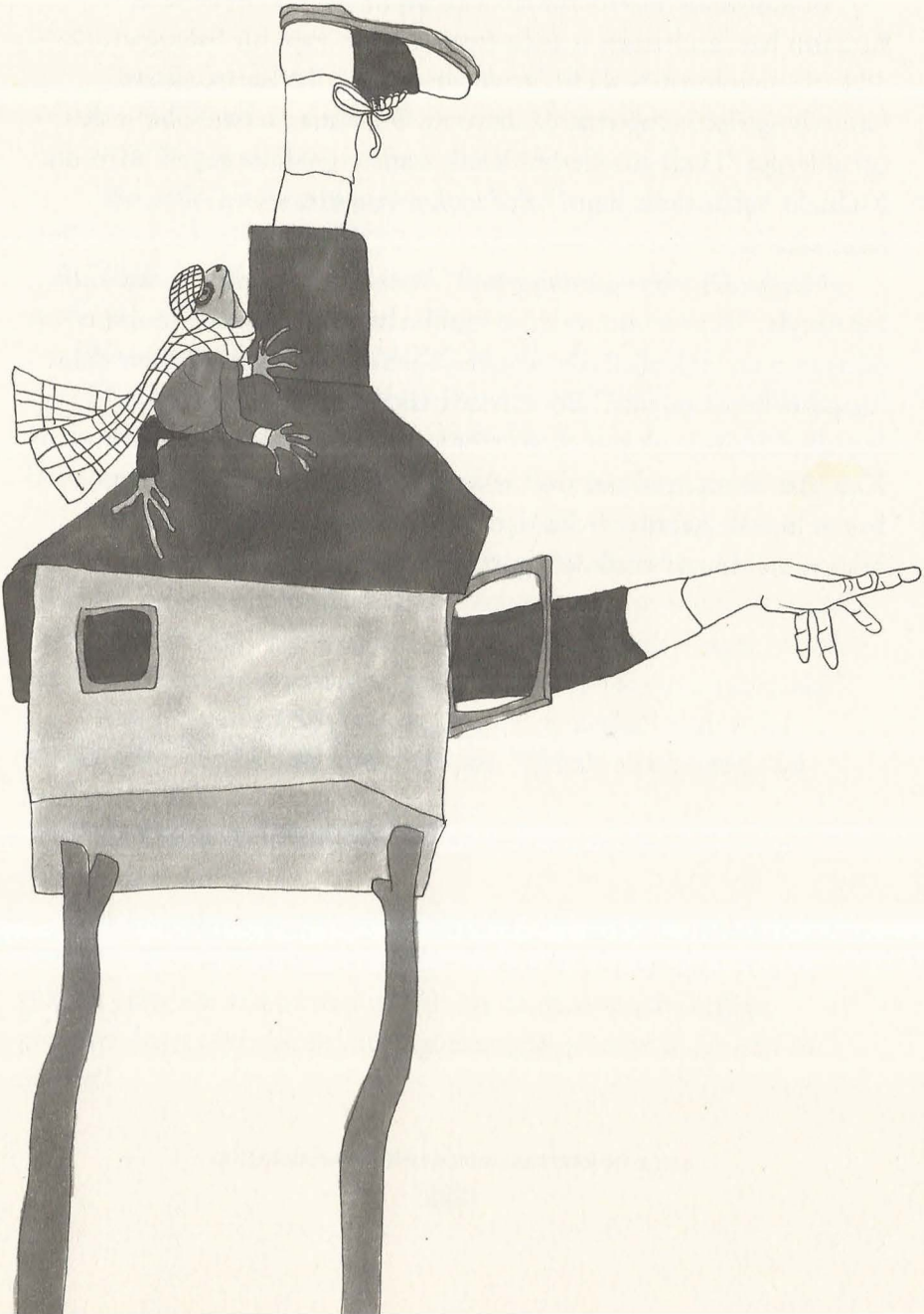
"Keşke bizim Dinah burada olsaydı, ah keşke!" dedi Alice yüksek sesle, ortalık yere konuşuyordu. "Dinah olsa hemen onu tutar getirirdi!"

"Bu Dinah da kim oluyor ki, eğer sormamın bir sakıncası yoksa?" dedi Lori.

Alice hevesle cevap verdi, kedisinden bahsetmeye her an hazırdı çünkü. "Dinah bizim kedimiz. Bir bilseniz, fare tutmakta üzerine yoktur, görseniz inanamazsınız! Ah bir de nasıl kuş avladığını görseniz! İnanın küçük bir kuşu görmesiyle gövdeye indirmesi bir oluyor!"

Bu konuşma toplulukta dikkate şayan bir kıpırtıya yol açtı. Kuşların bazıları hemen o anda arazi oldular: yaşlı bir Saksağan dikkatle giyinmeye başladı, "artık eve yollanmam lazım, akşam havası boğazlarımı ağrıtıyor!" diyordu. Bir Kanarya titrek bir sesle çocuklarına "Hadi güzellerim! Yatak saatiniz geldi de geçti!" diyordu. Muhtelif bahanelerle hepsi uzaklaştılar, kısa süre sonra Alice tek başına kaldı.

"Keşke Dinah'yı anmasaydım!" dedi kendi kendine melankolik bir tınıyla. "Kimse onu sevmiyor galiba buralarda, oysa eminim o dünyanın en iyi kedisi! Ah, sevgili Dinah'cığım! Acaba seni bir daha hiç görebilecek miyim!" Bu noktada zavallı Alice tekrar ağlamaya başladı, kendini çok yalnız ve kalbi kırılmış hissediyordu çünkü. Kısa süre sonra, uzaktan ayak seslerinin pıtırdamasını duyunca, başını hevesle kaldırıp baktı; içten içe, Fare'nin fikrini değiştirip hikâyesini tamamlamak için geri dönmesini umuyordu.

IV.

TAVŞAN, BILL'İ BİR MİKTAR BİLİNÇLENDİRİYOR

Ak Tavşan'dı bu, tırıs tırıs geri geliyor, bir yandan da endişeyle etrafına bakınıyordu, sanki birşey kaybetmiş gibiydi; Alice Tavşan'ın kendi kendine "Düşes! Düşes! Ah sevgili patilerim! Ah kürküm ve bıyıklarım! Beni idam ettirecek, gelinciklerin gelincik olduğu kadar doğru bu! Acaba *nerde* düşürdüm onları, *nerde*?" demesini duydu. Alice hemen o anda yelpazesiyle beyaz güderi eldivenleri aradığını anladı, büyük bir iyi niyetle bakınıp aramaya başladı, ama hiçbir yerde göremiyordu onları—havuzda yüzmesinden bu yana herşey değişmişti sanki; cam sehpalı, küçük kapılı koskoca koridor tümüyle gözden yitmişti.

Çok kısa süre sonra Tavşan aranmakta olan Alice'i farketti; kızgın bir tonla ona "Aa, Mary Ann, senin burada ne işin var?" diye seslendi; "Hemen eve koş ve bana bir çift eldiven ve bir yelpaze getir! Çabuk, hemen şimdi!" Alice o kadar korkmuştu ki, yanılgısını Tavşan'a açıklamaya hiç kalkışmadan hemen işaret ettiği yönde koşturdu.

"Beni hizmetçisi sandı," dedi kendi kendine koşarken. "Benim kim olduğumu anlayınca ne biçim şaşıracak! İyisi mi ben yine de yelpazesiyle eldivenini getireyim—bulabilirsem yani." Bunu derken, kapısında "A. TAVŞAN" isminin hâkkedildiği pirinçten, parlak bir levha olan güzel, küçük bir eve varmıştı. Kapıyı çalmadan içeri dalıp üst kata seğirtti, hakiki Mary Ann ile karşılaşırsa yelpazeyle eldivenleri bulamadan kapı dışarı edilmekten fena halde korkuyordu çünkü.

"Ne tuhaf bir iş," dedi Alice kendi kendine, "bir tavşanın getir götür işlerini yapıyorum! Yakında Dinah da beni oraya buraya göndermeye başlar bu gidişle!" Sonra da bu durumda olacakları hayal etmeye başladı: " 'Miss Alice! Çabuk buraya gelin ve yürüyüşe

çıkmaya hazırlanın!' 'Hemen geliyorum, hemşire! Ama Dinah dönene kadar şu fare deliğine bakmam lazım, fare kaçmasın diye.' Ama, eğer Dinah böyle sağa sola emirler yağdırmaya başlarsa," diye devam etti Alice, "hiç sanmam onu evde tutacaklarını!"

Bu arada küçük, derli toplu bir odanın yolunu bulmuştu. Odanın penceresinin kenarında bir masa, masanın üzerinde de (umduğu gibi) bir yelpazeyle iki ya da üç çift ufacık beyaz güderi eldiven vardı: yelpazeyi ve eldivenlerin bir çiftini aldı, tam odayı terkedecekti ki aynanın yanında duran küçük bir şişeye gözü takıldı. Bu sefer üzerinde "İÇ BENİ" yazan etiket yoktuysa da, yine de mantarını çıkarıp dudaklarına götürdü. "Ne zaman birşeyler yiyip içsem," dedi kendi kendine, "illa ki ilginç *birşeyler* oluyor: bakayım bu şişe ne yapıyormuş. Umarım tekrar büyütür beni, çünkü iyiden iyiye sıkıldım artık böyle miniminnacık birşey olmaktan!"

Büyütüyordu sahiden de, hem de beklediğinden çok daha hızlı oldu bu: daha şişenin yarısını içmeden kafasını tavana dayanmış halde buldu, boynu kırılmasın diye iki büklüm eğilmek zorunda kaldı. Şişeyi aceleyle geri koydu, kendi kendine "Bu gayet kâfi—umarım daha fazla büyümem—şu durumda bile kapıdan çıkmayı beceremeyeceğim—ah keşke bu kadar çok içmeseydim!" diyordu.

Heyhat! Çok geç kalmıştı bunu istemek için! Büyüdükçe büyüdü, büyüdükçe büyüdü, kısa süre sonra yere diz çökmek zorunda kaldı: bir dakika sonra bunu yapacak kadar bile yer kalmamıştı; bir dirseğini kapıya verip öbür kolunu kafasının etrafına sarmanın fayda edip etmeyeceğini görmeyi denedi. Hâlâ büyümeye devam ediyordu; son çare olarak, bir kolunu pencereden çıkarıp, bir ayağını da bacaya soktu, sonra da kendi kendine şöyle dedi: "Bundan sonra ne olursa olsun yapabileceğim daha fazla birşey yok. Ben *ne olacağım* şimdi?"

Neyse ki, küçük sihirli şişe artık tüm etkisine ulaşmıştı, Alice artık büyümüyordu: yine de son derece rahatsız bir durumdaydı, ayrıca, bu odadan çıkmasının hiçbir yolu yok gibi göründüğünden, üzgün olmasında şaşacak birşey yoktu.

"Evde hayat ne kadar güzeldi," diye düşündü zavallı Alice, "durmadan büyüyüp küçülmek yok, fareler ve tavşanlardan emir almak yok. Neredeyse şu tavşan yuvasına hiç girmeseydim diyeceğim—ama yine de—yine de, böyle bir hayat, var ya, amma da garip! *Ne* oldu acaba bana, çok merak ediyorum! Peri masalları okuduğum zamanlar, böyle şeyler hiç olmaz zannederdim, oysa bak, kendim peri masalının içine düştüm! Benim kitabımı da yazmalı birileri, sahiden yazmalı! Büyüyünce de ben bir kitap yazacağım—ama zaten büyüdüm şimdi," diye ekledi üzgün bir sesle: "en azından *burada* artık daha fazla büyüyecek yer yok."

"Ama o zaman," diye düşündü Alice, "*hiç* şu andaki yaşımdan daha yaşlı olmayacak mıyım? Bak bu da teselli olur, bir açıdan—hiçbir zaman yaşlı teyze olmamış olurum—ama o zaman da—her zaman ezberlemem gereken bir dersler olur! Ah, işte *bunu* hiç istemezdim!"

"Ah, seni aptal Alice!" diye yanıtladı kendini. "Burada nasıl dersini ezberleyeceksin ki? Baksana, *kendini* sığdıracağın yerin bile yok, ders kitaplarını nereye koyacaksın?"

İşte böyle devam etti, bir bir tarafı, bir öbür tarafı tutuyor, bu yolla durumu epey bir sohbete dönüştürüyordu; ama birkaç dakika sonra dışarıdan bir ses gelince dinlemek için sustu.

"Mary Ann! Mary Ann!" dedi ses. "Derhal eldivenlerimi getir!" Sonra merdivenlerden çıkan ayakların ufak pıtırtısı duyuldu. Alice bunun kendini aramaya gelen Tavşan olduğunu biliyordu;

korkusundan öyle bir titredi ki ev sarsıldı; şu anda Tavşan'dan bin kat falan daha büyük olduğunu, ondan korkması için hiçbir sebep olmadığını unutuvermişti.

Halihazırda Tavşan kapıya gelmiş, açmaya çalışıyordu; ama kapı içeri açıldığından, Alice'in dirseği de sımsıkı kapıya dayanmış olduğundan, bu çabası hüsrana uğradı. Alice onun kendi kendine "Öyleyse ben de dolaşır pencereden girerim" dediğini duydu.

"*Zor* girersin!" diye düşündü Alice. Tavşan'ı tam pencerenin altında duyar gibi olduğu âna kadar bekledikten sonra, âniden elini açıp havada bir kapma hareketi yaptı. Birşey yakalayamadı, ama küçük bir çığlık ve düşme sesi, ardından da cam kırılması sesi geldi; bu seslerden, Tavşan'ın bir salatalık serasına ya da öyle bir yere düşmüş olmasının pekâlâ mümkün olduğu sonucuna vardı.

Sonra kızgın bir ses duyuldu—Tavşan'ın sesi—"Pat! Pat! Neredesin?" diyordu. Cevaben, daha önce hiç duymadığı ses, "Vay efendim buralardayım! Elmaları kazıp çıkarıyorum, ağam beyim!" dedi.

"Elma kazıyormuş! Tabii!" dedi Tavşan kızgınlıkla. "Çabuk! Gel buraya da beni *şuradan* çıkar!" (Daha da cam kırılma sesleri.)

"Bana bir söylesene, Pat, şu pencerede ne var?"

"Vay efendim, bir kol var, ağam beyim!" ("Goll" diye telaffuz ediyordu.)

"Kolmuş, kaz kafalı seni! O ebatta kol mu olur? Baksana, tüm pencereyi dolduruyor!"

"Vay dolduruyor sahiden, ağam beyim: ama yine de kol işte ben ne yapayım."

"Neyse ne, ben anlamam: git çıkar onu oradan!"

Bunu uzun bir sessizlik izledi, Alice yalnızca tek tük fısıldaşmalar duyuyordu: "Vay beyim, bu işe hiç aklım yatmadı, ağam, hiç hiç!" "Ne diyorsam onu yap, seni ödlek!" gibisinden. Sonunda Alice elini tekrar açıp havada bir kapma hareketi daha yaptı. Bu sefer iki küçük çığlık ve daha da başka cam kırılması sesleri geldi. "Amma çok salatalık serası varmış orada!" dedi Alice. "Acaba şimdi ne yapacaklar! Git pencereden çek çıkar diyordu, *keşke* mümkün olsaydı da yapsalardı! *Benim* burada bir saniye daha durmaya niyetim var sanki!"

Bir süre daha hiçbirşey duymadan bekledi: sonunda ufak el arabası tekerleklerinin gurultusuyla, bir sürü sesin hep bir ağızdan konuşmalarının sesi geldi: şu kelimeleri çıkarabildi: "Öbür merdiven nerede?—Ne bileyim, bana bir tane merdiven getir dediler; öbürü Bill'de—Bill! Getir bakayım onu buraya, evladım!—Al bak, bu köşeye koy onları—yok, önce ikisini birbirine bağla—yarı yüksekliğe bile yetişmiyorlar ki—Aman işte idare etsinler; pimpirikliliğin âlemi yok—Bill, gel bakayım! şu ipi tut—Çatı taşıyacak mı!—Aman o yerinden çıkmış kayraktaşına dikkat—Oy, aşağıya düşüyor! Kafalara dikkat!" (çangırr! diye bir ses)—"Kim yaptı bunu şimdi? Bill'di herhalde—Bacadan kim inecek?—Hayır, ben inmem! *Sen* in! Ben *hayatta* inmem!—Bill insin—Gel buraya, Bill! patron bacadan inmeni istiyor!"

"Vay vay, bacadan Bill inecekmiş, öyle mi?" dedi Alice kendi kendine. "Her işi de Bill'in sırtına mı yıkıyorlar ne! Ben Bill'in yerinde olmayı hiç istemezdim: şömine pek dar, şüphesiz, ama ufak da olsa bir tekme sallayabilirim *sanki!"*

Ayağını bacanın içinde çekebildiğince aşağı çekti, sonra hayvancağızın (ne tür bir hayvan olduğunu tahmin etmesi mümkün

değildi) Alice'e yaklaştığı zaman yukarıdan hışırdayıp debelenmesini duyana dek bekledi: sonra, kendi kendine, "Bu Bill olmalı," diyerek sağlam bir tekme savurduktan sonra şimdi ne olacak diye beklemeye başladı.

İlk duyduğu şey hepsinin koro halinde "Bill'e bakın!" diye bağırmaları oldu, sonra da Tavşan'ın sesi, solo olarak—"Tut onu, sen, çitin oradaki!" dedi, sonra bir sessizlik oldu, tekrar karmançorman sesler duyuldu—"Kafasını tutun—Konyak getirin—Açılın nefes alsın yahu—Ne oldu, ağbisi? Başına ne geldi? Anlatıver hele!"

En son olarak da nahif, kapı gıcırtısı gibi bir ses duyuldu ("İşte bu Bill," diye düşündü Alice), "Yani, ne bileyim—Yeter, sağolasın; daha iyi oldum—anlatacağım ama darmadağın haldeyim, kafamı toparlayamıyorum—tek anladığım şu, yaylı palyaço kafası gibi birşey aşağıdan fırlayıp çarptı, ben de roket gibi havaya fırladım!"

"Sahiden de fırladın be ağbi!" dedi diğerleri.

"Evi yakıp yıkmamız lazım!" dedi Tavşan'ın sesi. Alice de cevaben vargücüyle seslendi: "Hele bir yakın, ben de Dinah'yı üzerinize salmazsam!"

Hemen o an bir ölüm sessizliği oldu; Alice de kendi kendine "acaba *şimdi* ne yapacaklar! Eğer azıcık kafaları çalışsa, çatıyı kaldırmayı akıl ederler," diye düşündü. Bir iki dakika geçince, tekrar sağa sola gitmeye başladılar. Alice Tavşan'ın "başlangıç olarak bir el arabası dolusu yeter," dediğini duydu.

"Bir el arabası dolusu *ne?*" diye düşündü Alice. Bu şüphesini çok uzun süre sürdürmesine gerek kalmadı; bir an sonra küçük çakıltaşlarından bir sağanak pencerede takırdadı çünkü, bazıları da Alice'in yüzüne geldi. "Buna bir son vereceğim," dedi kendi kendine;

dışarıya "Sakın bir daha yapmayın bunu, ona göre!" diye bağırdı, bu da yeni bir ölüm sessizliğine yol açtı.

Alice, biraz da şaşırarak, çakıl taşlarının yerde dururken küçük kurabiyelere dönüşmeye başladığını farketti; aklına parlak bir fikir geldi. "Eğer bu kurabiyelerden yersem," diye düşündü, "illa ki boyumu *bir şekilde* değiştirecektir; daha da büyümem mümkün olmadığına göre, küçültecektir herhalde."

Kurabiyelerden birini yuttu; hemen o an ufalmaya başladığını görünce keyiflendi. Kapıdan çıkabilecek boya gelir gelmez dışarıya koşturdu, kapının önünde küçük hayvanlar ve kuşlardan oluşan epey kalabalık bir topluluğun beklediğini gördü. Zavallı küçük Kertenkele, Bill, ortadaydı; iki kobay ona destek olarak ayakta tutuyor, bir şişeden birşeyler içiriyorlardı. Alice görünür görünmez hepsi birden ona doğru hamle ettiler; ama Alice vargücüyle koşmaya devam ederek kısa süre sonra kendini gür bir ormanın içinde güvenli bir yere attı.

"İlk yapmam gereken şey," dedi Alice kendi kendine, ormanda gezinirken, "kendi boyuma geri çıkmak; ikinci yapmam gereken şey ise şu güzel bahçenin yolunu bulmak. Bence en iyi plan bu."

Şahane bir plan gibi geliyordu kulağa, şüphesiz, son derece de temiz ve basit bir şekilde düzenlenmişti: tek problem, bu planı uygulamaya neresinden girişeceği konusunda en ufak bir fikrinin olmamasıydı; endişeyle ağaçların arasında bakınırken hemen başının üzerinden gelen küçük, keskin bir havlamayı duyunca büyük bir aceleyle yukarıya baktı.

Devasa boyutlarda bir köpek yavrusu ona kocaman, yuvarlak gözlerle bakıyor, tek patisini yavaşça uzatarak ona dokunmaya çalışıyordu. "Zavallı ufaklık!" dedi Alice, onu teskin eden bir sesle;

köpeğe ıslık çalmak için çabaladıysa da, köpeğin aç olabileceği fikri çok fena korkutuyordu onu bir yandan; çünkü eğer öyleyse, tüm teskin etme çabalarına rağmen Alice'i yiyivermesi pekâlâ mümkündü.

Ne yaptığını pek bilemez bir halde, yerden küçük bir dal alıp köpeğe doğru tuttu: bunun üzerine köpecik dört ayağıyla birden havaya sıçrayıverdi, keyifle vıyklayarak dalın üzerine atlayıp geveler gibi yaptı; sonra Alice ayak altında ezilmemek için büyük bir devedikeninin arkasına saklandı; Alice dikenin öbür tarafından göründüğü anda köpecik tekrar değneğe doğru fırlayıp, değneği tutacağım diye tepetaklak yuvarlandı: sonra Alice, bu işin fayton beygirini köpek gibi oynatmaya benzediğini düşünüp, her an köpeğin ayaklarının altında ezilmekten korkarak, devedikeninin etrafında bir kez daha döndü: sonra köpecik değneğe doğru kısa kısa ataklar yapmaya başladı, her seferinde çok az ileriye ama daha uzunca geriye koşuyor, hırıltılı sesiyle durmadan havlıyordu, en sonunda iyice uzakta oturdu, nefes nefeseydi, dili ağzından dışarı sarkmıştı, koskoca gözleri yarı yarıya kapalıydı.

Bu Alice'e oradan kaçmak için iyi bir fırsat gibi göründü; hemen yola çıktı, iyice yorulup nefessiz kalana, köpeciğin havlaması da uzaklarda iyice zor duyulur olana dek koştu.

"Ama yine de, amma şirin bir köpecikti!" dedi Alice, soluklanmak için bir düğünçiçeğine dayanmış, yapraklarından biriyle yelpazeleniyordu. "Ona birkaç oyun öğretmeyi çok isterdim, keşke—keşke bunu yapmak için doğru boyda olsaydım! Aman aman! Neredeyse tekrar büyümem gerektiğini unutuyordum! Dur bakayım—*nasıl* olacak bu iş? Herhalde birşeyleri yemem ya da içmem gerekiyor da, asıl mesele şu: neyi?"

Asıl mesele sahiden de buydu, neyi? Alice çevresindeki tüm çiçeklere ve çimenlere baktı, ama mevcut şartlar altında yenmesi ya da içilmesi gerekiyor gibi görünen birşey göremedi. Yakınında çıkmış büyük bir mantar vardı, neredeyse kendisiyle aynı boydaydı; altına, iki tarafına ve arkasına baktıktan sonra, birşey var mı görmek için üzerine de bakabileceği geldi aklına.

Parmaklarının ucuna basarak yükselip mantarın kenarından yukarıya bakar bakmaz koskoca, mavi bir tırtılla gözgöze geldi. Mantarın tepesinde oturmuş, kollarını kavuşturmuş, kocaman bir nargileyi sessizce tüttürüyordu; ne Alice umurundaydı tırtılın, ne de etrafındaki herhangi birşey.

V.

BİR TIRTILIN TAVSİYELERİ

Tırtıl ve Alice bir süre birbirlerini sessizce süzdüler: neden sonra Tırtıl nargilenin marpucunu ağzından çıkarıp, baygın, mahmur bir sesle Alice'e hitap etti.

"*Sen* de kimsin?" dedi Tırtıl.

Sohbete başlayış tarzı pek de cesaret verici değildi. Alice, epey utanarak, "Şu—Şu anda ben—kendim de tam bilmiyorum, efendim—*bu sabah kalktığım sırada kim olduğumu* biliyorum bilmesine de, o zamandan bu yana birkaç kez değiştim gibi geliyor."

"Ne demek istiyorsun böyle diyerek?" dedi Tırtıl haşin bir sesle. "İzah et kendini!"

"*Kendimi* izah edemiyorum, korkarım, efendim," dedi Alice, "çünkü görüyorsunuz ya, kendim değilim."

"Görmüyorum," dedi Tırtıl.

"Korkarım daha açıkça anlatmayı başaramayacağım," diye yanıtladı Alice, çok kibarca konuşuyordu, "çünkü, bir kere, kendim de anlayamıyorum ki; ayrıca, tek bir gün içinde bunca değişik boyda olmak çok kafa karıştırıcı birşey."

"Hiç de bile," dedi Tırtıl.

"Pekâlâ, belki size henüz kafa karıştırıcı gelmemiş olabilir, ama günü gelip sizin de önce bir kozaya—er geç o gün gelecek, biliyorsunuz—sonra da bir kelebeğe dönüşmeniz gerektiği zaman siz de bunu biraz tuhaf bulacaksınız, bulmayacak mısınız?"

"Hiç de bulmayacağım," dedi Tırtıl.

"Peki, belki *sizin* hisleriniz farklıdır," dedi Alice: "ne bileyim, *ben olsam* çok tuhaf gelirdi."

"Sen!" dedi Tırtıl, horgörerek. "*Sen* de kimsin?"

Bu da onları tekrar sohbetin başına döndürmüştü. Alice Tırtıl'ın bu kadar kısa cümleler kuruyor olmasına biraz sinir olmaya başlamıştı; kendini toparlayıp, çok ciddi bir sesle, "bence önce *sizin* bana kim olduğunuzu söylemeniz gerekiyor," dedi.

"Niçin?" dedi Tırtıl.

Al bakalım, kafa karıştırıcı bir soru daha; Alice iyi bir neden bulamadığı, Tırtıl da son derece nahoş bir ruh halindeymiş gibi göründüğü için, Alice sonunda dönüp gitti.

"Geri gel!" diye seslendi Tırtıl arkasından. "Sana önemli birşey söyleyeceğim!"

Bak şimdi bu umut verici geliyordu kulağa: Alice dönüp geldi.

"Sinirlerine hakim ol," dedi Tırtıl.

"Hepsi bu mu?" dedi Alice, kızgınlığını elinden geldiğince saklamaya çalışarak.

"Hayır," dedi Tırtıl.

Alice beklemeye karar verdi, ne de olsa yapacak başka bir işi yoktu; belki sahiden de sonunda duymaya değer birşey söylerdi. Birkaç dakika boyunca konuşmadan tüttürmeye devam etti; sonunda kollarını açtı, nargilenin marpucunu ağzından tekrar çıkardı, ve "Demek değiştiğini düşünüyorsun, öyle mi?" dedi.

"Korkarım öyle, efendim," dedi. "Eskiden hatırladığım şeyleri hatırlayamıyorum—bir de on dakika boyunca aynı boyda kalmayı beceremiyorum!"

"*Hangi* şeyleri hatırlayamıyorsun?" dedi Tırtıl.

"Mesela, '*Çalışkandır minik arı*'yı okumaya kalktım, ama ağzımdan bambaşka sözler çıktı!" dedi Alice çok melankolik bir sesle.

" '*William babam*'ı oku bakayım," dedi Tırtıl.
Alice ellerini kavuşturup başladı:—

"William babam," demiş, "ama sen ihtiyarladın,
Saçlar pamuk beyaz ve surat ak sakallıdır;
Zırt pırt amûda kalkma, sakatlanma bak sakın—
Bir ihtiyar için bu pozisyon mubah mıdır?"

"Evlâdım, eskiden bunu ben hep sorar idim,"
William cevabını çocuğa böyle söylemiş;
"Beynimde bir zarara yol açmaz mı, der idim;
Çok sonra anladım ki beyin bende yok imiş."

"William babam," demiş, "yine diy'cem ki yaşlısın,
Şimdik şu sırrı bir bana izah eder misin;
Şişman, göbekli, doymayı bilmez karınlısın—
Tersten perendeler atıyordun be yav demin!"

"Gençken bu merhemi sabah akşam sürer idim,"
İzahı böyle oldu beyaz saçlı bilgenin;
"Esnek vücuduma bunu tatbik eder idim
Kullanmak istiyorsan—ödersin tam üç şilin."

"William babam," demiş, "çene sizde zayıf olur,
Dişler dökük olur, lapa versen gelir katı;
N'olur bi' söyle haydi, bu kuvvet nasıl olur—
Bir kaz yedin be şimdi, kemikler de kalmadı!"

"Gençken, hukuk dalı hobimizdi anan ile,
Dava seçer, güzelce müdafaa eder idim;
Ağzımda her bi' zerre gelişti zaman ile,
Baktım ki ben çelik çeneli bir peder idim."

"Nur yüzlü ak sakallı ve tonton babam," demiş,
"Gözler zayıf olur, seçemez sizde gölgede;
Yâhû bi' söylesen, bu zekâvet, nasıl bi' iş?
Burnunda bir yılan balığı durdu dengede!"

"Tam üç sualini sabır ettim cevapladım,
Gördüm ki yüz verince şımardın be besbeter!
Ben şimdi kızmadan sen uzaklaş adım adım,
Diktir bu merdiven, itiversem biraz yeter!"

"Doğru okumadın," dedi Tırtıl.

"*Pek de* doğru okuyamadım, korkarım," dedi Alice, çekinerek: "bazı kelimeler değiştiler sanki."

"Baştan sona yanlış okudun," dedi Tırtıl, kararlı bir sesle; bir süre sessizlik oldu.

İlk konuşan Tırtıl oldu.

"Hangi boyda olmak istiyorsun?" diye sordu.

"Ha, öyle özellikle belli bir boyda olacağım diye birşey yok," diye cevapladı Alice aceleyle: "bir tek, böyle durmadan değişmesi insanın hoş değil, biliyorsunuz."

"*Bil*miyorum," dedi Tırtıl.

Alice birşey demedi: hayatında hiç böyle her dediğinin aksi söylenmemişti; yavaş yavaş sinirlerine hakimiyetini kaybettiğini

hissediyordu.

"Halinden memnun musun şimdi?" dedi Tırtıl.

"Yani, birazcık daha büyük olsam daha iyi olacak, efendim, eğer bir sakıncası yoksa," dedi Alice: "üç parmaklık boy da öylesine perişan bir boy ki!"

"Çok da iyi bir boy uzunluğudur!" dedi Tırtıl kızgın bir sesle, bunu söylerken iyice dikelmişti (tam tamına da üç parmak boyundaydı).

"Ama ben alışık değilim ki buna!" diye yakardı zavallı Alice kendini acındıran bir sesle. Kendi kendine "bu yaratıklar da keşke bu kadar alıngan olmasalardı canım!" diye düşündü.

"Zamanla alışırsın," dedi Tırtıl; sonra nargilesinin marpucunu ağzına götürüp tekrar tüttürmeye başladı.

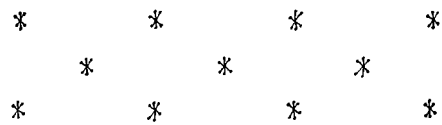
Bu sefer Alice konuşmaya başlamasını sabırla bekledi. Bir iki dakika sonra Tırtıl nargilenin marpucunu ağzından çıkardı, bir iki kere esnedi, gövdesini şöyle bir sarsaladı. Sonra mantardan aşağı inip çimenlerde sürünerek uzaklaşmaya başladı, giderayak, "bir tarafı boyunu uzatır, öteki tarafı kısaltır" deyiverdi sadece.

"*Neyin* bir tarafı? *Neyin* öteki tarafı?" diye düşündü Alice kendi kendine.

"Mantarın," dedi Tırtıl, sanki Alice bunu yüksek sesle sormuş gibi; bir an sonra da gözden yokoldu.

Alice düşünceli düşünceli mantara bakarak bir dakika duraladı, hangi tarafının hangisi olduğunu anlamaya çalışıyordu; mantar mükemmel bir daire şeklinde olduğundan, bu sorunun cevabını bulmakta çok zorlanıyordu. Her neyse, sonunda kollarını mantarın çevresinde açabildiği kadar açıp, iki eliyle mantarın iki köşesinden birer parça kopardı.

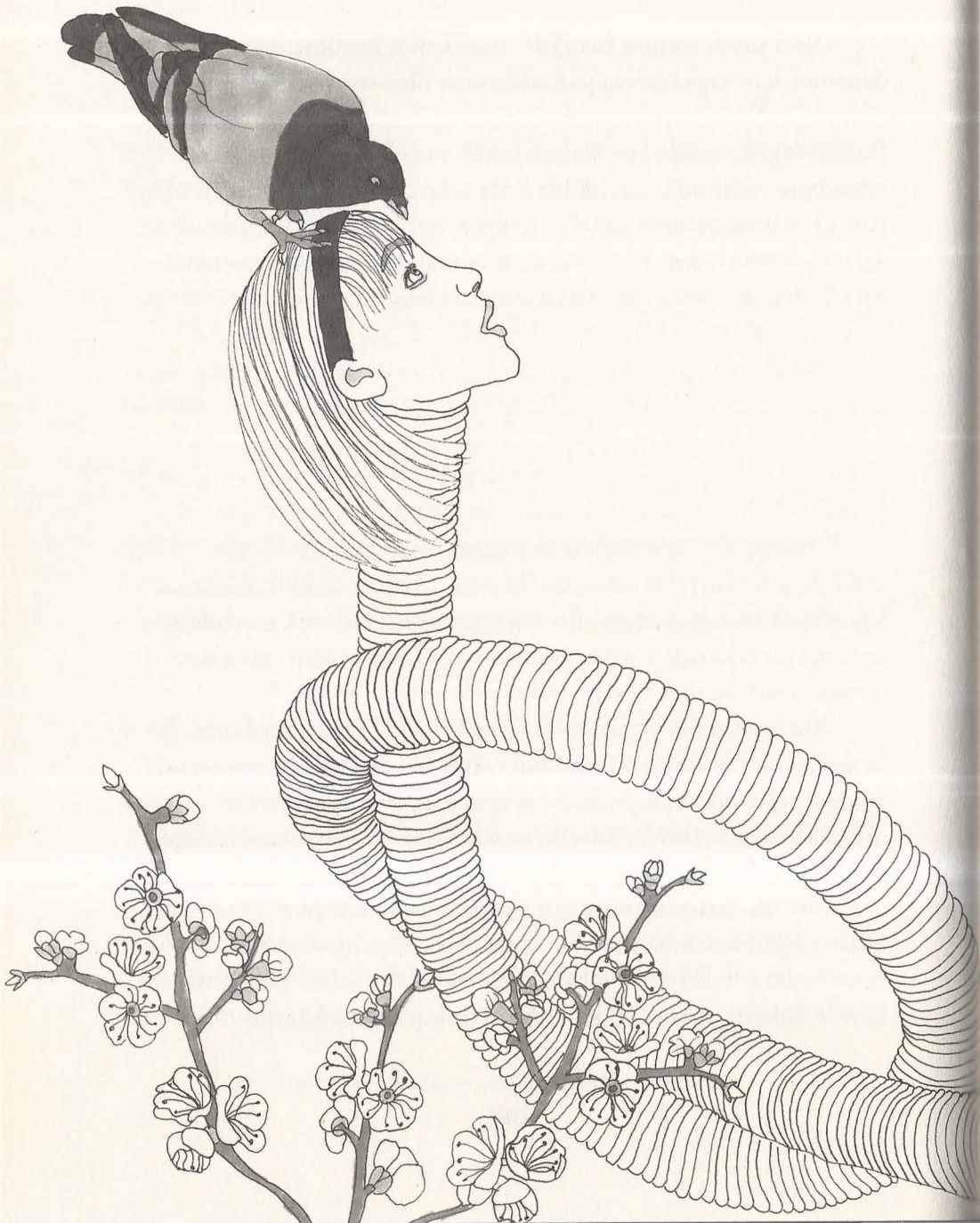
"Peki şimdi hangisi hangisi?" dedi kendi kendine; etkisini denemek için sağ elindeki parçadan ufak bir ısırık aldı. Bir an sonra çenesinin altında sert bir darbe hissetti: çenesi ayağına çarpmıştı! Bu âni değişim onu epey korkutmuştu ama, kaybedecek zamanı olmadığını düşündü, büyük bir hızla çekiyordu çünkü: hemen öbür parçadan biraz yemeye girişti. Çenesi ayağına öyle bir dayanmıştı ki, ağzını güçbela açabiliyordu; ama sonunda başa çıkabildi durumla ve sol elindeki parçadan bir lokma yutmayı başardı.

"Neyse, kafam kurtuldu sonunda!" dedi Alice keyifli bir sesle; ama bu keyfi bir an sonra dehşete dönüştü, çünkü omzunun kayıplara karıştığını farketmişti: aşağıya baktığında tek görebildiği upuzun bir enseydi; boynu, sanki taa uzaklardaki yeşil yapraklar ormanından çıkan bir fidan gibiydi.

"Bu yeşil şeyler de *ne ola ki*?" dedi Alice. "Peki omuzlarım *nereye* gitti? Vay benim elcağızlarım, ne oldu da sizi göremiyorum?" Konuşurken ellerini kıpırdatıyorduysa da, görünürde hiçbir sonuç alamıyor gibiydi; bir tek, uzaklardaki yeşil yapraklar hafifçe titreşiyordu.

Ellerini kafasına ulaştırmanın hiçbir yolu yok gibi göründüğünden, kafasını ellerine yaklaştırmayı deneyince, boynunun aynı bir yılan gibi her yöne kolayca bükülebildiğini keyifle farketti. Boynunu kibar bir zikzak şeklinde bükmeyi

becermiş, altında yürümekte olduğu ağaçların tepelerinden başka birşey olmadığını farkettiği yaprakların arasına dalacaktı ki, keskin bir tıslama kafasını aceleyle geri çekmesine yolaçtı: kocaman bir güvercin uçarak gelip yüzüne yaklaşmış, şiddetle kanatlarını çırpıyordu.

"Yılan!" diye haykırdı Güvercin.

"Yılan falan *değilim* ben!" dedi Alice, alınmıştı. "Git başımdan!"

"Yılansın işte!" dedi Güvercin, bu sefer biraz daha alttan alarak. "Elimden ne geliyorsa yaptım, yine de onlara yaranamadım!" diye ekledi hafifçe ağlamaklı bir sesle.

"Neden bahsettiğinizi hiç bilmiyorum," dedi Alice.

"Ağaç kökü denedim, nehir kıyısı denedim, çalılıkları denedim..." diye devam etti Güvercin, onu dinlemiyordu; "ama şu yılanlar yok mu! Ne yapsan yaranamıyorsun!"

Alice'in kafası giderek daha çok karışıyorduysa da, Güvercin sözünü bitirmeden birşeyler demenin faydası olmadığını düşündü.

"Sanki kuluçkaya yatmak yeterince zahmetli değilmiş gibi," dedi Güvercin; "bir de gece gündüz yılan gelmesin diye tetikte olmam lazım! Yahu, üç haftadır bir gıdım uyku uyuyamadım!"

"Bu sıkıntılara girmiş olduğunuz için üzgünüm," dedi Alice, derdinin ne olduğunu anlamaya başlamıştı.

"Tam da gidip ormandaki en yüksek ağacı seçmiştim ki," dedi Güvercin, sesini iyice yükseltip bir çığlığa dönüştürmüştü, "tam artık sonunda bunlardan kurtuldum diyordum ki, al işte boynunu kıvıra kıvıra gökten indi bir tanesi! Iyy, Yılan!"

"Ama ben yılan *değilim*, diyorum size!" dedi Alice. "Ben—Ben—"

"Pekâla! *Neymişsin* sen bakalım?" dedi Güvercin. "Görüyorum ki ayaküstü bir yalan kıvırmaya uğraşıyorsun!"

"Ben—Ben küçük bir kızım," dedi Alice, sesi epey şüpheli çıkmıştı, çünkü gün boyunca ne çok şekilden şekle girdiğini hatırlamıştı.

"Taabi tabi!" dedi Güvercin, sesinde derin mi derin bir horgörüyle. "Ben şu ömrümde ne kızlar gördüm, *hiçbirinin* böyle boynu yoktu! Yoo, yoo! Sen yılansın; inkârın faydası yok. Şimdi sorsam hayatta hiç yumurta yemedim de dersin sen!"

"Hayatımda yumurta yemişliğim var, tabii ki," dedi Alice, çok dürüst bir çocuktu; "ama küçük kızlar da neredeyse yılanlar kadar yumurta yer, biliyorsunuz."

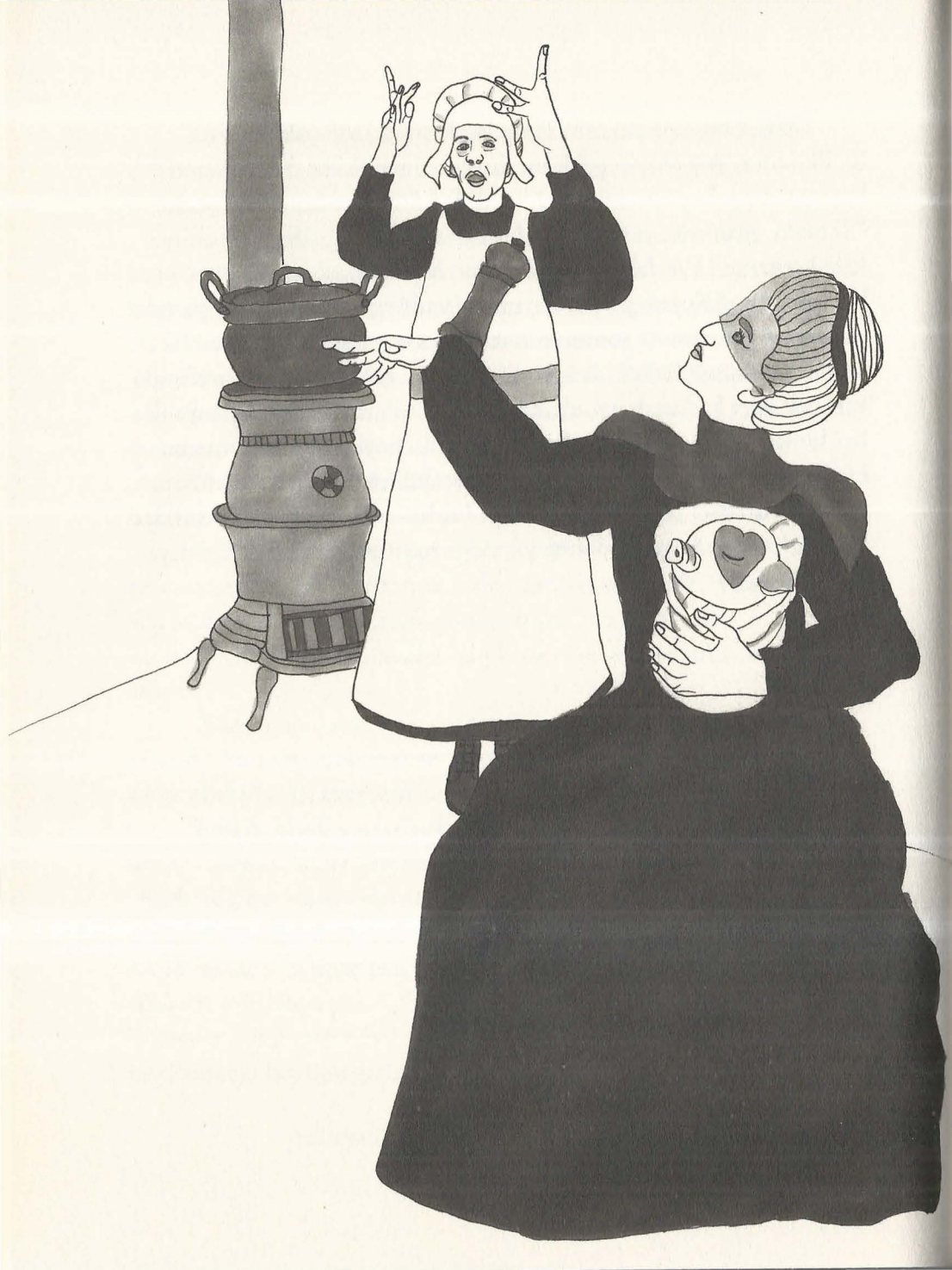
"İnanmıyorum," dedi Güvercin, "eğer yiyorlarsa da, o zaman onlar da yılan cinsinden olmalıdır, diyeceğim budur."

Bu Alice için öylesine yeni bir fikirdi ki, bir iki dakika için çıt çıkaramadı, bu fırsattan istifade eden Güvercin de "Yumurta arıyorsun işte, bundan *adım* gibi eminim; sen küçük bir kızmışsın, yılanmışsın, benim için birşey farkediyor mu?" diye ekledi.

"*Benim* için çok şey farkediyor," dedi Alice aceleyle; "ayrıca şu anda yumurta aramıyorum bu arada; eğer arıyor olsaydım da, *sizin* yumurtanızı istemezdim ki; çiğ yumurta sevmem ben."

"Pekâlâ, haydi yaylan o zaman!" dedi Güvercin nemrut bir sesle, yuvasının içine geri yerleşirken. Alice ağaçların arasında eğilebildiğince eğildi, boynu dallara takılıp duruyor, arada bir durup düğüm olan boynunu kurtarması gerekiyordu. Bir süre sonra elindeki mantar parçalarını hâlâ tuttuğunu hatırlayarak dikkatle çalışmaya girişti, bir birinden bir öbüründen küçük lokmalar alarak, bir büyüyerek, bir küçülerek, sonunda kendini her zamanki boyuna getirmeyi başardı.

Gerçek boyuna yakın bir boyda olmayalı öyle çok olmuştu ki, ilk başta epey acayip geldi bu durum; ama birkaç dakika içinde boyuna alıştı, her zamanki gibi kendi kendine konuşmaya başladı. "Tamam, planımın yarısı gerçekleşti şimdi! Bu değişimler de amma kafa karıştırıcı! Bir dakikadan öbürüne neye dönüşeceğimi hiç bilemiyorum! Neyse, gerçek boyuma döndüm; sıradaki iş, şu güzel bahçeye girmenin bir yolunu bulmak—*nasıl* yapsam da yapsam acaba?" Bunu söylerken, âniden bir açıklığa geldi, açıklığın ortasında yaklaşık dört kadem boyunda küçük bir ev vardı. "Burada yaşayanlar her kimse," diye düşündü Alice, "onlara *bu* boyda görünüvermemi hiç hoş karşılamayacaklardır; korkudan akıllarını kaçırıverirler beni böyle görürlerse!" Bunu diyerek sağ elindeki parçadan küçük ısırıklar almaya başladı; boyunu dokuz parmağa indirmeden eve yaklaşmaya kalkışmadı.

VI.

DOMUZ VE BİBER

Bir iki dakika boyunca durup eve bakarak bir sonraki hamlesini düşünüyordu ki, âniden üniformalı bir uşak koşturarak ormandan çıkıverdi—(bir uşak olduğuna üniformasına bakarak karar vermişti: yoksa, sadece yüzüne baksa, bir balık olduğunu söyleyecekti)—ve parmağının boğum kemikleriyle kapıyı sertçe çaldı. Kapı başka bir üniformalı uşak tarafından açıldı, bu uşağın yüzü değirmiydi, kurbağa gibi kocaman gözleri vardı; Alice her iki uşağın da saçlarının pudralanmış olduğunu, kafalarının tamamını buklelerle örttüğünü gördü. Neler olup bittiğini çok merak etmişti, ormandan biraz dışarı çıkarak onları dinlemeye başladı.

Önce Balık-Uşak kolunun altından büyük bir mektup çıkardı, mektup neredeyse kendisi kadardı; mektubu diğerine verirken, ağırbaşlı bir sesle, "Düşes'e. Kraliçe'den kroket oynamak için bir davet," dedi. Kurbağa-Uşak bu cümleyi aynı ağırbaşlı sesle tekrarladı, yalnızca kelimelerin sıralarını biraz değiştirmişti: "Kraliçe'den. Düşes'e kroket oynamak için bir davet."

Sonra ikisi de eğilerek selam verdiler, bu sırada bukleleri birbirine karıştı.

Alice buna öyle çok güldü ki, duymasınlar diye ormana geri koşmak zorunda kaldı; tekrar kaçamak bir bakış fırlatmak için çıktığında, Balık-Uşak gitmişti, diğeri de kapının yakınında yere oturmuş, aptal aptal gökyüzüne bakıyordu.

Alice çekine çekine kapıya yaklaşıp kapıyı çaldı.

"Kapıyı çalmanın bir faydası yok," dedi Uşak, "bununsa iki adet nedeni var. Evvela, ben seninle kapının aynı tarafındayım; sâniyen, içeride öyle bir yaygara yapıyorlar ki, kimsenin seni duymasının mümkünatı yok." *Sahiden de* içeride olağanüstü bir yaygara süregidiyordu—dur durak bilmeyen uluma ve hapşırık

vaveylasına arada bir sanki bir tabağın ya da çaydanlığın bin parçaya ayrılması gibi büyük bir şangırtı karışıyordu.

"O zaman, acaba," dedi Alice, "içeriye nasıl girebilirim?"

"Eğer aramızda bir kapı olsaydı," diye devam etti Uşak, Alice'i kâle almamıştı, "kapıyı çalmanda bir miktar mantık olabilirdi. Mesela, sen *içerde* olup da kapıyı çalsaydın, ben de seni dışarı çıkarabilirdim yani." Konuşurken hep gökyüzüne bakıyordu, Alice bunu son derece görgüsüzce bulmuştu. "Ama belki de elinden başka türlüsü gelmiyordur," dedi kendi kendine; "gözleri kafasının tepesine *öyle* yakın ki. Aman neyse ne, sorulan sorulara da cevap veriversin canım.— İçeriye nasıl girebilirim?" diye tekrarladı, yüksek sesle.

"Ben burada," dedi Uşak, "yarına kadar oturacağım—"

Bu noktada evin kapısı açıldı ve büyük bir tabak uçarak doğrudan Uşağın kafasına yöneldi: burnunu sıyırıp geçtikten sonra arkasındaki ağaçlardan birine çarparak bin parçaya ayrıldı.

"—belki de yarından sonraya kadar," diye aynı ses tonuyla devam etti Uşak, sanki hiçbirşey olmamış gibi.

"İçeriye nasıl girebilirim?" diye tekrar sordu Alice, sesini daha da yükseltmişti.

"İçeriye girmene *izin* var mı ki?" dedi Uşak. "İlk sorman gereken soru bu, yani."

Öyle olduğuna hiç şüphe yoktu da, Alice bunun ona söylenmesinden hazzetmemişti. "Bu yaratıkların böyle münakaşa etmesi de" diye mırıldandı kendi kendine, "amma fena yahu. İnsanı deli eder bunlar!"

Uşak bu durumun söylediği söze varyasyonlar vererek tekrarlamak için iyi bir fırsat olduğunu düşünmüş gibiydi. "Burada oturacağım," dedi, "bir oturup bir kalkacağım, günler günleri izleyecek."

"Ama *ben* ne yapacağım?" dedi Alice.

"Ne yaparsan yap," dedi Uşak, ve ıslık çalmaya başladı.

"Üf, bununla konuşmanın hiçbir faydası yok," dedi Alice çaresizlikle: "nato kafa nato mermer!" Ve kapıyı açıp içeri girdi.

Kapı büyük bir mutfağa açılıyordu, mutfak baştan başa dumanla dolmuştu: Düşes mutfağın ortasında bir tabureye oturmuş, kucağındaki bebeği pışpışlıyordu: aşçı ise ateşin üzerine eğilmiş, çorbayla doluymuş gibi görünen büyük bir kazanı karıştırıyordu.

"Belli ki o çorbanın biberi biraz fazla kaçmış!" dedi Alice kendi kendine, hapşırmaktan diyebildiği kadarıyla.

Belli ki havanın biberi de biraz fazla kaçmıştı. Düşes bile arada bir hapşırıyordu; bebeğe gelince, hiç ara vermeden bir hapşırıyor, bir uluyordu. Mutfakta hapşırmayan yalnızca iki mahluk vardı; biri aşçıydı bunların, diğeri de ocağın başına kurulmuş, bir kulağından öbürüne dek sırıtan koskoca bir kediydi.

"Lütfen, bana söyler misiniz," dedi Alice; biraz çekiniyordu, söze ilk başlayan olmanın münasip olup olmadığından pek emin değildi çünkü, "kediniz niçin böyle sırıtıyor acaba?"

"O bir Cheshire kedisi," dedi Düşes, "işte bu sebeple. Domuz!"

Bu son sözü öyle ani bir hiddetle söyledi ki Alice düpedüz sıçrayıverdi; ama bir an sonra bu sözün kendine değil, bebeğe hitaben söylendiğini anladı, bundan cesaret alarak tekrar söze girişti:—

"Cheshire kedilerinin böyle sürekli sırıttığını bilmiyordum; aslına bakarsanız kedilerin sırıta*bildiklerini* bilmiyordum."

"Hepsi sırıtabilirler," dedi Düşes; "ayrıca pek çoğu sırıtır da."

"Ben sırıtan bir tane bile bilmiyorum," dedi, Alice büyük bir kibarlıkla, aralarında bir sohbetin başlamış olmasından pek memnun olmuştu.

"Pek de birşey bilmiyorsun zaten," dedi Düşes; "işin aslı bu."

Alice bu sözün tınısından hiç hazzetmemişti, sohbetin yönünü başka bir konuya çevirse daha iyi olacağını düşündü. Yeni bir konu saptamaya çalışırken, aşçı çorba kazanını ateşten aldı, hemen ardından elinin altına ne gelirse Düşes'e ve bebeğe fırlatmaya koyuldu—önce ocağın maşası, köseğisi ve gelberisi geldi; bunu tencere tava ve tabak çanak sağanağı izledi. Düşes isabet alsa bile kılını kıpırdatmıyordu; bebek ise zaten öylesine uluyordu ki, darbelerin canını yakıp yakmadığını anlamak mümkün değildi.

"Ah, *ne olur* dikkat edin biraz!" diye bağırdı Alice, dehşetten kıvranarak zıp zıp zıplıyordu bunu söylerken. "Of, *gitti* buruncağızı!" dedi, alışılmadık ölçüde büyük bir tencere bebeğin burnunu koparıp götürmeye ramak kalarak uçup giderken.

"Eğer herkes kendi işine baksaydı," dedi Düşes, hırıltılı bir kükremeyle, "dünya şimdikinden çok daha hızlı dönerdi."

"Ama bu *hiç de* avantajlı bir durum olmazdı ki," dedi Alice, bildiklerini biraz göstermek için bir fırsat çıkmasına çok memnun olmuştu. "Düşünün, öyle olsa gündüz ve geceye neler olurdu! Biliyorsunuz gündüz ve gece gezegenlerin kendi eksenleri etrafında dönmesiyle meydana gelir, bizim yaşadığımız Dünya adlı gezegense—"

"Ense demişken," dedi Düşes, "kessene şunun ensesini!"

Alice epey endişeli bir bakışla bu imaya uyup uymayacağını görmek için aşçıya baktı; ama aşçı harıl harıl çorbayı karıştırıyordu, hiç kulak asar gibi bir hali yoktu. Alice de devam etti: "kendi ekseni etrafında yirmidört saatte dönüyordu, *galiba*; yoksa oniki miydi? Ben—"

"Üf, hiç *benim* canımı sıkma bunlarla!" dedi Düşes; "hayatım boyunca sayılara hiç kafam basmadı zaten!" Bunu söyler söylemez yine bebeğini pışpışlamaya başladı, bunu yaparken ninniye benzer birşey söylüyor, her mısranın sonunda bebeği şiddetle sarsıyordu:—

"Oğlancığı sen iy'ce bi' haşla,
Hapşırdı mı hiç durma patakla:
Mahsus yapıyor ah küçük eşşek,
Aklınca seni bak sinir etçek."

KORO.

(Burada aşçı ve bebek de katıldılar):—
"In-gaa! (ühü) In-gaa! (ühü) In-gaa!"

Düşes şarkının ikinci kıtasını söylerken bebeği bir aşağı bir yukarı atıp tutmaya başladı, zavallıcık öyle bir uluyordu ki, Alice kelimeleri güçbela duyabiliyordu:—

"Oğlancığa gündüz gece kızdım,
Hapşırdı mı ben silleyi bastım;
Alsın tadını iy'ce güzelce
Bol bol biberin, cânı çekerse."

KORO.

"In-gaa! (ühü) In-gaa! (ühü) In-gaa!"

"Al! Biraz da sen pışpışla, istersen!" dedi Düşes Alice'e, bunu söylerken de bebeği Alice'e fırlattı. "Gidip Kraliçe ile kroket oynamaya hazırlanmam gerek," diyerek odadan dışarıya seğirtti. Aşçı arkasından bir tava fırlattı ama kılpayıyla ıskaladı.

Alice bebeği güçbela yakalayabildi havada; tuhaf biçimli bir mahluktu çünkü bu, kollarını ve bacaklarını türlü şekillere sokuyordu, "aynı denizyıldızı gibi," diye düşündü Alice. Yakaladığında zavallı ufaklık istim kazanı gibi sesler çıkararak burnundan soluyor, bir büzülüp bir geriniyordu; öyle ki, ilk bir iki dakika boyunca Alice ancak bebeği elinden düşürmemeyi becerebildi.

Onu nasıl pışpışlaması gerektiğini bulduğu zaman (bunun yolu, bebeği bir tür düğüm olacak şekilde bağladıktan sonra sağ kulağını ve sol ayağını sımsıkı tutarak kendi kendini çözmesine engel olmaktı) bebeği açık havaya çıkardı. "Eğer bu çocuğu alıp götürmezsem," diye düşündü Alice, "eminim bir iki güne kalmadan öldürecekler onu. Böyle burada bırakıp gitmek cinayet anlamına gelmez mi?" Bu son sözleri yüksek sesle söyledi, ufaklık da cevaben horuldadı (artık hapşırmayı bırakmıştı). "Horuldama bakayım," dedi Alice. "Hiç öyle sesler çıkarılır mı, ne ayıp!"

Bebek tekrar "hort" diye bir ses çıkarınca, Alice derdi neymiş diye anlamak için büyük bir merakla yüzüne baktı. Şüphesiz ki fazlasıyla kalkık bir burnu vardı bebeğin, neredeyse gerçek bir burun değil hayvan burnu gibiydi; gözleri de bir bebekte olamayacak kadar küçülüyordu giderek: Alice bu gidişattan hiç hazzetmemeye başlamıştı. "Belki de yalnızca ağlıyordu," diye düşündü, gözleri yaşarmış mı diye anlamak için gözlerine baktı.

Hayır, gözleri yaşarmamıştı. "Eğer niyetin domuzluk etmekse, şekerim," dedi Alice, ciddiyetle, "seninle hiç uğraşamam ona göre. Kendine gel!" Zavallı yavrucak tekrar ağladı (ya da horuldadı, artık ikisini ayırdetmek olanaksızdı); bir süre daha sessizce yollarına devam ettiler.

Alice tam kendi kendine, "eve varınca yanımda getirdiğim bu mahluğu ne yapacağım?" diye düşünmeye başlamıştı ki öylesine şiddetle "hhort!" diye bir ses çıkardı ki, Alice irkilerek eğilip tekrar yüzüne baktı. Bu sefer şüphelenecek *hiçbirşey* kalmamıştı: ne eksiği vardı ne fazlası, düpedüz bir domuzdu bu. Bu noktada onu taşımaya devam etmesinin pek saçma olacağını düşündü.

Ufak mahluku yere bıraktı, bırakılır bırakılmaz sessizce ormana doğru koşturmasını görünce iyice ferahladı. "Büyüseydi," dedi kendi kendine, "korkunç çirkin bir çocuk olacaktı: ama gayet güzel bir domuz oldu bence." Tanıdığı çocukları düşünmeye başladı, onların arasında da domuz olarak epey sükse yapacak olanlar vardı, tam kendi kendine "onları nasıl domuza döndürebileceğimi bilsem—" diyordu ki Cheshire Kedisi'nin birkaç adım ötedeki bir ağacın dalında oturduğunu görerek hafifçe ürperdi.

Kedi Alice'i görünce sırıtmakla yetindi. İyi huylu gibi görünüyor, diye düşündü Alice: yine de *aşırı* uzun cırnakları ve pek de fazla dişi vardı, bu nedenle ona saygıda kusur etmemek gerektiğini düşündü.

"Cheshire Pisisi," diye söze başladı, epey çekiniyordu, çünkü böyle hitap edilmekten memnun kalıp kalmayacağını bilmiyordu: neyse ki, kedi yalnızca sırıtmasını biraz daha genişletmekle yetindi. "Dur bakalım, şimdilik memnun görünüyor," diye düşündü Alice,

devam etti. "Lütfen söyler misiniz bana, buradan ne tarafa gitmem gerekiyor?"

"Bu büyük ölçüde nereye varmak istediğine bağlı," dedi Kedi.

"Nereye varacağım pek umurumda değil—" dedi Alice.

"O zaman ne tarafa gittiğinin de bir önemi yok," dedi Kedi.

"—*bir yerlere* varayım yeter," diye ekledi Alice açıklama babında.

"Ha, illa ki bir yerlere varırsın canım," dedi Kedi. "Yeteri kadar yürürsen illa ki bir yere varırsın."

Alice buna denecek birşey olmadığını hissetti, onun için başka bir soruyu denedi. "Buraların halkı nasıldır?"

"*Şu* tarafta," dedi Kedi, sağ patisini sallayarak, "bir Şapkacı yaşar: *şu* taraftaysa," dedi, öbür patisini sallayarak, "bir Mart Tavşanı yaşar. Hangisine istersen ona uğra: ikisi de delidir."

"Ama ben delilerin arasına girmek istemiyorum ki," dedi Alice.

"Ha, ondan kaçış yok," dedi Kedi; "hepimiz deliyiz burada. Ben deliyim. Sen de delisin."

"Benim deli olduğumu nereden biliyorsunuz?" dedi Alice.

"Kesin delisin," dedi Kedi, "deli olmasan burada işin ne."

Alice bunun iddiayı ispatlamaktan çok uzak olduğunu düşünüyordu: yine de, devam etti: "Peki, siz deli olduğunuzu nereden biliyorsunuz?"

"Bir kere," dedi Kedi, "köpekler deli değildir. Bunda mutabık mıyız?"

"Öyledir herhalde," dedi Alice.

"Peki, öyleyse," diye devam etti Kedi, "biliyorsun köpek kızınca hırıldar, memnunken kuyruğunu sallar. Oysa *ben* memnunken hırıldar, kızınca kuyruğumu sallarım. Demek ki ben deliyim."

"*Ben* ona torlamak diyorum, hırıldamak değil," dedi Alice.

"Ne dersen de canım," dedi Kedi. "Bugün Kraliçe'yle kroket oynuyor musun?"

"Çok isterdim," dedi Alice, "ama henüz davet edilmedim."

"Orada görüşürüz," dedi Kedi, ve yokoldu.

Alice buna pek şaşırmamıştı, tuhaf işler olmasına iyiden iyiye alışmaya başlamıştı. Ama, yokolduğu yere bakarken, Kedi âniden tekrar oluşuverdi.

"Ya bu arada, o bebeğe ne oldu?" dedi Kedi. "Az kaldı sormayı unutuyordum."

"Domuza döndü," dedi Alice çok sakince, sanki Kedi doğal bir yolla geri dönmüş gibi.

"E olacağı oydu zaten," dedi Kedi, ve tekrar yokoldu.

Alice biraz daha bekledi, neredeyse onu tekrar görmeyi bekler gibiydi, ama tekrar ortaya çıkmayınca bir iki dakika sonra Mart Tavşanı'nın yaşadığı söylenen istikamete doğru yürümeye başladı. "Daha önce şapkacı görmüştüm," dedi kendi kendine: "Mart Tavşanı çok daha ilginç olacaktır, ayrıca, aylardan mayıs olduğuna göre tam zırdeli halde olmaz belki—en azından marttaki kadar deli olmaz." Bunu derken başını kaldırdı; bir baktı ki Kedi yine karşısındaydı, bir ağacın dalında oturuyordu.

" 'Domuza' mı dedin 'o muza' mı?" dedi Kedi.

" 'Domuza' dedim, diye cevapladı Alice; "keşke böyle âniden oluşup yokolmasanız: insanın başı dönüyor!"

"Hay hay," dedi Kedi; bu sefer iyice yavaşça yokoldu, kuyruğunun ucundan başladı yokolmaya, en son da sırıtışı kaldı; sırıtışı Kedi'nin geriye kalan kısmı gittikten sonra epey bir süre devam etti.

"Bak şu işe! Sırıtmayan kedi çok görmüştüm de," diye düşündü Alice, "kedisi olmayan bir sırıtış ha! Ömrümde gördüğüm en garip şey bu!"

Çok da uzaklaşmamıştı ki, Mart Tavşanı'nın evi göründü: aradığı evin bu olması gerektiğini düşünmüştü, bacalar kulak biçimindeydi çünkü, çatıya da kiremit yerine kürk döşenmişti. Öyle büyük bir evdi ki, mantarın sol taraf parçasından biraz daha geveleyerek kendini yaklaşık iki kadem boyuna yükseltmeden eve yaklaşmaya cesaret edemedi; bundan sonra bile eve epey çekinerek yaklaştı, kendi kendine "ya zırdeli çıkarsa! Ay keşke Şapkacı'yı görmeye gitseydim!" diyordu.

VII.

DELİCE BİR ÇAY DAVETİ

Evin önündeki bir ağacın altına sofra kurulmuştu, Mart Tavşanı ve Şapkacı oturmuş çay içiyorlardı; bir Fındıkfaresi aralarına kurulmuş, horul horul uyuyordu; diğer ikisi onu yastık olarak kullanarak dirseklerini dayıyorlar, tepesinden birbirleriyle konuşuyorlardı. "Fındıkfaresi de amma rahatsız bir durumda," diye düşündü Alice, "ama dert etmiyor olmalı ki uyuyor."

Masa kocamandı ama üçü bir köşesine sığışmışlardı. "Yerimiz yok! Yerimiz yok!" diye bağrıştılar Alice'in yaklaştığını görünce. "*Yerden* bol ne var!" dedi Alice alınmış bir sesle, masanın bir başındaki kocaman koltuğa kuruldu.

"Biraz şarap buyurmaz mısın?" dedi Mart Tavşanı cesaret veren bir sesle.

Alice sofranın her tarafına baktı ama çaydan başka birşey yoktu. "Şarabı göremedim," diye belirtti.

"Yok da ondan," dedi Mart Tavşanı.

"Öyleyse ikram etmeniz kibarlığa hiç yakışmıyor," dedi Alice kızarak.

"Davet edilmeden oturman kibarlığa yakışıyor mu sanki," dedi Mart Tavşanı.

"*Sizin* sofranız olduğunu bilmiyordum," dedi Alice; "üç kişiden çok daha fazlası için kurulmuş da."

"Saçının kesilme zamanı gelmiş," dedi Şapkacı. Uzun bir süredir büyük bir merakla Alice'e bakıyordu, ilk sözü bu olmuştu.

"İnsanlara böyle şahsi şeyler söylememeyi öğrenmeniz gerek," dedi Alice biraz azarlayan bir sesle: "çok kaba bir davranış bu."

Şapkacı bunu duyunca gözlerini faltaşı gibi açtı; ama *söylediği* tek şey "Kuzgun niçin yazı masasına benzer?" oldu.

"Aa ne güzel, nihayet biraz eğleneceğiz!" diye düşündü Alice.

"Bilmece sormaya başlamalarına çok sevindim.—Sanırım bunu tahmin edebilirim," diye ekledi yüksek sesle.

"Bilmecenin cevabını bulabileceğini düşündüğünü mü demek istiyorsun?" dedi Mart Tavşanı.

"Tastamam öyle," dedi Alice.

"O zaman ne demek istiyorsan onu demelisin," diye sürdürdü Mart Tavşanı.

"Öyle yapıyorum zaten," diye cevap verdi Alice aceleyle; "en azından—en azından—ne diyorsam onu demek istiyorum—aynı kapıya çıkıyor, biliyorsunuz."

"Hiç de bile!" dedi Şapkacı. "Böyle diyorsan, 'ne görüyorsam onu yiyorum' ile 'ne yiyorsam onu görüyorum'un aynı kapıya çıktığını da söyle bari!"

"Böyle diyorsan," diye ekledi Mart Tavşanı, " 'ne alırsam onu beğeniyorum' ile 'ne beğeniyorsam onu alıyorum'un aynı kapıya çıktığını da söyle bari!"

"Böyle diyorsan," diye ekledi Fındıkfaresi, uykusunda konuşuyor gibi görünüyordu, " 'ne kadar uyuyorsam o kadar nefes alıyorum' ile 'ne kadar nefes alıyorsam o kadar uyuyorum'un aynı kapıya çıktığını da söyle bari!"

"O ikisi *senin durumunda* aynı kapıya çıkıyor," dedi Şapkacı, sohbet burada kesiliverdi. Davettekiler bir süre ses çıkarmadan oturdular. Alice bu esnada vargücüyle kuzgunlar ve yazı masaları hakkında bildiklerini hatırlamaya çalışıyordu, pek de birşey bilmiyordu ama.

Sessizliği ilk bozan Şapkacı oldu. "Bugün ayın kaçı?" diye sordu, Alice'e dönerek: cebinden saatini çıkarmış, şüpheyle saate bakıyor, arada bir sarsıp kulağına tutuyordu.

Alice bir süre düşündü, sonra "ayın dördü," dedi.

"İki gün geri kalmış!" diye içini çekti Şapkacı. "Sana dediydim tereyağı mekanizmaya iyi gelmez diye!" diye ekledi, kızgın kızgın Mart Tavşanı'na bakıyordu.

"*En iyi* kalite tereyağıydı," diye cevapladı Mart Tavşanı uysalca.

"Evet, ama herhalde ekmek kırıntısı da karışmış olmalı," diye şikayet etti Şapkacı: "ekmek bıçağıyla sürmeyecektin."

Mart Tavşanı saati alarak karamsar gözlerle süzdü: sonra saati çay fincanına daldırıp çıkarıp tekrar baktı: ama ilk söylediğini tekrarlamaktan daha iyi bir çözüm bulamadı: "*En iyi* kalite tereyağıydı, yani."

Alice omzunun üzerinden hafif bir merakla bakıyordu. "Ne komik bir saat!" dedi. "Ayın kaçı olduğunu gösteriyor da saatin kaç olduğunu göstermiyor!"

"Niye gösterecekmiş?" diye homurdandı Şapkacı. "*Senin* saatin hangi yıl olduğunu gösteriyor mu?"

"Tabii ki göstermiyor," diye yanıtladı Alice hemen: "zaten yıl çok uzun süre aynı kalıyor ki."

"Tamam işte, *benim* durumum da aynen öyle," dedi Şapkacı.

Alice'in kafası fena halde karışmıştı. Şapkacı'nın dediklerinden hiçbir anlam çıkaramıyor gibiydi, oysa apaçık bir şekilde İngilizce konuşmuştu. "Sizi pek anlayamadım," dedi, elinden geldiğince kibar bir sesle.

"Fındıkfaresi yine uyudu," dedi Şapkacı; hayvanın burnuna kaynar çaydan azıcık döktü.

Fındıkfaresi kafasını sabırsızca sallayıp, gözlerini açmadan, "Tabii ki, tabii ki; lafı ağzımdan aldınız mirim," dedi.

"Bilmecenin cevabını buldun mu bakalım?" dedi Şapkacı, tekrar Alice'e dönerek.

"Bulamadım, pes," dedi Alice. "Nedir cevabı?"

"En ufak bir fikrim yok," dedi Şapkacı.

"Al benden de o kadar," dedi Mart Tavşanı.

Alice bezmiş bir şekilde göğüs geçirdi. "Bence," dedi, "cevabı olmayan bilmeceler sormaktan daha faydalı meşgalelerle geçirebilirsiniz zamanı."

"Sen Zaman'ı benim kadar yakından tanısaydın," dedi Şapkacı, "*zamanı* geçirmek demezdin. *Zaman beyefendi hazretlerini* geçirmek derdin."

"Ne demek istediğinizi anlamıyorum," dedi Alice.

"Tabii, ne anlayacaksın!" dedi Şapkacı, başını horgörüyle geri atarak. "Kimbilir sen Zaman beyefendi hazretleri ile hayatında konuşmamışsındır da!"

"Herhalde konuşmamışımdır," diye cevapladı Alice temkinle; "ama müzik dersinde doğru zamanı vurmam gerektiğini biliyorum."

"Aha! Anlaşıldı Vehbi'nin kerakkesi," dedi Şapkacı. "Vurulmaya hiç gelemez. Oysa, eğer gönlünü hoş tutmayı bilirsen, saatle ilgili ne isteğin varsa yapıverir. Mesela, diyelim ki sabah saat dokuz, derslerin başlama saati; Zaman beyefendi hazretlerinin kulağına şöyle bir çıtlatırsın, sen gözünü kırpana kadar saat dönüverir! Hop, birbuçuk, yemek vakti!"

("Ah, neerde yemek vakti, neerde," dedi Mart Tavşanı kendi kendine fısıldayarak.)

"Muhteşem olurdu, şüphesiz," dedi Alice düşünceli bir sesle; "ama o zaman da—var ya, henüz karnım acıkmamış olurdu."

"Belki ilk anda öyle olurdu," dedi: "ama saati istediğin kadar birbuçukta tutabilirdin."

"*Siz* böyle mi yapıyorsunuz?" diye sordu Alice.

Şapkacı başını yeisle salladı. "Ne haddime!" dedi. "Geçen martta kavga ettik—tam şunun delirmesinden önce, anlatabiliyor muyum—" (çaykaşığıyla Mart Tavşanı'nı işaret ediyordu), "—Kupa Kraliçesi şerefine verilen büyük konserdeydik, benim şu şarkıyı söylemem gerekiyordu:

'Tahammül raddemizin
Sonlarında şaşarken'

Bu şarkıyı biliyorsundur belki?"

"Ona benzer birşey duymuştum," dedi Alice.

"Hani şöyle devam eder ya," diye sürdürdü Şapkacı:—

'Dingildek tepsimizin
Fincanları taşarken
Hindi kokulu—' "

Bu noktada Fındıkfaresi şöyle bir titreyerek, uykusunun içinde "*Dingil, dingil, dingildeeek—!*" diye şarkı söylemeye başladı; öylesine uzun bir süre devam etti ki buna, susturmak için çimdiklemek zorunda kaldılar.

"Daha ilk kıtayı yeni bitirmiştim ki," dedi Şapkacı, "Kraliçe 'Bu ne böyle? Zaman öldürmeye çalışıyor! Tiz urun kellesini!' diye böğürüverdi."

"Vahşete bak!" dedi Alice.

"İşte o gün bu gündür," diye devam etti Şapkacı yeisle, "Zaman istediğim hiçbirşeyi yapmıyor artık! Saat hep altıda takıldı kaldı."

Alice'in zihninde bir şimşek çaktı. "Yoksa sofraya bu kadar çok çay malzemesinin kurulmuş olmasının nedeni bu mu?" diye sordu.

"Evet, bu," dedi Şapkacı içini çekerek. "Mütemadiyen çay saatindeyiz, arada bulaşıkları yıkayacak vaktimiz de yok."

"O yüzden sürekli sandalye değiştiriyorsunuz galiba?" dedi Alice.

"Tastamam öyle," dedi; "tabak çanak kullanıldıkça yer değiştiriyoruz."

"Peki ama başladığınız yere geri dönünce ne oluyor?" diye sormaya cesaret etti Alice.

"Konuyu değiştirelim isterseniz," diye araya girdi Mart Tavşanı, esniyordu. "Sıkılmaya başladım bundan. Reyimi küçük hanımın bize bir masal anlatması yönünde kullanıyorum."

"Maalesef bildiğim hiçbir masal yok," dedi Alice; bu öneri onu epey ürkütmüştü.

"O zaman Fındıkfaresi anlatacak!" diye bağırdı ikisi bir ağızdan. "Uyan, Fındıkfaresi!" diyerek onu iki taraftan aynı anda çimdiklediler.

Fındıkfaresi gözlerini yavaş yavaş açtı. "Uyumuyordum ki," dedi, kısık, halsiz bir sesle. "Söylediğiniz her bir kelimeyi duydum."

"Bir masal anlat bize!" dedi Mart Tavşanı.

"Evet, lütfen anlatın!" diye yakardı Alice.

"Elini de çabuk tut," diye ekledi Şapkacı, "yoksa anlatmayı bitirmeden yine uyuyakalacaksın."

"Bir zamanlar üç küçük kızkardeş varmış," diye başladı Fındıkfaresi büyük bir aceleyle; "adları da Elsie, Lacie ve Tillie'ymiş; bir kuyunun dibinde yaşarlarmış—"

"Neyle besleniyorlarmış?" diye sordu Alice, yeme-içme meselelerine her zaman büyük ilgisi vardı.

"Pekmezle besleniyorlarmış," dedi Fındıkfaresi bir iki dakika düşündükten sonra.

"Beslenemezlerdi ki ama," dedi Alice zarifçe. "Hastalanırlardı."

"Öyle olmuş zaten," dedi Fındıkfaresi; "*çok fena* hastalanmışlar."

Alice böyle olağanüstü bir hayat tarzının nasıl olacağını gözünün önüne getirmeye çalıştı, ama kafası fazla karışmıştı, bu yüzden devam etti: "Ama niye bir kuyunun dibinde yaşıyorlarmış?"

"Biraz daha çay buyur," dedi Mart Tavşanı Alice'e, büyük bir ciddiyetle.

"Hiç çay almadım ki daha," dedi Alice, alınmış bir sesle: "bu yüzden biraz daha fazla buyuramam."

"Daha *az* çay buyuramam demek istiyorsun," dedi Şapkacı. "Şimdiye kadar hiç almadıysan, biraz daha *fazla* almak gayet kolay."

"Kimse *sana* fikrini sormadı," dedi Alice.

"Hangimiz şahsi konuşuyoruz şimdi?" diye sordu Şapkacı muzaffer bir sesle.

Alice buna ne diyeceğini bilemeyince kendine biraz çay ve tereyağlı ekmek aldı, sonra Fındıkfaresi'ne dönüp sorusunu tekrarladı. "Niye bir kuyunun dibinde yaşıyorlarmış?"

Fındıkfaresi tekrar bir iki dakika bu konuyu düşündü, sonra da "pekmez kuyusuymuş" dedi.

"Yok ki öyle birşey!" diye söze başlayacaktı Alice büyük bir kızgınlıkla, ama Şapkacı ve Mart Tavşanı bir ağızdan "şşt! şşt!" dediler; Fındıkfaresi de bozulmuş bir suratla "eğer kibar davranmayı beceremiyorsan, masalın sonunu kendin getir o zaman!" dedi.

"Yoo, lütfen devam edin!" dedi Alice büyük bir alçakgönüllülükle. "Artık sözünüzü kesmeyeceğim. Belki de *bir* tane pekmez kuyusu vardır, diyelim."

"Bir tane vardır diyelimmiş, al bakalım!" dedi Fındıkfaresi alınmış bir sesle. Yine de, devam etmeyi kabullendi. "Sonra bu küçük kızkardeşler—resim çekmeyi öğrenmeye başlamışlar, olur ya—"

"Ne çekiyorlarmış?" diye sordu Alice, verdiği sözü unutuvermişti.

"Pekmez," dedi Fındıkfaresi, bu sefer hiç düşünmeden cevabı yapıştırmıştı.

"Temiz bir fincan istiyorum," diye araya girdi Şapkacı: "hadi hepimiz birer sandalye kayalım."

Konuşurken yer değiştirdi; Fındıkfaresi onu takip etti: Mart Tavşanı Fındıkfaresi'nin yerine geçti, Alice de istemeye istemeye Mart Tavşanı'nın yerini aldı. Şapkacı bu işten kârlı çıkan tek kişiydi; Alice ise önceki haline göre epey kötülemişti, Mart Tavşanı daha biraz önce süt maşrapasını tabağına devirmişti çünkü.

Alice Fındıkfaresi'ni tekrar gücendirmek istemediğinden, söze büyük bir dikkatle başladı: "Ama anlamıyorum ki. Pekmezi nasıl çekiyorlarmış?"

"Su kuyusundan nasıl su çekebilirsen," dedi Şapkacı, "pekmez kuyusundan da pekmez çekebilirsin herhalde, değil mi—akıllım?"

"Ama onlar kuyunun *içindelermiş*," dedi Alice Fındıkfaresi'ne, o son sözü duymazdan gelmeyi tercih etmişti.

"Tabii ki öylelermiş," dedi Fındıkfaresi. "—içini delerlermiş."

Bu cevap zavallı Alice'in kafasını öyle bir karıştırdı ki, bir süre Fındıkfaresi'nin sözünü kesmeden devam etmesine izin verdi.

"Çekmeyi öğreniyorlarmış," diye devam etti Fındıkfaresi, esneyip gözlerini oğuşturuyordu, artık iyice uykusu gelmişti çünkü; "her türlü şeyi çekmeyi öğrenmeye başlamışlar—M harfiyle başlayan herşeyi—"

"Niye M harfiyle?" dedi Alice.

"Neden olmasın?" dedi Mart Tavşanı.

Alice sessiz kaldı.

Fındıkfaresi çoktan gözlerini kapamış, uyuklamaya başlamıştı; ama Şapkacı tarafından çimdiklenince hafifçe viykleyerek uyandı ve devam etti: "—M harfiyle başlayan herşeyi, mesela müzik hocasını, mehtabı, mâziyi, mutluluğu—hani 'mutluluğun resmi' denir ya—siz hiç mutluluğun resmini görmüş müydünüz?"

"Yani, şimdi, bana sorarsanız," dedi Alice, kafası tamamen karışmıştı, "Hiç düşünmemiştim—"

"Öyleyse hiç konuşmamalısın!" dedi Şapkacı.

Kabalığın bu kadarı Alice'in tahammül sınırını aşmıştı: büyük bir tiksinmeyle yerinden kalkarak yürüyüp gitti: Fındıkfaresi hemen o anda uyuyakaldı, diğerleriyse, Alice belki geri çağırırlar diye hafif bir umutla bir iki kere dönüp baktıysa da gidişini zerre kâle almadılar: onları son gördüğünde, ikisi bir olmuş Fındıkfaresi'ni çaydanlığa tıkmaya çalışıyorlardı.

"Neyse ne, bir daha oraya gitmem ben de!" dedi Alice, ormanda gideceği yolu seçerken. "Hayatımda katıldığım en gerizekâlı çay davetiydi!"

Tam bunu demişken, ağaçlardan birinin ağacın iç tarafına geçit veren bir kapısı olduğunu farketti. "Ne kadar garip!" diye düşündü. "Ama bugün de herşey bir garip. Bir an önce girip bakayım bari." Ve daldı içeri.

Girince kendini tekrar uzun koridorda, küçük cam sehpanın yanıbaşında buluverdi. "Bak, bu sefer daha iyi kıvıracağım bu işi," dedi kendi kendine; önce küçük altın anahtarı alıp, bahçeye açılan kapının kilidini açarak başladı. Sonra da mantarı yaklaşık bir ayak boyuna gelene kadar gevelemeye girişti (bir parçasını cebinde tutmuştu): ardından küçük geçitten geçti: ve *nihayet*—kendini o güzel bahçede, parlak renkli çiçek tarhlarının ve serin çeşmelerin arasında buldu.

7
2
3

VIII.

KRALİÇE'NİN KROKET SAHASI

Bahçenin girişinin yanıbaşında büyük bir gül ağacı vardı: ağacın gülleri beyazdı, ama ağacın başında üç bahçıvan harıl harıl gülleri kırmızıya boyuyorlardı. Alice bunu çok garip bularak onları seyretmek için yaklaştı, tam onlara birşey soracaktı ki, içlerinden birinin "Dikkat etsene, Beşli! Üzerime boya sıçratıp durma!" dediğini duydu.

"Engel olamadım," dedi Beşli, küskün bir sesle. "Yedili dirseğime çarptı."

Bunun üzerine Yedili kafasını kaldırdı ve "Aferin sana, Beşli! Suçu hep başkasına at!" dedi.

"*Konuşana* bak!" dedi Beşli. "Daha dün Kraliçe'yi duydum, kafanın uçurulmasını hakkettiğini söylüyordu."

"Nedenmiş?" dedi ilk konuşan.

"O *hiç senin* üzerine vazife değil, İkili!" dedi Yedili.

"*Tam da* onun üzerine vazife!" dedi Beşli. "Anlatayım da dinle—aşçıya soğan yerine lâle soğanı getirdiği içindi."

Yedili fırçasını yere fırlattı; tam "Yani, ben şu hayatta pek çok haksız itham işittim, ama böylesini—" diye söze başlamıştı ki, durup onları seyreden Alice gözüne takılınca âniden kendine çeki düzen verdi: diğerleri de etraflarına bakınıp, hep birlikte iki büklüm eğildiler.

"Lütfen bana söyler misiniz," dedi Alice, biraz çekinerek, "o gülleri niye boyuyorsunuz?"

Beşli ve Yedili birşey demeyip İkili'ye baktılar. İkili, kısık bir sesle söze başladı, "Şimdi, Küçükhanım, nasıl desem, burada bir kırmızı gül ağacı olması gerekiyordu, ama biz yanlışlıkla beyaz gül diktik; eğer Kraliçe anlarsa bunu, hepimizin kafasını kestiriverir yani. İşte biz de, Küçükhanım, nasıl desem, elimizden

geleni yapıyoruz, kendileri birazdan—" Bu sırada, endişeyle bahçenin karşı tarafına bakmakta olan Beşli, "Kraliçe! Kraliçe!" diye bağırdı, üç bahçıvan hemen yüzüstü yere kapaklanıverdiler. Pek çok ayak sesi duyuldu; Kraliçe'yi çok merak eden Alice de etrafına bakındı.

Önce ellerinde sineklik olan on asker geldi; hepsi üç bahçıvanla aynı şekilde, dörtgen ve yassıydılar, elleri ve ayakları köşelerinden çıkıyordu; sonra on nedime geldi: karo şeklinde elmaslarla tepeden tırnağa bezenmişlerdi, ikişer ikişer, askeri nizamla yürüyorlardı. Bunları prensler ve prensesler izledi: on kişiydiler bu şirin yavrucaklar; çifter çifter el ele tutuşmuş, neşeyle hoplaşarak geldiler; hepsinin üzerinde kalp desenleri vardı. Sonra da misafirler geldi, çoğu Kral ve Kraliçeydi misafirlerin, Alice Ak Tavşan'ın da misafirlerin arasında olduğunu gördü: telaşlı, endişeli bir sesle konuşuyordu, söylenen herşeye gülümseyerek, Alice'i farketmeden yanından geçip gitti. Sonra onları Kupa Valesi izledi, al renkli kadife bir yastıkta Kral'ın tacını taşıyordu; ve bu dev geçit resminin en sonunda KUPA KRALI VE KRALİÇESİ geldi.

Alice kendisinin de üç bahçıvan gibi yüzüstü yatmasının gerekip gerekmediği konusunda epey şüphe içindeydi, ama geçit resimlerinde böyle yapılır diye bir kural duyduğunu hatırlamıyordu; "ayrıca, herkesin yüzüstü yatıp kimsenin geçenleri göremediği bir geçit resmi," diye düşündü, "ne işe yarar ki?" Olduğu yerde durup bekledi.

Geçit resmi tam Alice'in karşısına ulaşınca hep birlikte durup Alice'e baktılar; Kraliçe "Bu da kim?" diye sordu sert bir sesle. Bunu Kupa Valesi'ne söylemişti, o ise cevaben eğilip gülümsemekle yetindi.

"Salak!" dedi Kraliçe, başını sabırsızca geriye atarak; sonra Alice'e dönüp, devam etti: "Adın ne senin çocuğum?"

"Adım Alice, hürmetler Majesteleri," dedi Alice büyük kibarlıkla; ama kendi kendine "bunlar bir iskambil destesinden başka birşey değil ki," diye ekledi, "neden korkuyorsam!"

"Peki ya *bunlar* kim?" dedi Kraliçe, gül ağacının etrafında yatan üç bahçıvanı göstererek; çünkü, anlıyorsunuz ya, yüzüstü yattıkları, sırtlarındaki desen de destenin geriye kalanıyla aynı olduğu için, onların bahçıvan mı, asker mi, nedime mi, yoksa kendi çocuklarından üçü mü olduğunu anlayamıyordu.

"*Ben* nereden bileyim?" dedi Alice, kendi cesaretine kendi de şaşmıştı. "*Hiç* üzerime vazife değil."

Kraliçe hiddetten kıpkırmızı kesildi, Alice'e bir süre bir vahşi hayvanın kızgınlığıyla baktıktan sonra, "Tiz urun kellesini! Tiz u—" diye çığlık atmaya başladı.

"Hadi oradan!" dedi Alice, çok yüksek ve kararlı bir sesle, Kraliçe ses çıkarmadı.

Kral elini Kraliçe'nin koluna koydu ve çekingence, "Şöyle düşün, şekerim: o bir çocuk sadece!" dedi.

Kraliçe öfkeyle Kral'a sırtını döndü ve Vale'ye "çevir bakayım şunları!" dedi.

Vale emri büyük bir dikkatle, tek ayağıyla yerine getirdi.

"Kalkın!" dedi Kraliçe keskin, yüksek bir sesle, üç bahçıvan hemen o an sıçrayıp kalktıktan sonra Kraliçe'ye, Kral'a, prens ve prenseslere, ve oradaki diğer herkese eğilip selam vermeye başladılar.

"Kesin şunu!" diye haykırdı Kraliçe. "Başımı döndürdünüz!" Bunun ardından, gül ağacına döndü ve

"Burada *ne yaptınız* siz bakayım?" diye devam etti.

"Majesteleri, haddimiz olmayarak," dedi İkili, çok alçakgönüllü bir sesle, konuşurken tek dizini kırıp çömeldi, "Çabamız şuydu ki—"

"*Anladım*!" dedi Kraliçe, bir yandan gülleri incelemekteydi. "Tiz urun kellelerini!" ve geçit resmi yoluna devam etti, üç asker bahtsız bahçıvanların kellelerini uçurmak üzere geride kaldılar. Bahçıvanlar koşarak gelip Alice'in himayesine sığındılar.

"Kelleleriniz yerinde kalacak!" dedi Alice; onları kaldırıp oracıktaki büyük bir çiçek saksısının içine koydu. Üç asker bir süre dolanıp onları arandıktan sonra umudu keserek diğerlerine yetişmek için uygun adım uzaklaştılar.

"Kelleleri uruldu mu?" diye bağırdı Kraliçe.

"Kelleleri gitti, haddimiz olmayarak Majesteleri" diye bağırdı askerler cevaben.

"Hah şöyle!" diye bağırdı Kraliçe. "Kroket oynayabilir misin?"

Askerler ses çıkarmadan Alice'e baktılar, soru belli ki ona sorulmuştu.

"Evet!" diye bağırdı Alice.

"Hadi, o zaman!" diye gürledi Kraliçe, ve Alice de geçit resmine katıldı, bundan sonra ne olacağını çok merak ediyordu.

"Bugün de—bugün de hava pek güzel" dedi çekingen bir ses yanıbaşından. Ak Tavşan'ın yanına düşmüştü; Tavşan endişeyle Alice'in yüzüne bakmaktaydı.

"Pek güzel sahiden," dedi Alice:—"Düşes nerede?"

"Aman! Susun!" dedi Tavşan hemen kısık bir sesle. Konuşurken endişeyle omzunun üzerinden geriye baktı, sonra

parmaklarının ucunda yükselip ağzını Alice'in kulağına yaklaştırarak "idam cezasına çarptırıldı" diye fısıldadı.

"Ne yapmış?" dedi Alice.

" 'Ne yazık!' mı dediniz?" diye sordu Tavşan.

"Hayır, öyle demedim," dedi Alice. "Yazık falan değil bana sorarsanız. 'Ne yapmış?' dedim."

"Kraliçe'nin kulak tozunu yumrukladı—" diye başladı Tavşan. Alice ufak bir çığlığı andıran bir kahkaha attı. "Aman, aman, susun!" diye fısıldadı Tavşan dehşete kapılmış bir sesle. "Kraliçe duyacak! Şimdi var ya, epey geç gelmişti, Kraliçe de dedi ki—"

"Yerlerinize!" diye bağırdı Kraliçe gökgürültüsü gibi bir sesle; herkes sağa sola koşuşturmaya başladı, birbirlerine tosluyorlardı; yine de, bir iki dakika sonra herkes yerini buldu, oyun başladı.

Alice hayatında böyle garip bir kroket sahası görmemişti: sahanın her tarafında yamaçlar ve hendekler vardı: kroket topu niyetine canlı kirpiler, balyoz niyetine de canlı flamingolar kullanıyorlardı, askerler de iki büklüm eğilip el ve ayaklarının üzerinde durarak kale oluyorlardı.

Alice'i en başta en çok zorlayan flamingosuyla başa çıkmak oldu: hayvanın gövdesini koltuğunun altına şöyle rahatça kıstırmayı becermişti, ayakları da aşağıya sarkıyordu, ama ne zaman tam flamingonun boynunu şöyle güzelce uzatıp, kirpiye vurmaya niyet etse, flamingo *kıvrılarak dönüyor,* kafasını kaldırıp Alice'in suratına bakıyordu; bakarken de yüzünde öyle şaşkın bir ifade oluyordu ki Alice kendini tutamayarak kahkahayı basıyordu; sonra ne zaman başını aşağıya indirip

tekrar başlayacak olsa, kirpinin ayaklanıp tın tın uzaklaşmaya başladığını görmek çok sinir bozucuydu: tüm bunların üzerine, kirpiyi göndermek istediği yerde hep ya bir yamaç ya da bir hendek oluyordu; iki büklüm askerler de durmadan kalkıp sahanın başka bir tarafına gittiklerinden, Alice kısa sürede bunun pek zor bir oyun olduğu sonucuna vardı.

Tüm oyuncular aynı anda, sıralarını beklemeden oynuyorlar, bu esnada sürekli tartışıyor, kirpilerin başında kavga ediyorlardı; çok kısa bir süre sonra Kraliçe'nin hiddetten gözü döndü, tepinmeye, yaklaşık olarak dakikada bir kerelik bir sıklıkla "Tiz urun bu adamın kellesini!" ve "Tiz urun bu kadının kellesini!" diye bağırmaya başladı.

Alice iyiden iyiye işkillenmeye başlamıştı: şüphesiz, Kraliçe'yle henüz hiçbir alıp veremediği yoktuysa da, aralarının her an bozulabileceğinin farkındaydı, "ya o zaman" diye düşündü, "nice olur benim halim? Belli ki burada kelle vurmayı pek seviyorlar: tek bir kişinin bile hayatta kalmış olması mucize!"

Bir çıkış yolu bulmak için bakınıyor, görülmeden oradan kaçıp kaçamayacağını merak ediyordu ki, havada garip bir alâmet olduğunu farketti: ilk başta çok şaşırttı bu onu, ama alâmeti bir iki dakika seyrettikten sonra bunun bir sırıtış olduğunu anlayınca "Cheshire Kedisi bu: neyse, konuşacak birini buldum," dedi kendi kendine.

"Nasıl gidiyor?" dedi Kedi, konuşmaya yetecek miktarda bir ağız ortaya çıkar çıkmaz.

Alice gözlerin de ortaya çıkmasını bekledi, sonra başını salladı. "Onunla konuşmanın faydası yok," diye düşünmüştü,

"kulakları çıksın bir hele, en azından tek kulağı çıksın." Bir dakika sonra başının tümü ortaya çıkınca, Alice flamingosunu yere bırakıp maçı anlatmaya başladı, onu dinleyecek birini bulduğu için çok memnundu. Kedi şu anda yeterli bir kısmının görünüyor olduğunu düşünüyor olmalıydı ki geriye kalan kısımlarını ortaya çıkarmıyordu.

"Bence hiç de adil oynamıyorlar," diye başladı Alice, sızlanırcasına; "o kadar fena tartışıyorlar ki insan yaygaradan kendi sesini duyamıyor—ayrıca oyunun da pek öyle belli bir kuralı yok gibi: kural varsa da, kimsenin taktığı yok—bir de herşeyin canlı olmasının nasıl kafa karıştırıcı olduğunu bilemezsiniz: mesela, bir bakıyorum geçmem gereken kale almış başını sahanın öbür tarafını geziyor—ya da işte şimdi Kraliçe'nin kirpisini vurmam gerekiyordu, ama benimkinin geldiğini görünce kaçıp gidiverdi!"

"Kraliçe'yi nasıl buldun?" diye sordu Kedi kısık bir sesle.

"Hiç bana göre değil," dedi Alice, "öylesine—" tam o anda, Kraliçe'nin hemen arkalarında durup onları dinlediğini farketti: ve şöyle devam etti: "—iyi oynuyor ki kesin kazanacak, artık uğraşmamın bir anlamı kalmadı."

Kraliçe gülümseyerek yoluna devam etti.

"*Sen de* kiminle konuşuyorsun öyle?" dedi Kral, Alice'in yanına gelmiş, Kedi'nin kafasına büyük bir ilgiyle bakıyordu.

"O benim bir dostum—bir Cheshire Kedisi," dedi Alice. "İzninizle sizi tanıştırayım."

"Hiç mi hiç gözüm tutmadı onu," dedi Kral: "ama isterse elimi öpebilir tabii."

"Öpmesem daha iyi," dedi Kedi.

"Küstahlık etme," dedi Kral, "ayrıca bana öyle bakıp durma!" Bunu söylerken Alice'in arkasına saklandı.

"Kediler krallara bakabilir," dedi Alice. "Bunu bir kitapta okumuştum, ama nerede hatırlamıyorum."

"Anlaşıldı, onun oradan defedilmesi gerekiyor," dedi Kral büyük bir kararlılıkla; o an geçmekte olan Kraliçe'ye seslendi: "Hayatım! Şu kediyi defeder misin lütfen!"

Kraliçe'nin büyük olsun, ufak olsun tüm meseleleri çözmek için tek bir yöntemi vardı. "Tiz urun kellesini!" dedi, dönüp bakmaya bile gerek duymamıştı.

"Celladı bizzat kendim getireceğim," dedi Kral hevesle, ve seğirterek uzaklaştı.

Alice, uzaklarda Kraliçe'nin tutkuyla çığlık atan sesini duyunca, "ben de dönüp oyun ne âlemde baksam çok iyi olacak" diye düşündü. Oyunculardan üçünü sıralarını kaçırdıkları için idama mahkum etmesini duymuştu zaten ve bu gidişat son derece endişe vericiydi; oyun da öylesine karmançorman bir haldeydi ki sıranın kendisine gelip gelmediğini hiç anlayamıyordu. Bu yüzden kendi kirpisini aramaya başladı.

Kirpisi başka bir kirpiyle kavgaya tutuşmuştu, bu Alice'e birini diğeriyle vurmak için mükemmel bir fırsat gibi göründü: tek zorluk şuradaydı ki, flamingosu bahçenin öbür tarafına gitmişti. Alice flamingonun orada çaresizce kanat çırparak bir ağaca çıkmaya çalıştığını görebiliyordu.

Flamingosunu yakalayıp geri getirinceye kadar kavga bitmiş, her iki kirpi de gözden kaybolmuştu: "neyse, dert değil," diye düşündü Alice, "bütün kaleler de sahanın bu tarafını

terketmiş zaten." Flamingoyu tekrar kaçmasın diye kolunun altına kıstırdıktan sonra dostuyla biraz daha sohbet etmek için geri döndü.

Cheshire Kedisi'ne geri döndüğünde, Kedi'nin etrafını büyükçe bir kalabalığın sarmış olduğunu görerek şaşırdı: cellat, Kral ve Kraliçe arasında bir fikir ayrılığı başgöstermişti; üçü bir ağızdan konuşuyorlar, diğerlerinden çıt çıkmıyor, son derece endişeli görünüyorlardı.

Alice ortaya çıkar çıkmaz meseleyi çözmesi için hep beraber ona başvurarak davalarını anlattılar, ama üçü de aynı anda konuştukları için dediklerini anlamakta büyük zorluk çekti Alice.

Cellat diyordu ki, eğer kafayı ayıracağınız bir gövde yoksa bir kafayı vurmanız mümkün değildi; hayatında böyle birşeyi hiç yapmamıştı ve hele *bu yaşında* buna kalkışmaya hiç niyeti yoktu.

Kral diyordu ki, eğer bir kelle varsa uçurulabilirdi, abuk subuk konuşmamak gerekiyordu.

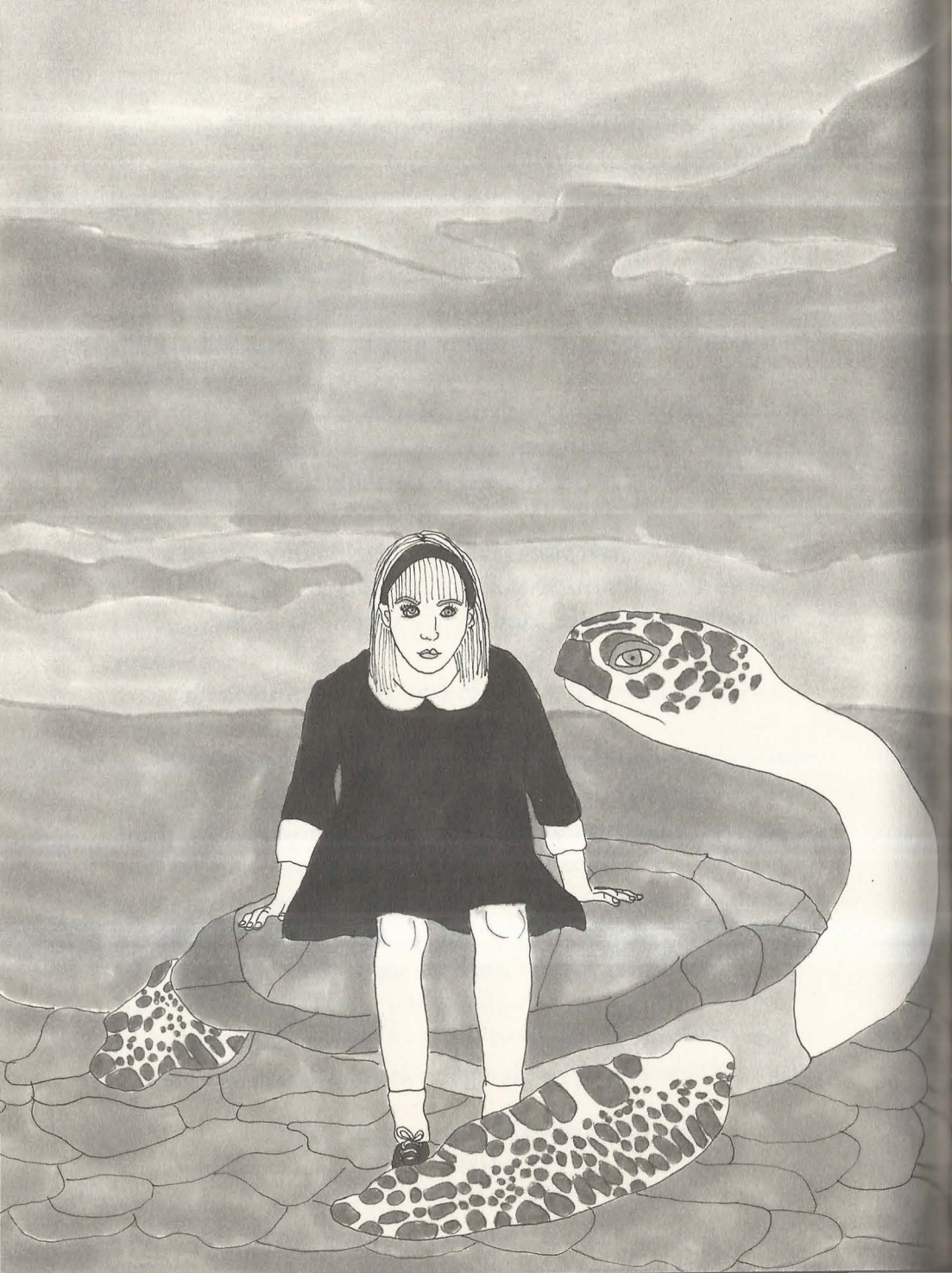
Kraliçe de diyordu ki, eğer hemen şimdi bu konuda birşey yapılmazsa etrafta kim varsa topunun kellesini uçurtacaktı. (İşte oradaki kalabalığın hep birlikte böylesine ağırbaşlı ve endişeli tavır takınmasına yol açan şey, bu son sözdü.)

Alice'in söyleyebildiği tek şey "Sahibi Düşes'tir: bu meseleyi *ona* sorsanız daha iyi olur" oldu.

"Hapiste," dedi Kraliçe cellada: "çabuk getir Düşes'i buraya." Ve cellat bir ok gibi fırladı.

Cellat gider gitmez Kedi'nin kafası gözden kaybolmaya başladı, Düşes'le birlikte döndüğündeyse tamamen yokolmuştu:

Kral ile cellat deli gibi sağa sola koşuşturup Kedi'yi ararken diğerleri de oyuna geri döndüler.

IX.

YALANCI TOSBAĞA'NIN HİKÂYESİ

"Ah bilseniz sizi gördüğüme nasıl memnun oldum, eski dostum benim!" dedi Düşes, şefkatle Alice'in koluna girip onunla beraber uzaklaşırken.

Alice onu böyle keyifli gördüğü için çok memnun olmuştu, belki de mutfakta karşılaştıklarında biber yüzünden öylesine vahşiydi diye düşündü.

"*Ben* Düşes olunca," dedi kendi kendine (çok da umutlu bir sesle söylememişti bunu ya, neyse), "mutfağımda *hiç* biber bulundurmayacağım. Bibersiz çorba da gayet güzel oluyor—Belki de insanları öyle kızıştıran şey hep biberdir zaten," diye devam etti, yeni bir tür kanun keşfetmiş olduğuna çok sevinmişti; "insanları ekşiten şey sirkedir, acı acı konuşturansa papatya çayıdır—çocukları tatlı yapan da akide şekeri türü şeylerdir. *Keşke* herkes bilseydi bu sırrı: o zaman var ya, bize şeker vermekte böyle pinti davranmazlardı—"

Bu arada Düşes'i unutup gitmişti, sesini kulağının dibinde duyunca irkiliverdi. "Birşeylere dalıp gittin, şekerim, konuşmayı unuttun bu yüzden. Tam bundan çıkarılacak bir ders vardı, söyleyeceğim sana da ama şimdi aklımdan çıktı, birazdan hatırlayınca söylerim."

"Belki de yoktur bir ders," demeye cesaret etti Alice.

"Cık cık cık, evladım!" dedi Düşes. "Hayatta herşeyden çıkarılacak bir ders vardır, yeter ki sen çıkarmayı bilesin." Konuşurken Alice'in üzerine daha da yığıldı.

Alice onun bu kadar dibine girmesinden pek hazzetmemişti: öncelikle, Düşes *çok* çirkindi; ayrıca, çenesini Alice'in omzuna dayayabilecek boydaydı ve son derece sivri uçlu bir çenesi vardı. Yine de, kabalık etmek istemeyerek başına gelene elinden geldiğince katlandı.

"Oyun epey iyiye gidiyor şimdi," dedi, biraz sohbet olsun diye.

"İyidir iyi," dedi Düşes, "ve bundan çıkarılacak ders ise şudur:—'Bu dünya iyilerin yüzü suyu hürmetine duruyor muallakta!' "

"Birileri, hatırlıyorum da," diye fısıldadı Alice, "dünyayı *döndürmenin* yolunun herkesin kendi işine bakması olduğunu söylemişti!"

"Ah, aman! Hepsi aynı anlama geliyor işte," dedi Düşes, o keskin ufak çenesini Alice'in omzuna iyice gömerken, "ve *bundan* çıkarılacak ders ise şudur: 'Sakla anlamı gelir bağlamı!' "

"Herşeyden çıkarılacak bir ders bulmaya da bayılıyor!" diye düşündü Alice kendi kendine.

"Herhalde neden kolumu beline sarmadığımı merak ediyorsundur," dedi Düşes, bir anlık sessizlikten sonra: "nedeni şu ki, senin o flamingonun şerrinden ürküyorum. Deneyeyim mi?"

"Isırabilir," diye yanıtladı Alice temkinle, bu deneyi yapmaya hiç de meraklı değildi.

"Çok doğru," dedi Düşes. "Flamingolar da hardal da çok fena can yakarlar. Bundan çıkarılacak ders ise şudur:—'Her dalın eti yenmez.' "

"Ama hardal bir kuş türü sayılmaz yalnız," dedi Alice.

"Her zaman olduğu gibi haklısın," dedi Düşes. "Nasıl da açıkça izah ediyorsun böyle bazı şeyleri!"

"Bir mineral olmalı hardal, *galiba*," dedi Alice.

"Tabii ki öyledir," dedi Düşes, Alice ne derse onaylıyor gibi bir hali vardı: "yakınlarda büyük bir hardal yatağı var. Bundan çıkarılacak ders ise şudur: 'Arslan yatağından belli olur.' "

"Ah, hatırladım!" diye bağırdı Alice, bu son sözü dinlememişti.

"Sebzedir hardal. Sebzeye benzemez ama yine de sebzedir."

"Sana tümüyle katılıyorum," dedi Düşes; "bundan çıkarılacak ders ise—'Göründüğün gibi ol', ya da, bunu daha basitçe söylememiz gerekirse, 'Bir zamanlar olduğun ya da olmuş olabileceğin halin, başkalarına olmuş olduğun halinden başka türlü görünmüyor değilmiş zannedeyim diye hiç aklının ucundan geçirme.' "

"Sanıyorum, şunu bir yazabilsem," dedi Alice büyük bir kibarlıkla, "daha iyi anlayacağım, ama siz böyle söyleyince takip edemiyorum."

"Bu istesem diyebileceklerimin yanında hiç kalır," diye cevapladı Düşes, keyifli bir sesle.

"Aman daha uzunu için hiç zahmete girmeyin," dedi Alice.

"Ne zahmeti canım!" dedi Düşes. "Söylediğim herşeyi hediye ediyorum sana, senin olsun."

"Pek de ucuzundan bir hediyeymiş!" diye düşündü Alice. "Neyse ki insanlar bu türden doğumgünü hediyeleri vermeye kalkmıyorlar!" Bunu yüksek sesle söylemeye cesaret edemedi ama.

"Yine mi düşüncelere daldın?" diye sordu Düşes, keskin ufak çenesini bir kez daha saplayarak.

"Düşünmeye hakkım yok mu canım," dedi Alice kızarak, hafifçe endişelenmeye başlamıştı.

"Tabii," dedi Düşes, "Domuzların uçmaya ne kadar hakkı varsa senin de düşünmeye o kadar hakkın var. Bundan çıkarılacak d—"

Ama bu noktada, Alice, Düşes'in sesinin en sevdiği kelime "ders"in ortasında olmasına rağmen ölgünleştiğini büyük bir şaşkınlıkla farketti; koluna girmiş olan kolu da titremeye başlamıştı. Alice başını kaldırınca gördü ki Kraliçe onların önünde, kollarını

kavuşturmuş, yüzünü yıldız poyraz fırtınası gibi buruşturmuş bakıyordu.

"Bugün de hava ne güzel, Majesteleri!" diye başladı Düşes kısık, zayıf bir sesle.

"Bak, seni uyarıyorum," diye bağırdı Kraliçe, konuşurken tepiniyordu. "Ya sen uçacaksın buradan, ya da kellen; ayrıca bu uçuş hemen şimdinin yarı süresinde olacak! Seç bakalım!"

Düşes seçimini yaptı ve hemen o saniyede gözden yitti.

"Haydi oyuna devam edelim," dedi Kraliçe Alice'e; Alice tek bir söz söyleyemeyecek kadar korkmuş olmasına rağmen ağır ağır Kraliçe'nin peşinden yürüyerek kroket sahasına döndü.

Diğer misafirler Kraliçe'nin yokluğunu fırsat bilmiş, gölgede nefesleniyorlardı: Kraliçe'yi görür görmez telaşla oyuna döndüler; bir saniyelik gecikmenin hayatlarına mal olacağını söylemesi yeterli olmuştu.

Tüm oyun boyunca Kraliçe diğer oyuncularla tartışmaya hiç ara vermedi, durmadan "Tiz bu adamın kellesini urun!" ve "Tiz bu kadının kellesini urun!" diye bağırıyordu. İdama mahkum edilenleri askerler tutukluyordu, tabii bunu yapmak için kalelik görevlerini terketmeleri gerekiyordu; öyle ki yaklaşık yarım saat içinde sahada hiç kale kalmamıştı; ayrıca Kral, Kraliçe ve Alice dışındaki tüm oyuncular idama mahkum edilip tutuklanmışlardı.

Sonra Kraliçe nefessiz kalmış bir halde ara verip Alice'e "Yalancı Tosbağa'yı gördün mü bugün?" diye sordu.

"Görmedim," dedi Alice. "Yalancı Tosbağa'nın ne olduğunu bile bilmiyorum ki."

"Yalancı Tosbağa Çorbası'nın yapıldığı şey işte," dedi Kraliçe.

"Hayatta ne gördüm, ne de duydum," dedi Alice.

"Hadi o zaman," dedi Kraliçe. "Kendi hikâyesini kendi anlatır sana."

Beraberce yürürlerken, Kral'ın kısık bir sesle oradaki herkese "hepinize af çıktı" dediğini duydu. "Bak, *bu* iyi birşey işte!" dedi kendi kendine, Kraliçe'nin emrettiği idamların çokluğu epey üzmüştü onu çünkü.

Çok kısa süre sonra bir Griffon'a rastladılar, güneşte serilmiş horul horul uyuyordu. (Griffon nedir bilmiyorsan, lütfen resme bak.) "Kalk bakayım, tembel şey seni!" dedi Kraliçe, "kalk bu küçük hanımı Yalancı Tosbağa'yı görmeye götür de hikâyesini anlatsın ona. Benim gidip emrettiğim birkaç idama gözkulak olmam gerek," ve Alice'i Griffon ile yalnız bırakarak uzaklaştı. Alice bu yaratığın görüntüsünü pek sevmemiştiyse de, sonuç olarak onunla kalmanın da vahşi Kraliçe'nin peşinden gitmek kadar güvenli olacağını düşünerek beklemeye karar verdi.

Griffon kalkıp gözlerini oğuşturdu: sonra Kraliçe'nin gözden kaybolmasını bekledi: sonra da kıkırdadı. "Amma hikâye!" dedi Griffon, yarı kendi kendine, yarı Alice'e.

"*Neymiş* amma hikâye?" dedi Alice.

"Ne olacak, Kraliçe'nin *bu* halleri," dedi Griffon. "Kendini kandırıyor işte: kimseyi idam midam ettikleri yok. Hadi!"

"Herkes de 'hadi!' diyip duruyor burada," diye düşündü Alice, ağır ağır onun peşinden giderken: "Hayatımda hiç bu kadar çok emir almamıştım, hiç!"

Çok da uzaklaşmamışlardı ki uzaktan Yalancı Tosbağa'yı gördüler, küçük bir kaya çıkıntısında tek başına, keder içinde oturuyordu; yaklaşınca, sanki kalbi bin parça olmak üzereymiş gibi içini çektiğini duydu Alice. Ona karşı derin bir acıma hissetti.

"Niçin bu kadar üzgün?" diye sordu Griffon'a. Griffon da, bir önceki cümlesiyle neredeyse aynı sözlerle cevap verdi: "Kendini kandırıyor işte: hiçbir derdi merdi yok. Hadi!"

Yalancı Tosbağa'nın yakınına vardılar, Tosbağa onlara yaşlarla dolu koskoca gözlerle baktı, ama birşey demedi.

"Bu küçük hanım var ya," dedi Griffon. "Senin hikâyeni öğrenmek ister dururmuş."

"Anlatırım ona," dedi Yalancı Tosbağa derin, kof bir sesle. "Oturun, ikiniz de, ve sözüm bitene dek tek kelime etmeyin."

Oturdular, birkaç dakika boyunca hiçkimse konuşmadı. Alice kendi kendine "söze başlamazsa sözü *nasıl* bitecek acaba?" diye düşündüyse de, sabırla bekledi.

"Bir zamanlar," dedi Yalancı Tosbağa sonunda, derin bir ah çekerek, "ben sahici bir Tosbağa'ydım."

Bu sözleri çok uzun bir sessizlik izledi, sessizliği yalnızca Griffon'dan arada bir çıkan "Hıjkrrh!" sesleriyle, Yalancı Tosbağa'nın hıçkıra hıçkıra ağlaması bölüyordu. Alice tam kalkıp "çok sağolun, Beyefendi, bu ilginç hikâyeniz için" demek üzereydi ki, bunun *illa ki* bir devamı olması gerek diye düşünüp sessizce oturmaya devam etti.

"Biz ufacıkken," diye devam etti Yalancı Tosbağa sonunda, biraz daha sakinleşmişti, ama hâlâ arada bir azıcık ağlıyordu, "denizdeki bir okula giderdik. Başmuallimimiz yaşlı bir Tosbağa idi—biz ona Kara Kaplumbağa derdik—"

"Eğer kara kaplumbağası değildiyse, neden ona öyle derdiniz?" diye sordu Alice.

"Ona Kara Kaplumbağa derdik çünkü kara kaplı defteri vardı," dedi Yalancı Tosbağa kızarak. "Sen de amma mankafaymışsın canım!"

"Bu kadar basit birşeyi sormaktan utanıvermen lazım," diye ekledi Griffon; sonra ikisi de sessizce otururak Alice'i süzdüler, Alice utançtan yerin dibine geçmişti. Sonunda Griffon Yalancı Tosbağa'ya "Hadisene ağbi! Bütün gün seni mi bekleyivercez!" deyince şu sözlerle devam etti:—

"Evet, denizdeki okula gittik, ister inan, ister inanma—"

"Hiç 'inanmıyorum' demedim ki!" diye araya girdi Alice.

"Dedin," dedi Yalancı Tosbağa.

"Sus bakem!" diye ekledi Griffon, Alice cevap veremeden. Yalancı Tosbağa devam etti.

"En iyi eğitimi biz alıyorduk—öyle ki, her gün okula gidiyorduk—"

"*Ben de* gündüzcü oldum, canım," dedi Alice. "O kadar da övünülecek birşey yok bunda."

"Ek dersler de almış mıydın?" diye sordu Yalancı Tosbağa, hafifçe endişelenmişti.

"Evet," dedi Alice: "Fransızca ve müzik öğrendik."

"Ya çamaşır?" dedi Yalancı Tosbağa.

"Yok canım, ne münasebet!" dedi Alice alınmış bir sesle.

"Ah! Öyleyse pek de iyi bir okul değilmiş sizinki," dedi Yalancı Tosbağa, çok rahatlamıştı bunu duyunca. "Oysa bizim okulumuzda, listenin sonunda, 'Fransızca, müzik, *ve çamaşır*—ekstra' yazardı."

"Pek işinize de yarıyor olamazdı hani," dedi Alice; "denizin dibinde yaşarken."

"O dersi almaya param yetişmiyordu zaten," dedi Yalancı Tosbağa, içini çekerek. "Ben normal müfredatla yetindim."

"Neler vardı?" diye sordu Alice.

"Tabii ki en başta Dokunayazma," diye cevap verdi Yalancı Tosbağa; "sonra da Aritmetiğin muhtelif dalları—Hoplama, Çökertme, Çırpma, Ölme."

"Bu 'Çırpma'yı hiç duymamıştım," demeye cesaret etti Alice. "Nedir o?"

Griffon şaşkınlıktan iki patisini de havaya kaldırdı. "Çırpmayı duymamışmış!" diye bağırdı. "Çalmanın ne olduğunu biliyorsundur umarım?"

"Evet," dedi Alice şüpheyle "bir—şeyi—yürütmek—olsa—gerek."

"Ee işte," diye devam etti Griffon. "Eğer çırpmanın ne olduğunu bilemiyorsan, şabalak derler sana."

Alice'in bu konuda başka soru soracak cesareti kalmadığından Yalancı Tosbağa'ya dönüp "başka ne öğrendiniz?" diye sordu.

"Şimdii, Tahir vardı," diye cevap verdi Yalancı Tosbağa, bir yandan da paletleriyle dersleri sayıyordu,—"Tahir, kadim ve çağdaş, ayrıca Çorapyağ: Sonra Kesim dersi—Kesim hocası yaşlı bir mığrıydı, haftada bir gelirdi: bize Kesim, Demesen ve Ballıoya öğretti."

"*O* nasıl oluyordu?" dedi Alice.

"Maalesef ben kendim sana gösteremem," dedi Yalancı Tosbağa; "çok idmansız kaldım. Griffon'sa hiç öğrenemediydi zaten."

"Zamanım yetişmedi," dedi Griffon. "Ben Klasikler hocasına gittim. O yaşlı deniz kestanesi de var ya, *bir taktı mı* fena yakardı."

"Ben hiç ona gitmedim," dedi Yalancı Tosbağa ah çekerek. "Latifçe ve Yutanca öğretiyor derlerdi"

"Öyleydi, öyleydi," dedi Griffon, ah çekme sırası ona gelmişti; iki yaratık da yüzlerini patileriyle kapadılar.

"Peki günde kaç saat ders görüyordunuz?" dedi Alice, bir an önce konuyu değiştirmek istiyordu.

"İlk gün on saat," dedi Yalancı Tosbağa, "ikinci gün dokuz saat, vesaire."

"Amma garip bir ders planıymış!" dedi Alice.

"İşte o yüzden ters diyorlar ya bunlara," dedi Griffon. "Tersten sıralanmışlar gün be gün."

Bu Alice için epey yeni bir fikirdi, sonraki sözünü söylemeden önce bir süre düşündü. "O zaman onbirinci gün tatil mi oluyordu?"

"Tabii ki," dedi Yalancı Tosbağa.

"Peki onikinci günde ne yapıyordunuz?" diye devam etti Alice hevesle.

"Bu kadar terslik yeter," dedi Griffon son derece kararlı bir sesle. "Hadi şimdi de ona oyunlarımızı anlat."

X.

ISTAKOZ KADRİLİ

Yalancı Tosbağa derin derin ah çekip bir paletiyle gözlerini sildi. Alice'e bakıp konuşmak istedi, ama boğuk boğuk ağladığı için bir iki dakika boyunca konuşamadı. "Sanki boğazına kemik kaçıvermiş bunun," diyen Griffon hemen onu sarsıp sırtını yumruklamaya girişti. Sonunda Yalancı Tosbağa tekrar ses çıkarabilmeye başlayınca, gözyaşları yanaklarından yuvarlanarak devam etti:—

"Belki denizin dibinde pek uzun yaşamamışsındır—" ("Hiç yaşamadım," dedi Alice)—"ve belki hiçbir ıstakozla tanışmamışsındır—" (Alice "bir defasında tadına b—" demeye başlamıştı ki hemen kendine hakim oldu, "Hayır, hiç tanışmadım," dedi), "—bu yüzden de nereden bileceksin Istakoz Kadrilinin ne keyifli birşey olduğunu!"

"Bilmiyorum, sahiden de," dedi Alice. "Nasıl bir dans bu?"

"Nasıl mı," dedi Griffon, "önce deniz kıyısında tek sıra halinde durursun—"

"Çift sıra!" diye bağırdı Yalancı Tosbağa. "Foklar, tosbağalar, sombalıkları, vesaire: sonra, ayakaltındaki tüm denizanalarını temizledikten sonra—"

"*Bu da* genellikle epey zaman alır," diye araya girdi Griffon.

"—iki adım öne—"

"Herkes bir ıstakozu eş tutar!" diye bağırdı Griffon.

"Tabii ki," dedi Yalancı Tosbağa: "iki adım ileri, eşine dönüp hopla—"

"—ıstakozları değiştir, aynı sırada geri çekil," diye devam etti Griffon.

"Sonra, var ya," diye devam etti Yalancı Tosbağa, "fırlatırsın—"

"Istakozları havaya!" diye bağırdı Griffon, havaya sıçrayarak,

"—denize atabildiğin kadar uzağa—"

"Yüzüverirsin peşlerinden!" diye çığlık attı Griffon.

"Denizde perende atarsın!" diye bağırdı Yalancı Tosbağa, deli gibi ortalıkta dönenerek.

"Tekrar ıstakozları değişirsin!" diye haykırdı Griffon vargücüyle.

"Gerisin geri karaya çıkarsın, ve—işte tüm bunlar dansın ilk figürü oluyor," dedi Yalancı Tosbağa, âniden sesini kısarak; çıldırmış gibi zıplamakta olan yaratıklar, tekrar çok üzgün ve sessiz bir halde oturup Alice'e baktılar.

"Çok hoş bir dans olmalı," dedi Alice çekinerek.

"Biraz görmek ister misin?" dedi Yalancı Tosbağa.

"Çok isterdim sahiden de," dedi Alice.

"Hadi, ilk figürü deneyelim!" dedi Yalancı Tosbağa Griffon'a. "Istakozsuz da yapabiliriz, ne olacak. Hangimiz söyleyelim şarkıyı?"

"Aa, *sen* söyle," dedi Griffon. "Ben sözlerini unuttum."

Sonra da Alice'in etrafında döne döne, ciddiyetle dansetmeye başladılar, çok yaklaştıkları zaman Alice'in ayağına basıyorlardı; tempo tutmak için ön patilerini sallarlarken, Yalancı Tosbağa çok yavaş bir tempoyla ve büyük bir hüzünle şu şarkıyı söylüyordu:—

Salyangozu lüfer "hadi hızlan" diye dürttü,
"Koşturdu yayın, vardı da kuyruğuma sürttü.
Bak, tosbağa bir ıstakozu tuttu hevesle
Dansetmeye hâzır duruyorlar karidesle!—"

Dansa, hadi dansa, hadi dansa, hadi gel!
Dansa, hadi dansa, hadi dansa, hadi gel!

"Bilsen ki nasıl zevkli, keyiften şaşacaksın
Derdest olup enginlere sen fırlayacaksın."
Salyangoz "uzak be!" dedi, şüpheyle bi' baktı
"Bunlar bana uymaz," diyerek lüfere, kaçtı
Gelmem, dedi, gelmem, dedi dansa, dedi yok!
Gelmem, dedi, gelmem, dedi dansa, dedi yok!

"Olsun, uzak olsun," dedi, "karşı kıyı yok mu?"
Lüfer ona coğrafyayı pek faydalı buldu.
"İngiltere'nin karşısı bak işte Fransa,
Korkma hadi, korkma hadi, gel gel hadi dansa!"
Dansa, hadi dansa, hadi dansa, hadi gel!
Dansa, hadi dansa, hadi dansa, hadi gel!

"Çok sağolun, seyretmesi çok güzelmiş bu dansın," dedi Alice, dans nihayet sona erdiği için memnundu: "lüferden bahseden o garip şarkıyı da pek sevdim!"

"Ha, lüferlere gelince," dedi Yalancı Tosbağa, "onlar—lüfer görmüşlüğün var, değil mi?"

"Evet," dedi Alice, "sık sık tava—" hemen kendine hakim oldu.

"O 'Tava' dediğin diyar neresidir bilemem," dedi Yalancı Tosbağa, "ama öylesine sık görüyorsan neye benzediklerini de biliyorsundur tabii?"

"Biliyorum galiba," diye cevapladı Alice, düşünceli düşünceli.

"Kuyrukları ağızlarında olur—üzerleri de hep ekmek kırıntısı kaplıdır."

"Ekmek kırıntısı konusunda yanlışlardasın," dedi Yalancı Tosbağa: "denizde ekmek kırıntıları akar gider. Kuyruklarıysa sahiden de ağızlarındadır, bunun nedeni de—" bu noktada Yalancı Tosbağa esneyip gözlerini kapattı. "Anlatsana şuna bunun ve falan filanın nedenini," dedi Griffon'a.

"Bunun nedeni şu," dedi Griffon, "lüferler sonunda ıstakozlarla dansa gidivermişler. Gidince denize fırlatılıvermişler. Fırlatılıverince düşmüşler de düşmüşler. Düşerken kuyruklarını sıkıca ısırıvermişler. Isırınca sonra geri çıkaramayıvermişler. O kadar."

"Sağolun," dedi Alice. "Çok ilginçmiş. Lüferler hakkında bunları hiç bilmezdim."

"Neden lüfer derler biliyor musun?"

"Hiç düşünmemiştim," dedi Alice, "Neden?"

"*Ekşitirler*," dedi Griffon büyük bir ciddiyetle.

Alice tamamen şaşırmıştı. "Ekşitirlermiş!" diye tekrarladı şaşkın bir sesle.

"Ne olacak?" dedi Griffon. "*Senin* annen baban yemekten sonra mideleri ekşiyince ne diyor? Mideleri ekşiyince ne yaptı derler?"

Alice onlara doğru baktı, bir süre düşündükten sonra cevabını verdi. "Reflü yaptı diyorlar, galiba."

"Denizler altında ekşitme işlerini de," diye devam etti Griffon davudi bir sesle, "lüfer yapar. Bak, birşey öğrenmiş oldun."

"Ama bu ekşi yiyip gazoz içince olan birşey değil mi?" diye sordu Alice büyük bir merakla.

"Eşkina yiyip vatoz içince," dedi Griffon. "Hangi hamsiye sorsan söyler bunu!"

"Ben lüferin yerinde olsam," dedi Alice, aklı hâlâ şarkıdaydı, "yayına 'Lütfen biraz açıkta durun! *Sizi* yanımızda istemiyoruz!' derdim."

"Elleri mecburdu yanlarına almaya," dedi Yalancı Tosbağa. "Hiçbir balık âlimi yayınlanmadan ortalık yere çıkmaz."

"Hadi canım, öyle mi?" dedi Alice, çok şaşkın bir sesle.

"Tabii ki de," dedi Yalancı Tosbağa. "Yani, şimdi bir balık *bana* gelip de acayip bir âlim olduğunu söylese, ben hemen 'hadi canım, nerede yayınlandın?' diye sorarım."

" 'Yayımlandın' demek istemiyor musunuz?" dedi Alice.

"Ne demek istiyorsam onu diyorum," diye yanıtladı Yalancı Tosbağa, alınmış bir sesle. Griffon da "Hadi, biraz da *senin* maceralarını dinleyelim," diye ekledi.

"Size maceralarımı anlatabilirim—ama yalnızca bu sabahtan başlarsak," dedi Alice biraz çekinerek; "düne geri dönmenin faydası yok, çünkü başka bir insandım o zaman."

"Açıkla bakalım bütün bunları," dedi Yalancı Tosbağa.

"Hayır, hayır! Önce maceraları dinleyelim," dedi Griffon sabırsız bir tonla: "Açıklamalar okunurken ben nasıl sıkılıyorum, nasıl sıkılıyorum..."

Alice onlara Ak Tavşan'ı ilk gördüğü andan başlayarak maceralarını anlattı: ilk başlarda biraz gergindi bunu yaparken, çünkü iki yaratık ona iyice yaklaşarak iki yanına oturmuş, gözlerini faltaşı gibi, ağızlarını da *bir karış* açmışlardı; ama konuştukça cesaretlendi. Dinleyicileri hikâye Tırtıl'a "*William babam*"ı okumaya çalışıp tüm kelimelerin ağzından başka türlü

çıkmasına gelene kadar çıt çıkarmadan oturdular; bunu duyunca Yalancı Tosbağa "hiğğ!" dedi, "bak işte bu çok garip!"

"Garip ki ne garip," dedi Griffon.

"Tüm kelimeler başka çıktı ha!" diye düşünceli düşünceli tekrarladı Yalancı Tosbağa. "Ben de şimdi bir şiir okumasını dinlemek istedim. Söyle de başlasın," dedi Griffon'a bakarak, sanki Griffon'un Alice'e söz geçirebileceği bir tür yetkisi varmış gibi.

"Ayağa kalk da '*Cırcırböceği ve Karınca*'yı oku bakayım," dedi Griffon.

"Bu mahlukların durmadan insana emirler yağdırıp ezberleri duymak istemeleri de!" diye düşündü Alice. "Okulda olsam da olurmuş hani." Yine de, ayağa kalkıp okumaya başladı, ama kafası Istakoz Kadriliyle öylesine doluydu ki, ağzından çıkanı kulağı duymuyordu, çıkan kelimelerse son derece tuhaftı gerçekten:—

"Civciv idi oldu palaz,
Pek tıknaz.
Derken yemek vakti çattı
Senin kazda şafak attı
Baktı fena pişirilecek
Niyeti bozmuş hepsi evcek,
Kalktı fırıncıya gitti;
Yandı, yakıldı, ah etti.
Üç beş aydan ne çıkar
Gelecek mevsime kadar
Birkaç ay süre istedi."

"*Ben* çocukken bunu pek başka türlü okurdum," dedi Griffon.

"Ben hayatımda hiç duymamıştım," dedi Yalancı Tosbağa. "Saçmalığın da dikâlâsıymış hani."

Alice birşey demedi: oturmuş, elleriyle yüzünü kapatmıştı; acaba hiçbirşey doğal haline geri dönmeyecek mi diye dertleniyordu.

"Şunun bir açıklamasını duymak isterdim," dedi Yalancı Tosbağa.

"Açıklayamaz ki," dedi Griffon aceleyle. "Sonraki kıtaya geç."

"Ama şu yanma ve yakılma işi nedir?" diye inat etti Yalancı Tosbağa. "Zaten yanıp yakıldıysa pişirilmekten *ayrıca niye* korkuyor ki?"

"Dansın ilk pozisyonu öyle de ondan," dedi Alice, ama tüm bu hikâye kafasını korkunç karıştırmıştı, bir an önce konuyu değiştirmek için can atıyordu.

"Sonraki kıtaya geç," diye tekrarladı Griffon: "*'İşin kötüsü'* diye başlıyor."

Alice bunun da ağzından yanlış çıkacağını hissetmesine rağmen itaatsizlik etmeye cesaret edemedi, titrek bir sesle devam etti:—

"İşin kötüsü fırıncı
Yeni bağlatmıştı doğalgaz:
Bu ricacıya çıkıştı.
—'Ne yapıyorsunuz sayın kaz?'
—'Ne mi yapıyorum? Naz yapıyorum naz!'

'İnayet buyurun, dedi,
Yemin billâh ederim,
Eylüle dek kalsın derim.'
—'Ya, öyle mi? Demek ki siz
Gazı nazla geçirmek istersiniz:
Şimdi de—' "

"Tüm bu lafları ezbere okumanın ne faydası var?" diye araya girdi Yalancı Tosbağa, "okurken bir yandan da açıklaman gerek! Hayatta duyduğum açık arayla *en* kafa karıştırıcı laflar bunlar!"

"Evet, artık devam etmeyiversen daha iyi olacak," dedi Griffon, Alice de çok memnun oldu buna.

"Istakoz Kadrilinin başka bir figürünü deneyiverelim mi?" diye devam etti Griffon. "Yoksa Yalancı Tosbağa'nın sana başka bir şarkı söylemesini mi tercih edersin?"

"Ah, ne olur şarkı söylesin, eğer Yalancı Tosbağa'ya zahmet olmazsa," diye cevap verdi, bunu öyle hevesle söylemişti ki, Griffon epey alınmış bir sesle, "Hmın! Ne yapalım, zevkler ve renkler tartışılmazmış! Şuna '*Tosbağa Çorbası*'nı söyleyiver bakalım be ağbi!" dedi.

Yalancı Tosbağa derin derin ah çektikten sonra, hıçkırıklara boğulan bir sesle şu şarkıyı söylemeye başladı:—

"Ah güzel Çorba, yemyeşil
Kâseni yalar bu dil!
Hürmetler bizden sana,
Akşam çorbası, güzel Çorba!

Akşam çorbası, güzel Çorba!
Aaaah güzel Çoo-ğor-ba!
Aaaah güzel Çoo-ğor-ba!
Aaaaak-şam Çoooooo-ğor-ba-sı
Ah Çorba, güzel Çorba!

Ah güzel Çorba, fazlalık
Sen varken et ve balık
Olsa yeter hep bana, iii-
ki kuruşluk güzel Çorba!
İki kuruşluk güzel Çorba!
Aaaah güzel Çoo-ğor-ba!
Aaaah güzel Çoo-ğor-ba!
Aaaaak-şam Çoooooo-ğor-ba-sı
Ah Çorba, güzel ÇOR-BA!"

"Koroyu tekrar söyle!" diye bağırdı Griffon; Yalancı Tosbağa tam söylemeye başlamıştı ki, uzaklardan "mahkeme başlıyor!" diyen bir bağrış duyuldu.

"Haydi!" diye bağırdı Griffon, ve Alice'in elinden tuttuğu gibi, şarkının bitmesini beklemeden fırladı.

"Hangi mahkeme bu?" diye nefes nefese sordu Alice koşarken, ama Griffon yalnızca "Haydi!" diyerek daha hızlı koşmakla yetindi, onları izleyen hafif esintinin taşıdığı o melankolik sözcükler giderek duyulmaz oluyordu:

"Aaaaak-şam Çoooooo-ğor-ba-sı
Ah Çorba, güzel Çorba!"

XI.

TURTALARI KİM ÇALDI?

Kupa Kralı ve Kraliçesi tahtlarında oturuyorlardı vardıklarında, etraflarında büyük bir kalabalık toplanmıştı—küçük hayvan ve kuşların her türlüsü vardı, ayrıca tüm iskambil destesi de oradaydı: Vale önlerinde duruyordu, zincirlenmişti, iki tarafında birer asker nöbet tutuyordu; Kral'ın yanında Ak Tavşan vardı, bir elinde bir borazan, diğer elindeyse bir parşömen rulosu tutuyordu. Mahkemenin tam ortasında bir masa, masanın üzerinde de turta dolu koskoca bir tabak vardı: o kadar leziz görünüyorlardı ki onları görmek bile Alice'i kurt gibi acıktırmaya yetti—"umarım şu mahkemeyi bir an önce bitirirler de," diye düşündü, "çay ve pasta servisi başlar!" Oysa bunun pek olacağı yok gibi görünüyordu; Alice de zaman geçsin diye etrafında olup bitenlere bakmaya başladı.

Alice daha önce hiç adalet sarayına gitmemişti, yalnızca kitaplardan biliyordu. Etrafında gördüğü herşeyin adını bildiğini farkedince pek keyiflendi. "İşte şu hakim," dedi kendi kendine, "baksana koskoca bir peruk takmış."

Hakim, bu arada, Kral'ın ta kendisiydi; tacını da peruğun üzerine taktığından (bunu nasıl becerdiğini görmek istersen, kitabın giriş sayfasındaki resme bak,) pek rahat görünmüyordu, hiç de yakışmıyordu ona ayrıca.

"Şu da jüri locası," diye düşündü Alice, "ve şu oniki mahluk da," ("mahluk" demesi gerekiyordu, anlıyorsun ya, çünkü bazıları hayvandı bunların, bazılarıysa kuştu), "jüristler olsa gerek." Bu kelimeyi kendi kendine iki üç kere tekrarladı, epey gurur duymuştu bundan; çünkü, haklı olarak, kendi yaşındaki pek az kızın bu kelimenin anlamı hakkında en ufak bir fikri olacağını düşünüyordu. Öte yandan, "jüri üyeleri" de eşit derece iş görürdü aslında.

Oniki jürist hep birlikte harıl harıl yazı tahtalarına yazmakla meşguldü. "Ne yapıyorlar?" diye fısıldadı Alice Griffon'a. "Yazacak birşeyleri olamaz, daha mahkeme başlamadı ki."

"Adlarını yazıyorlar," diye fısıldadı Griffon cevaben, "mahkeme bitinceye kadar kendi adlarını unutuvermekten korkuyorlar çünkü."

"Şapşal şeyler!" diye başladı Alice, yüksek, horgören bir sesle; ama hemen konuşmayı kesti, çünkü Ak Tavşan "Mahkemede sessiz olun!" diye bağırmıştı, Kral da gözlüklerini takmış, endişeyle etrafına bakınarak kimin konuştuğunu görmeye çalışıyordu.

Alice, jüristlerin omuzlarının üzerinden görebildiği kadarıyla, hepsinin yazı tahtalarına "şapşal şeyler!" yazmakta olduğunu, hatta aralarından birinin "şapşal"ın imlasını bilmediği için yanındakine sormak zorunda kaldığını gördü. "Şu mahkeme bitene kadar yazı tahtaları tam çorbaya dönecek!" diye düşündü Alice.

Jüristlerden birinin kalemi yazdıkça gıcırdıyordu. İşte *buna* Alice'in hiç tahammülü yoktu tabii ki; mahkeme salonunu dolaşıp onun arkasına geçerek kısa süre sonra bir fırsat bulup kalemi elinden aldı. O kadar çabuk yaptı ki bunu zavallı jürist (Kertenkele Bill'di bu) kaleminin nereye kaybolduğunu anlayamadı bile; bir süre her tarafında kalemini arandıktan sonra, günün geriye kalan kısmı boyunca tek parmağını kullanarak yazmak zorunda kaldı; bu da epey beyhude bir çabaydı, çünkü parmağı yazı tahtasında iz bırakmıyordu.

"Tellal! İddianameyi oku!" dedi Kral.

Bunun üzerine Ak Tavşan borazanı üç kere öttürdükten sonra parşömen rulosunu açıp, şunları okudu:—

"Kupalar kızı, yaktı maltızı,
Turta yesin diye Kupa Papazı:
Kupa Valesi, oburun teki,
Çaldı turtaları, kaldı pek azı!"

"Kararınızı düşünün," dedi Kral jüriye.

"Daha değil, daha değil!" diye araya girdi Tavşan aceleyle. "Daha ondan önce bir sürü işimiz var!"

"İlk tanığı çağır," dedi Kral; Ak Tavşan borazanını üç kere öttürüp, "ilk tanık!" diye seslendi.

İlk tanık Şapkacı'ydı. Bir elinde bir çay fincanı, diğer elinde tereyağlı bir ekmek dilimiyle geldi. "Kusura bakmayın, Majesteleri," dedi, "elim dolu geldim; çağrıldığımda henüz çayımı bitirmemiştim de."

"Bitirmeliydin," dedi Kral. "Ne zaman başlamıştın?"

Şapkacı Mart Tavşanı'na baktı, o da Fındıkfaresi'nin koluna girip Şapkacı'nın peşinden mahkemeye gelmişti. "Yanılmıyorsam... Martın ondördüydü," dedi.

"Onbeşiydi," dedi Mart Tavşanı.

"Onaltısıydı," dedi Fındıkfaresi.

"Yazın bunu güzelce," dedi Kral jüriye; jüri üyeleri hevesle her üç tarihi de yazı tahtalarına yazdılar, sonra rakamları toplayıp, sonucu şilin ve peni cinsinden sadeleştirdiler.

"Şapkanı çıkar," dedi Kral Şapkacı'ya.

"Benim şapkam değil ki," dedi Şapkacı.

"*Çalıntı mal o zaman!*" diye bağırdı Kral, jüriye döndü; jüri bu tespiti hemen tutanaklara geçirdi.

"Satılık bunlar," dedi Şapkacı açıklama olarak. "Hiçbiri bana ait değil. Şapkacıyım ben."

Bu noktada Kraliçe gözlüğünü takıp Şapkacı'ya dik dik bakmaya başlayınca Şapkacı'nın beti benzi atıp endişeyle kıpırdanmaya başladı.

"İfadeni ver bakalım," dedi Kral; "öyle heyecanlanıp durma, yoksa seni ânında idam ettiririm."

Bu bilgi tanığa hiç de cesaret vermemişti; sürekli ayak değiştiriyor, endişeyle Kraliçe'ye bakıyordu. Heyecandan tereyağlı ekmeğini ısıracak yerde fincanını harttadanak ısırarak koca bir lokma aldı.

Bu noktada Alice çok garip bir hisse kapıldı; önce hiç anlayamadı ne olduğunu; sonra, tekrar büyümeye başladığını farketti. İlk başta, kalkıp mahkemeyi terketmeyi düşündü; ama sonra mahkemeye sığabildiği sürece orada kalmaya karar verdi.

"Keşke beni böyle sıkıştırmasan," dedi Fındıkfaresi, yanında oturuyordu. "Nefes alamıyorum yahu."

"Elimden gelmiyor," dedi Alice büyük bir uysallıkla: "büyüyorum."

"E ne hakla büyüyorsun, *burası* büyünecek yer değil ki," dedi Fındıkfaresi.

"Saçmalamasana," dedi Alice cesaretlenerek. "Sen kendin de büyümüyormuşsun gibi."

"Evet, ama *ben* makul bir hızda büyüyorum," dedi Fındıkfaresi: "senin gibi saçmasapan büyümüyorum." Sonra somurtarak kalkıp mahkeme salonunun karşı tarafına geçti.

Tüm bu süre boyunca Kraliçe Şapkacı'ya dik dik bakmaya hiç ara vermemişti; tam Fındıkfaresi salonu geçerken, görevli memurlardan birine "Bana son konserdeki şarkıcı listesini getirin!" dedi. Bunu duyan zavallı Şapkacı öyle bir titremeye

başladı ki, her iki pabucu da ayağından çıktı.

"İfadeni ver bakalım," diye tekrarladı Kral hiddetle, "yoksa heyecanlansan da heyecanlanmasan da seni idam ettireceğim."

"Ben fakir bir adamım, Majesteleri," diye başladı Şapkacı titrek bir sesle, "daha çayıma başlamamıştım ki—bu tereyağlı ekmek de niye incelmiş böyle—sonra da çay tepsisinin dingildemesi—"

"*Neyin* dingildemesi?" dedi Kral.

"Çayla *başlıyordu*," diye cevap verdi Şapkacı.

"Tabii ki çay tepsisi Ç'yle başlar!" dedi Kral hemen. "Sen beni cahil cühela mı sandın? Devam et!"

"Ben fakir bir adamım," diye devam etti Şapkacı, "sonra da neredeyse herşey dingildemeye başladı—neyse ki Mart Tavşanı dedi ki—"

"Demedim!" diye Mart Tavşanı araya girdi büyük bir aceleyle.

"Dedin!" dedi Şapkacı.

"Reddediyorum!" dedi Mart Tavşanı.

"Reddediyor," dedi Kral: "o kısmı tutanaklardan çıkarın."

"Her neyse, Fındıkfaresi dedi ki—" diye devam etti Şapkacı, sonra o da inkâr edecek mi diye endişeyle bakındı; ama Fındıkfaresi hiçbirşeyi inkâr etmedi, fosur fosur uyuyordu.

"Sonra," diye devam etti Şapkacı, "biraz daha ekmek kestim—"

"Ama Fındıkfaresi ne dediydi?" diye sordu jüriden biri.

"Bak onu unuttum işte," dedi Şapkacı.

"Hatırlaman *şart*," dedi Kral. "Yoksa seni idam ettiririm."

Zavallı Şapkacı çay fincanıyla tereyağlı ekmeğini elinden düşürerek diz çöktü. "Ben fakir bir adamım, Majesteleri," diye başladı.

"*Kelime haznen* pek *fakir*, ona şüphe yok," dedi Kral.

Bu noktada kobaylardan biri tezahürat yapınca mahkeme görevlileri tarafından hemen bastırıldı. (Bu epey zor bir kelime olduğu için, şimdi bu işin nasıl yapıldığını anlatacağım sana. Ellerinde çadır bezinden koca bir torba vardı, ağzı urganla bağlıydı; kobayı işte bu torbaya tıkıp sonra da üzerine oturdular.)

"Şunun nasıl yapıldığını gördüğüme sevindim," diye düşündü Alice. "Hep gazetelerde 'karar açıklanınca alkışlamayı deneyenler oldu ama mahkeme görevlileri tarafından hemen bastırıldılar' yazdığını okurdum ama nasıl olduğunu bir türlü anlayamazdım."

"Eğer konu hakkında tüm bildiğin buysa, inebilirsin," diye devam etti Kral.

"Daha aşağı inmem mümkün değil," dedi Şapkacı, "zaten zemindeyim şu anda."

"O zaman *oturabilirsin*," diye yanıtladı Kral.

Bu noktada diğer kobay tezahürat yaptı ve o da bastırıldı.

"Tamam, kobaylar bu kadar işte!" diye düşündü Alice. "Şimdi rahat rahat devam edebileceğiz."

"Çayımı bitirebilmek isterim," dedi Şapkacı, şarkıcıların listesini okumakta olan Kraliçe'ye endişeyle bakarak.

Kral "gidebilirsin," der demez Şapkacı hemen mahkemeyi terketti, ayakkabılarını giymekle bile uğraşmamıştı.

"—kellesini dışarıda uçuruverin," diye ekledi Kraliçe görevlilerden birine; ama görevli kapıya varasıya Şapkacı gözden kaybolmuştu.

"Sıradaki tanığı çağır!" dedi Kral.

Sıradaki tanık Düşes'in aşçısıydı. Elinde biber kutusunu

tutuyordu; aşçı henüz daha salona bile girmeden Alice kimin geldiğini anlamıştı, girişe yakın oturanlar hep beraber hapşırmaya başlamışlardı çünkü.

"İfadeni ver," dedi Kral.

"Vermem," dedi aşçı.

Kral endişeyle Ak Tavşan'a baktı, Ak Tavşan, kısık sesle, "Majestelerinin *bu* tanığı çapraz sorguya tabi tutması şart," dedi.

"Mecbursak mecburuzdur, ne yapalım," dedi Kral melankolik bir havayla, kollarını kavuşturup gözleri neredeyse görünmez olana kadar aşçıya doğru kaş çattıktan sonra, davudi bir sesle, "Turtayı neyle yaptın?" diye sordu.

"Biber," dedi aşçı, "esasen biberle."

"Pekmez," dedi arkasından gelen uykulu bir ses.

"O Fındıkfaresi'ni derdest edin!" diye haykırdı Kraliçe. "Fındıkfaresi'nin kellesini uçurun! Onu mahkemeden çıkarın! Bastırın onu! Çimdikleyin! Tiz urun bıyıklarını!"

Birkaç dakika boyunca tüm mahkemeye bir kargaşa hakim oldu, Fındıkfaresi'ni dışarı çıkarmakla uğraştılar; herkes yerine nihayet oturduğunda, aşçı sırra kadem basmıştı.

"Boşverin!" dedi Kral, sesinden çok rahatladığı anlaşılıyordu. "Sıradaki tanığı çağır." Kraliçe'ye dönüp, kısık sesle ekledi: "Hayatım, rica etsem bu tanığı da *sen* çapraz sorguya çekiversen? Benim başımı ağrıttı bu iş!"

Alice Ak Tavşan'ın listeyi gözden geçirmesine bakarken, sıradaki tanığın neye benzeyeceğini çok merak ediyordu, "— çünkü kimse *pek de* bir ifade veremedi şimdiye dek," dedi kendi kendine. Sonra ne kadar şaşırdığını tahmin edebilirsiniz, çünkü

Ak Tavşan, o cırtlak, ince sesinin vargücüyle şu adı okuyuverdi: "Alice!"

XII.

ALICE'İN İFADESİ

"Burada!" diye bağırdı Alice. O ânın heyecanıyla son birkaç dakikada ne kadar büyümüş olduğunu unutuvermişti. Öyle bir aceleyle yerinden fırladı ki eteğinin ucuyla jüri locasını devirerek jürinin tüm üyelerini aşağıdaki dinleyicilerin kafasına döküverdi; jüri üyeleri, aynı geçen hafta yanlışlıkla devirdiği akvaryumdaki japonbalıkları gibi, çaresizce sağda solda yatıyorlardı.

"Ay, *çok* özür dilerim!" diye bağırdı çok üzgün bir sesle, elinden geldiğince hızlı toplayarak jüri üyelerini yerden kaldırmaya başladı, japonbalığı kazası aklından çıkmıyordu çünkü; en kısa sürede toplanıp tekrar jüri locasına konmazlarsa ölecekleri yönünde muğlak bir fikir vardı aklında.

"Mahkeme," dedi Kral, çok ciddi bir sesle, "jüri üyelerinin her biri kendi yerine dönmeden devam edemez—jüri üyelerinin *her biri*," diye büyük bir vurguyla tekrarladı, bunu yaparken dik dik Alice'e bakıyordu.

Alice jüri locasına bakınca gördü ki aceleden Kertenkele'yi başaşağı koymuştu. Zavallı hayvancağız pek kıpırdayamadığından kuyruğunu melankolik melankolik sağa sola sallıyordu. Alice hemen onu oradan çıkarıp doğru şekilde geri koydu; "pek de birşey farkedeceğinden değil hani," dedi kendi kendine; "*öyle* koysan da herhangi bir faydası dokunmayacak mahkemeye, *böyle* koysan da."

Jüri üyeleri tepetaklak edilmenin şokunu biraz atlatır atlatmaz, yazı tahtaları ve kurşunkalemleri de bulunup ellerine verilince, tam bir görev duygusuyla başlarına gelen kazanın tarihçesini yazmaya koyuldular; yalnız bir tek Kertenkele'nin aklı başından tamamen gitmiş olmalıydı ki ağzını açıp mahkemenin tavanına bakmaktan başka birşey yapamıyordu.

"Bu iş hakkında neler biliyorsun?" dedi Kral Alice'e.

"Hiçbirşey," dedi Alice.

"*Hiç* ama *hiç*birşey mi?" diye diretti Kral.

"Tamamen hiçbirşey," dedi Alice.

"Bak işte bu çok önemli," dedi Kral, jüriye dönerek. Tam yazı tahtalarına yazmaya başlamışlardı ki, Ak Tavşan araya girdi. "Önem*siz*, demek istediniz Majesteleri, tabii ki," dedi, çok itaatkâr bir sesle; ama bunu derken bir yandan da yüzünü buruşturup kaş göz işaretleri yapıyordu Kral'a doğru.

"Önem*siz*, tabii ki, önemsiz diyecektim," dedi Kral aceleyle; sonra sanki hangi kelimenin kulağa daha hoş geldiğini anlamak ister gibi, "önemli—önemsiz—önemsiz—önemli—" diye kısık sesle kendi kendine konuşmaya devam etti.

Jürinin bazı üyeleri "önemli", bazıları "önemsiz" yazdılar. Alice bunu görebiliyordu, yazı tahtalarını görebilecek kadar yakınlarındaydı çünkü; "aman ne farkeder ki," diye düşündü kendi kendine.

Bu noktada bir süredir defterine harıl harıl birşeyler yazmakta olan Kral, "Susun!" diye bağırdıktan sonra, defterinden yüksek sesle okudu: "Kırkikinci Madde. *Boyu bir milden daha uzun olan tüm şahıslar mahkemeyi terkedecektir.*"

Herkes Alice'e baktı.

"*Benim* boyum bir mil değil ki," dedi Alice.

"Bir mil," dedi Kral.

"Neredeyse iki mil hatta," diye ekledi Kraliçe.

"Neyse ne, gitmiyorum," dedi Alice: "ayrıca, o normal bir kanun maddesi değil ki: sen o maddeyi şimdi şuracıkta uyduruverdin."

"Kitaptaki en eski kanun maddesi bu!" dedi Kral.

"Öyle olsa Birinci Madde olurdu," dedi Alice.

Kral'ın beti benzi attı, defterini aceleyle kapattı. "Kararınızı verin," dedi jüriye, kısık, titrek bir sesle.

"Başka deliller de var, lütfederseniz Majesteleri," dedi Ak Tavşan, büyük bir aceleyle sıçramıştı: "işte bu kâğıt daha biraz önce yerde bulundu."

"Ne varmış kâğıtta?" dedi Kraliçe.

"Henüz açmadım," dedi Ak Tavşan, "ama bir mektuba benziyor. Tutuklu tarafından—birilerine hitaben yazılmış."

"Öyle olmalı," dedi Kral, "eğer hiçkimseye hitaben yazılmadıysa, ki o da pek yaygın bir durum değil biliyorsun."

"Kime gönderilmiş?" diye sordu jüri üyelerinden biri.

"Herhangi bir gönderilmeye uğramamış," dedi Ak Tavşan: "aslına bakarsanız, dışında hiçbirşey yazmıyor." Konuşurken kâğıdın katlarını açarak ekledi: "Mektup da değilmiş zaten: bir dizi dizeymiş."

"Tutuklunun elyazısı mı?" diye sordu başka bir jüri üyesi.

"Hayır, değil," dedi Ak Tavşan. "İşin en tuhaf yanı da bu." (Jürinin tüm üyeleri şaşkın şaşkın bakmaya başladılar.)

"Başka birinin elyazısını taklit etmiş olmalı," dedi Kral. (Jüri üyelerinin yüzü tekrar aydınlanıverdi.)

"Lütfederseniz, Majesteleri," dedi Vale. "Ben yazmadım onu, ayrıca benim yazdığımı ispatlayamazlar: altında imza yok."

"Eğer imzalamadıysan," dedi Kral, "bu durumunu daha da kötü kılar. Niyetin kötü olmasaydı, dürüst bir adam gibi basardın imzanı."

Bu söz üzerine bir alkış koptu: Kral'ın o gün söylediği ilk sahiden akıllıca söz buydu.

"Bu da onun suçunu *ispatlıyor*, tabii ki," dedi Kraliçe. "Bu durumda, tiz ur—"

"Hiç de öyle birşeyi ispatlamıyor!" dedi Alice. "Kâğıtta ne yazdığını bile bilmiyorsunuz ki!"

"Oku o zaman!" dedi Kral.

Ak Tavşan gözlüklerini taktı. "Neresinden başlayayım, lütfederseniz Majesteleri?" diye sordu.

"Başından başla," dedi Kral ciddi bir sesle, "sonuna gelene dek devam et: sonuna gelince dur."

Ak Tavşan şu dizeleri okurken mahkemede bir ölüm sessizliği hakim oldu:—

"Dediler ki, ona gitmiş,
Söylemiş benden selam;
Severim de, demiş, ibiş,
Yüzme bilmez vesselam.

Gitmediydim, haber etmiş
Bunu hemen onlara:
Şimdi ısrar ediyormuş,
Yiyeceksin papara!

Bir'i verdim, onlar iki,
Sense üç ver minimum;
Tümü iâde edildi,
Benim idi bilumum.

O veya ben eğer şayet
Karışırsak bu işe,
O kişi sende emanet,
Sal onu gezsin diye.

Yani bence sen de önce
(Tutmadan heyheyleri)
Maniâlar tuttu bizce
Hem onu, hem beyleri.

Söyleme bak çakmasınlar,
Onları odur seven
İyi sakla bakmasınlar,
Bilelim tek sen ve ben."

"Şimdiye dek duyduğumuz en önemli ispat işte bu," dedi Kral, ellerini oğuşturarak; "şimdi artık jüri—"

"Eğer jüriden tek bir kişi bile şu şiiri açıklayabilirse," dedi Alice (son dakikalarda öylesine büyümüştü ki artık Kral'ın sözünü kesmekten hiç korkmuyordu), "açıklayana benden altı peni. Bu şiirde tek bir atomluk anlam varsa neyim."

Jüri üyeleri hep birlikte yazı tahtalarına "*Kız ise* şiirde tek bir atomluk anlam olmadığına inanıyor," yazdılarsa da, içlerinden hiçbiri kâğıtta yazanları açıklamaya kalkışmadı.

"Eğer şiirde anlam yoksa," dedi Kral, "bu da insanlığı büyük bir dertten kurtarmış olur hani, anlam arayışına girmemize gerek kalmaz çünkü. Yine de, bilemiyorum ama," dedi dizeleri dizinin üzerine yayıp, tek gözüyle dizelere bakarken, "ben sanki biraz anlam

görebiliyorum bunlarda. '*—yüzme bilmez vesselam—*' sen de yüzme bilmiyorsun mesela, değil mi?" diye ekledi, Vale'ye dönerek.

Vale üzgün üzgün başını salladı. "Hiç yüzme bilir gibi bir halim var mı?" dedi. (Yoktu sahiden de, tümüyle kartondan mamuldü.)

"Buraya kadar tamam işte," dedi Kral; kendi kendine dizeleri mırıldanmaya devam etti: " '*Bunu hemen onlara*'—bu tabii ki jüri oluyor—'*Şimdi ısrar ediyormuş*'—bu da Kraliçe olmalı—'*Yiyeceksin papara*'—hem de nasıl yiyeceksin!—'*Bir'i verdim, onlar iki*'—bak, bu var ya, işte bu da turtaların başına gelenler olmalı—"

"Ama '*Tümü iâde edildi*' diye devam ediyor," dedi Alice.

"Hadi canım, neredeler o zaman?" dedi Kral muzaffer bir tavırla masadaki turtaları işaret ederek. "Hiçbirşey bunun kadar açık olamaz. Sonra bak '*Tutmadan heyheyleri*'—Şekerim, hatırladığım kadarıyla senin hayatta bir kere bile heyheylerinin tuttuğu görülmemiştir, değil mi?" dedi Kraliçe'ye.

"Hiçbir zaman!" dedi Kraliçe, hiddetle; bunu söylerken Kertenkele'ye bir mürekkep hokkası fırlatmıştı. (Bahtsız Bill parmağının iz bırakmadığını farkederek yazı tahtasına tek parmakla yazmaktan vazgeçmişti; ama şimdi tekrar yeniden aceleyle yazmaya girişti, yüzünden aşağı ağır ağır akmakta olan mürekkep bitmeden yazabildiği kadar yazmaya çalışıyordu.)

"O zaman bu söz de seni hiç *tutmadı*," dedi Kral, gülümseyerek etrafına bakarken. Ölüm sessizliği sürüyordu.

"Kelime oyunu yaptık yahu!" diye ekledi Kral kızgın bir sesle, bunun üzerine herkes güldü. "Jüri kararını versin," dedi Kral, bunu bugün yirminci falan söyleyişiydi.

"Hayır, hayır!" dedi Kraliçe. "Önce infaz, sonra hüküm!"

"Saçmalığa bakın!" dedi Alice yüksek sesle. "Önce infazmış!"

"Tut bakayım dilini!" dedi Kraliçe, mosmor kesilmişti.

"Tutmayacağım!" dedi Alice.

"Tiz urun kellesini!" diye bağırdı Kraliçe vargücüyle. Kimse kıpırdamadı.

"Kim takar ki sizi?" dedi Alice (tam boyuna erişmişti artık). "Bir deste iskambil kâğıdından başka birşey değilsiniz ki!"

Bunun üzerine tüm kâğıtlar havalanıp onun üzerine doğru uçmaya başladılar; Alice yarı korku, yarı kızgınlıkla ufak bir çığlık attı; kâğıtları çırpınarak savmaya çalışıyordu ki, kendini nehrin kıyısında, başını ablasının kucağına koymuş yatarken buldu. Ablası ağaçlardan Alice'in yüzüne düşmüş kuru yaprakları yavaşça temizliyordu.

"Uyan, Alice'çiğim," dedi ablası. "Amma uyudun!"

"Ah, öyle garip bir rüya gördüm ki!" dedi Alice. Başına gelen, senin de daha şimdi okuduğun tüm o acayip Maceraları hatırlayabildiğince ablasına anlatmaya başladı; sözünü bitirince, ablası onu öpüp, "*sahiden de* garip bir rüyaymış, canım; hadi artık kalk koş çay saatine yetiş: geç oluyor," dedi. Alice de kalkıp koşmaya başladı bunun üzerine; olanca hızıyla koşarken bir yandan da ne harika bir rüya gördüğünü düşünüyordu.

Ablasıysa bıraktığı gibi oturmaya devam etti, başını eline dayamış, batan güneşi seyrediyor, küçük Alice'i, tüm o harika Maceralarını düşünüyordu; öyle ki, o da kendince rüya görmeye başladı, gördüğü rüyaysa şuydu:—

Önce, küçük Alice'in kendisini gördü rüyasında: yine o ufacık elleri dizlerine yapışmış, o meraklı gözleriyle yukarıya, ablasının gözlerine bakıyordu—sesinin tam tınısını duyabiliyor, bir türlü rahat durmayarak *illa ki* durmadan gözüne giren o oynak saçlarını geriye atarken hep yaptığı gibi kafasını tuhafça sallamasını görebiliyordu—ama buna rağmen, ablası onu dinler, ya da dinlermiş gibi görünürken, çepeçevre tüm mekân kardeşinin rüyasındaki tuhaf yaratıklarla canlanıverdi.

Uzun çimenler Ak Tavşan'ın aceleyle seğirtmesiyle hışırdadı—korkak Fare yakındaki havuz boyunca şıpırdayarak yolunu buldu—Mart Tavşanı ve arkadaşlarının hiç son bulmayan yemeklerini paylaşırken çay fincanlarını çıngırdatmalarını, Kraliçe'nin cırtlak sesinin bahtsız misafirleri idama mahkum etmesini duydu—domuz yine Düşes'in dizinde hapşırıyordu—Griffon'un çığlığı, Kertenkele'nin kurşunkaleminin gıcırtısı, bastırılmış kobayların boğulması havayı yine dolduruyor, zavallı Yalancı Tosbağa'nın uzaktan gelen hıçkırıklarına karışıyordu.

Oturdu o da, gözlerini kapattı, sanki kendisinin de Harikalar Diyarında olduğuna inanır gibi oldu; gözlerini er geç tekrar açması gerektiğini, o zaman da herşeyin tekrar sıkıcı hakikate geri döneceğini biliyordu aslında—çimenleri hışırdatan sadece rüzgâr, havuzu şıpırdatan sadece sazların sallanması olacaktı—çıngırdayan fincanlar koyunların tıngırdayan çanları, Kraliçe'nin cırtlak sesi çoban çocuğun sesi olacaktı—bebeğin hapşırması, Griffon'un

çığlığı, tüm diğer tuhaf sesler de, biliyordu, çiftliğin karmançorman gürültülerine dönüşecekti—uzaklardaki sığırların böğürmeleri ise Yalancı Tosbağa'nın ağlama seslerinin yerini alacaktı.

Ve nihayet, tüm bu maceralardaki küçük kardeşinin ileride büyüyüp bir kadın olduğunda, çocukluğundaki bu basit ve sevgi dolu yüreğini olgunluk yıllarında da hiç kaybetmeyeceğini; onun da kendi çocuklarını etrafına toplayıp, anlatacağı pek çok tuhaf masalla, belki de çok eski günlerin Harikalar Diyarı masalıyla *onların* gözlerini nasıl koskocaman, hevesle açtıracağını gözünün önüne getirdi; ufaklıkların tüm o basit dertlerine ortak olur, basit sevinçlerinde onlarla birlikte keyiflenirken, Alice de kendi çocukluğunu, o mutlu yaz günlerini hatırlayacaktı.

ÇEVİRMENİN NOTLARI

MG: Martin Gardner (yay. haz.), Lewis Carroll, *The Annotated Alice: The Definitive Edition, Introduction and Notes by Martin Gardner* (Londra: Allen Lane The Penguin Press, 2000)

PH: Peter Heath, *The Philosopher's Alice, The Thinking Man's Guide to a Misunderstood Nursery Classic* (Londra: Academy Editions, 1974)

RDF: Robert Douglas-Fairhurst, *The Story of Alice: Lewis Carroll and the Secret History of Wonderland* (Londra: Harvill Secker, 2015)

GB: Gillian Beer, *Alice in Space: The Sideways Victorian World of Lewis Carroll* (Chicago: The University of Chicago Press, 2017)

Charles Dodgson, ilk başta Alice Pleasance Liddell ve iki kardeşine bir tekne gezisinde doğaçlama olarak anlattığı bu masalı, önce genişleterek elyazısıyla yazarak aileye hediye etmiş, sonra Lewis Carroll mahlasıyla kitap olarak bastırmaya karar vermiş. İlk basımın tarihi 1865. Çeviride esas olarak 1891 baskısını kullandım (Londra: MacMillan and Co.).

Alice'i açıklamak için en temel kitap, Martin Gardner'ın *The Annotated Alice*'i. Buradaki notları da büyük ölçüde Gardner'ın notlarından seçtiğimi göreceksiniz.

Alice kitaplarının yazılışı, Dodgson'ın ve Alice Pleasance Liddell'ın hayatı hakkında bilinenler, Alice kitaplarının önceki çocuk kitaplarından farkları, etkileri ve kitaptan sonra Dodgson ve Alice'in hayatları üzerine okumak isteyenler için, Douglas-Fairhurst'ün yukarıda anılan kitabı *The Story of Alice* iyi bir başvuru kaynağı.

Gillian Beer'ın *Alice in Space*'i ise Alice kitaplarındaki temaları dönemin bilim ve düşünce alanındaki gelişmelerinin bağlamı içinde incelemesiyle özellikle ilginç bir kitap.

Umut, Kendi Enkazından (İstanbul: Everest, 2019) derlemesinde Carroll, Alice ve kitaplardaki pedagoji-eğitim temasını ele alan iki denemem var.

Ahesteyiz...: Şiir, Alice kitabının yazılmasına ilham veren tekne gezisi hakkında (4 Temmuz 1862). Prima (birinci), Secunda (ikinci) ve Tertia (üçüncü) üç kızkardeşi imâ ediyor: O sırada onüç yaşında olan Lorina, on yaşında olan Alice Pleasance ve sekiz yaşında olan Edith (MG).

I. Tavşan Yuvasına Düşüş

Portakal Marmeladı ve "dünyanın içinden geçiverirsem": Gardner, serbest düşüş halinde kavanozun da Alice ile birlikte düşeceğine, bunun Einstein'ın görelilik kuramını anlatırken kullandığı asansör örneği ile bağlantısına dikkat çekiyor. Dünyayı boydan boya geçen bir delikten düşünce de ne olacağını ise Galileo açıklamış (hava direncini ve coriolis etkisini ihmal edersek, nesne hızlanıp yavaşlayarak ebediyen dünyanın bir ucundan diğerine salınır).

Dinah: Liddell ailesinin kedilerinden biri (MG).

Kediler yarasa yer mi ki: Her iki kitap boyunca tekrarlanan, kelimeleri matematik denklemlerindeki değişkenler gibi kullanma şakalarından ilki. Heath "yemek" ilişkisinin simetrik olmadığına dikkat çekiyor: *yemek(kedi, yarasa)* fonksiyonu *yemek(yarasa, kedi)* fonksiyonuna eşit değil. Kitaplarda bir işlemi tekrarlayarak bir limite (ya da çelişkiye) ulaşma, boş küme ile işlem yaparak bir çelişkiye ulaşma gibi matematiksel-mantık şakaları da tekrarlanacak.

Yazıktır aciz Alice'e: İngilizcedeki "alas for poor Alice" benzerliğini Joyce (Carroll'ın kitaplarına pek çok referans içeren) *Finnegans Wake*'te iki kere kullanmış (270.20 "Alis, alas...", 528.18 "Alas in jumboland") (MG).

Aynı boyda kaldığını görünce çok şaşırdı: kullandığı ölçüm referansı da kendisi ile birlikte büyüyüp küçüldüğü için (PH).

Yirmiye hiç varamayacağım: Gardner, Alice dönemindeki çarpım tablolarının 12'de bittiğini ve Alice'in bu mantıkla giderse dört kere oniki ondokuz'da kalacağını işaret ediyor.

Çarpım Tablosu sayılmaz: İngilizcede "doesn't signify". Heath, saf matematiğin kendisinden başka birşeye işaret etmediğini anarak Wittgenstein'ı alıntılıyor: "Tüm matematiksel önermeler aynı anlama gelir, o anlam da hiçbirşeydir."

Çalışkandır minik timsah..: O dönemde iyi tanınan, çalışkan arıyı öven didaktik bir şiirin parodisi. Alice, Isaac Watts'un "How doth the little busy bee / Improve each shining hour..." diye başlayan şiirini okumaya çalışıyor ama ağzından "How doth the little crocodile / Improve his shining tail..." çıkıyor (MG). Orijinal şiiri *Ulysses*'de Bloom da bir klişe olarak kullanıyor ("Improve the shining hour", "Günün ışıdığı her saatten çalışkanlıkla istifade ederek...", Norgunk s. 620).

Alice hayatında bir kere deniz kıyısına gitmiş...: Carroll, burada İngiliz sahil kasabalarıyla dalga geçiyor; buna benzer bir şakayı meşhur anlamsız şiiri *Hunting of the Snark*'ta yapmış (Barış Pirhasan çevirisiyle *Köpan Avı*); kapalı deniz hamamlarını (anlaşılmaz bir şekilde) sevmek, Köpan'ın ayırdedici özelliklerinden dördüncüsü (İkinci Bap'ta). Carroll, denize gitmenin zararları hakkında "The Sea" adlı bir şiir de yazmış ("Bazı şeyler vardır nefret ettiğim / gelir vergisi, gut hastalığı ve üç kişilik şemsiye gibi / ama en çok nefret ettiğim şey, bilin ki / o nesnedir hani DENİZ dedikleri" diye başlıyor).

Latince Grameri: Alice, Latincedeki ismin halleri arasında hitap halinin de olduğunu görmüş ("Ey fare!"). Gardner, sözkonusu kitabın Percival Leigh mahlasıyla *The Comic Latin Grammar* (1840) olabileceğini ve Alice'in buradaki Latince "musa" isminin çekimlerini "fare/mouse" sanmış olabileceğini işaret ediyor.

Où est ma chatte?: Bu kitap da saptanmış ("*La Bagatelle: Intended to introduce children of three to four years old to some knowledge of the French language*", 1804) (MG).

Bir Ördek ve bir Dodo...: Dodo, Carroll'ın kendisini (Dodgson) ve kekemeliğini ima ediyor ("Do-do-dodgson"). Ördek de (Duck) tekne gezisindeki diğer akademisyen olan Muhterem Robinson Duckworth. Lori Alice'in ablası Lorina, kartal yavrusu (Eaglet) küçük kardeş Edith Liddell (MG).

III. Delege Yarışı ve Masalın Kuyruğu

Bir önder aramakta olan...: Havilland Chepmell'in *Short Course of History*'sinden (1862) bir alıntıymış (MG).

Yüzüp yüzüp kuyruğuna geldiğimiz bu hikâye uzun ve hazindir ama!: İngilizcedeki kelime oyunu "tail" (kuyruk) - "tale" (hikâye) üzerinden. Heath, Alice kitaplarındaki karakterler arasındaki tartışmaları mantık bilimi açısından değerlendirirken, bir kelimenin birden fazla anlamda kullanılması safsatasının pek çok örneğinden ilki olarak bu pasajı işaret ediyor. Ben, kelime oyunlarını mümkün mertebe notlarda açıklamamayı tercih ettim, bence bunları okurun bulması ve ilgileniyorsa İngilizcesiyle karşılaştırması daha doğru; Kral'ın ve Sivrisinek'in kelime oyunu yaparken düştüğü durumlara da düşmek istemem ne de olsa.

Sözkonusu homonymia/eşadlılık safsatası, Alice'teki mizahın önemli kaynaklarından biri. Bu konudaki en eski kaynak olan Aristoteles'in *Sofistçe Çürütmeler*'inde (çev. Y. Gurur Sev, Pinhan Yayınları) safsata sınıflandırılmasında anılan ilk safsata bu, bu yüzden sınıflandırmada "A1" diye anılıyor (s. 17); başka bir deyişle, Alice'in mahkeme sahnesinde dendiği gibi, "kitaptaki en eski" safsata bu. Günümüzde de "kimyasallardan korkmayın, su da kimyasaldır" gibi argümanlarda bu safsataya hâlâ ciddiyetle başvurulduğu oluyor.

Çomar gezerken evde...: Kuyruk şeklindeki dizginin içinde gizlenmiş şiirde, "kuyruk kafiyesi" denen bir yapı olduğu ortaya çıkarılmış; iki kısa, bir uzun mısra, a-a-b c-c-b d-d-e f-f-e kafiyeleriyle ilerliyor:

Fury said to the mouse,
That he met in the house
"Let us both go to the law: I will prosecute you—

Come, I'll take no denial:
We must have the trial:
For really this morning I've nothing to do" (MG).

IV. Tavşan, Bill'i Bir Miktar Bilinçlendiriyor

Pat Pat! Neredesin?: Pat İrlanda şivesi konuşuyor; dönemin argosunda "İrlanda elması" patates anlamına geliyormuş (MG).

V. Bir Tırtılın Tavsiyeleri

Alice ellerini kavuşturup başladı: O yıllarda çocuklara ezberden şiir okurken ellerini kavuşturmaları öğretiliyormuş (MG).

William babam, demiş...: Robert Southey'nin "The Old Man's Comforts and How He Gained Them" adlı didaktik şiirinin parodisi. Asıl şiirde yaşlı adam genç kalmak için itidal, olup bitmiş şeylere kafayı takmamak, Allah'ını unutmamak gibi yöntemlere başvuruyor (MG).

Mantar mükemmel bir daire şeklinde olduğundan: Dairenin geometrik tanımı sayesinde sağı ve solu yok (PH).

VI. Domuz ve Biber

Oğlancığı sen iy'ce bi' haşla...: Kime ait olduğu tartışmalı, içinde "Speak gently to the little child!" geçen didaktik bir şiirin parodisi (İngilizcede aldığı hal

"Speak roughly to your little boy...") (MG).

İkisi de delidir: Carroll İngilizce deyimleri kullanıyor: "Mad as a hatter", şapkacı kadar deli (şapka imalatçılarının civaya maruz kalarak akıl sağlığı sorunları yaşamasıyla ilgili), "mad as a March Hare", adatavşanlarının kızışma dönemindeki hareketleriyle ilgili (MG).

VII. Delice Bir Çay Daveti

Fındıkfaresi: *Muscardinus avellanarius*, ağaçlarda yaşayan, kışuykusuna yatan çok sevimli bir kemirgen. İngilizce adı dormouse'un kökeninde de Latince "uyumak" (dormire) var (MG).

Ayın dördü: Daha önceki bölümlerdeki ayın Mayıs olduğu ve Alice'in yedi yaşında olduğu bilgisiyle birleşince, masalın Alice Liddell'ın yedinci doğumgünü olan 4 Mayıs 1859'da kurgulandığını anlıyoruz (MG).

Tahammül raddemizin: Şapkacı "Twinkle, twinkle little star"ı söylüyor (Türkçede "Daha dün annemizin" olarak söylenen çocuk şarkısı).

Heath'in de işaret ettiği gibi, bu pasaj, Warren Weaver'ın *Alice in Many Tongues: The Translations of Alice in Wonderland* kitabının (1964) "How can Alice be Translated?" başlıklı kapanış bölümünde Alice kitaplarındaki çeviri sorunlarına değişik dillerde getirilen çözümleri karşılaştırırken kullanılıyor.

Elsie, Lacie ve Tillie: Yine Liddell kardeşler (Elsie = L. C. = Lorena Charlotte, Tillie aile içinde Edith'e Matilda dendiği için, Lacie Alice anagramı) (MG).

Pekmezle: Oxford civarında "pekmez kuyusu" denen bir kuyu varmış; o dönemde bu kelime ("treacle") şifalı ilaç anlamında da kullanılıyormuş ve suyu şifalı olduğu düşünülen kuyulara "treacle well" deniyormuş (MG).

Fındıkfaresi'ni çaydanlığa tıkmaya çalışıyorlardı: O dönemde çocuklar çaydanlıklara saman döşeyip fındıkfaresi beslermiş (MG).

IX. Yalancı Tosbağa'nın Hikâyesi

Bu dünya iyilerin yüzü suyu hürmetine duruyor muallakta!: Çeviride durmak-dönmek karşıtlığını yaratabilmek için bu çözüme gittim (burada muallak = boşlukta asılı). İngilizcede Düşes, Dante'nin *Paradiso*'sunun kapanış satırlarının klişeleşmiş halini söylüyor: "Sevgidir, sevgidir dünyayı döndüren" (PH).

Bir mineral olmalı hardal...: Dönemin bir salon oyununda karşısındakinin ne düşündüğünü bulmak için sorulan ilk soru "hayvan mı? sebze mi? mineral mi?" (MG).

Yalancı Tosbağa Çorbası: Yalancı kaplumbağa çorbası ("mock turtle soup"), kaplumbağa eti yerine dana eti kullanılan bir çorba (MG).

Griffon: Oxford Üniversitesi'nin Trinity College'ının armasındaki efsanevi hayvan (MG).

Ve çamaşır—ekstra: Dönemin yatılı okul reklamlarında görülen bir ifade (çamaşırı okula yıkatmak için ek ödeme gerekiyor) (MG).

Kesim hocası: Haftada bir Liddell kardeşlere resim dersi vermeye gelen kişi, meşhur eleştirmen John Ruskin (MG).

X. Istakoz Kadrili

Kadril: Liddell kardeşlere bir dans hocası tarafından öğretilen danslardan biri (MG).

Civciv idi oldu palaz...: İngilizce aslında "'Tis the voice of the Lobster..." diye başlayan parodi şiir, yine Isaac Watts'a ait "The Sluggard" (tembel) başlıklı bir şiirin parodisi (Şiirin aslı "'Tis the voice of the sluggard; I heard him complain..." diye başlıyor) (MG). Çeviride didaktik şiir parodisi hissini korüyabilmek için, iyi bilinen tembellik temalı Türkçe bir şiirin parodisini yapmayı seçtim. Kaynak metnim, Orhan Veli'nin La Fontaine çevirisi:

Cırcır böceği çaldı saz,
Bütün yaz.
Derken kış da geldi, çattı,
Seninkinde şafak attı.
Baktı ki yok hiç yiyecek
Ne bir sinek, ne bir böcek,
Kalktı karıncaya gitti;
Yandı, yakıldı, ah etti.
Üç beş buğdaydan ne çıkar,
Gelecek mevsime kadar
Bir kaç tane borç istedi.

İşin kötüsü karınca
Borca hiç alışmamıştı;
Bu ricacıya çıkıştı.
— "Ne yaptınız yaz boyunca?"
— "Ne mi yaptım? Saz çaldım saz!"
"İnayet buyurun," dedi,
"Yemin billâh ederim,
Eylüle kalmaz öderim,"
— "Ya, öyle mi? Demek ki siz
Yazı sazla geçirdiniz:
Şimdi de oynayın biraz."

Ah güzel Çorba, yemyeşil...: Dönemin popüler bir şarkısı olan "Star of the Evening"in parodisi. Bu şarkıyı Liddell kardeşler Carroll'a söylemişler (MG). Türkçe çeviri, şarkının melodisiyle söylenmeye uygun.

XI. Turtaları Kim Çaldı?

Kupalar kızı, yaktı maltızı...: 1782'den bir çocuk şiirinin ilk dört dizesi ("The Queen of Hearts / She made some tarts...) (MG).

XII. Alice'in İfadesi

Kırkikinci madde: Carroll 42 sayısını seviyor ve eserlerinde kullanıyormuş; örneğin, Alice'in ilk baskısında 42 illüstrasyon varmış (MG).

— — . / — . — . / . — — . / — . —
BÂ-Kî ka-/LAN bu KUB-be-/de BİR HOŞ se-/DÂ i-MİŞ
ZİL ŞAL ve / GÜL bu BAH-çe-/de RAK-SIN bü-/TÜN hı-ZI

Ahesteyiz kayıkta o altın ikindide (Giriş)
"William babam," demiş, "ama sen ihtiyarladın, (V. Bölüm)

— — . / . — — . / . — —
AK-ŞAM yi-/ne AK-ŞAM yi-/ne AK-ŞAM

— — . / . — — . / . —— . / . — —
BİN AT-lı / a-KIN LAR-da / ço-CUK-LAR gi-/bi ŞEN-DİK

Oğlancığı sen iy'ce bi' haşla (VI. Bölüm)
Salyangozu lüfer "hadi hızlan" diye dürttü (X. Bölüm)

. — — — / . — — — / . — — — / . — — —
be-NÎ CAN DAN / u-SAN-DIR-DÎ / ce-FÂ-DAN YÂR / u-SAN-MAZ MI

"Çalışkandır minik timsah" (II. Bölüm) bu veznin bir çeşitlemesiyle (son kalıp . — — — yerine — . —).

. — . — / . . — — / . — . — / . . —

me-LÂ-li AN-/la-ma-YAN NES-/le Â-şi-NÂ / de-ğİ-LİZ

. — . — / . .—— / . — . —/ ——

a-ĞIR a-ĞIR / çı-ka-CAK-SIN / bu MER-di-VEN-/LER-DEN

"Dediler ki, ona gitmiş..." (XII. Bölüm) Türkçenin yaygın aruz birimlerini serbestçe içiçe geçirerek kullanıyor.

© NORGUNK YAYINCILIK, 2019

"Evde hayat ne kadar güzeldi," diye
düşündü zavallı Alice, "durmadan
büyüyüp küçülmek yok, fareler
ve tavşanlardan emir almak yok.
Neredeyse şu tavşan yuvasına hiç
girmeseydim diyeceğim—ama yine
de—yine de, böyle bir hayat, var ya,
amma da garip! Ne oldu acaba bana,
çok merak ediyorum!

L. C.

9 789758 686797

THG
0140938
RAN
2013
THG